

Strona główna>Prawodawstwo i orzecznictwo>Ustawodawstwo krajowe

Ustawodawstwo krajowe

Każde państwo członkowskie Unii Europejskiej (UE) posiada własne prawo i system prawny. Poprzez prawo państwa członkowskiego należy rozumieć zarówno prawo na szczeblu krajowym (lub prawo krajowe, obowiązujące na całym terytorium danego państwa członkowskiego), jak i unormowania obowiązujące tylko na określonym obszarze, w regionie lub mieście.

Państwa członkowskie ogłaszają swoje prawo we własnym języku urzędowym (lub kilku językach urzędowych), w związku z czym prawo to ma moc obowiązującą w tym języku (językach). Do celów informacyjnych niektóre akty prawne państwa członkowskiego mogą być dostępne w innych językach niż język urzędowy/języki urzędowe.

Bazy danych

Większość państw członkowskich posiada krajową bazę swojego prawa – dostęp do niej można uzyskać klikając na jedną z flag znajdujących się z prawej strony ekranu.

Poza tym baza danych N-Lex zawiera łącza do większości oficjalnych krajowych baz danych. N-lex to wspólny projekt realizowany przez [Urząd Publikacji Unii Europejskiej](#) oraz uczestniczące w projekcie rządy krajowe. Aktualnie umożliwia on wgląd w prawo 23 państw członkowskich.

Ponadto poprzez [Europejskie Forum periodyków urzędowych](#) można przejść do stron internetowych organów odpowiedzialnych za publikację dzienników urzędowych państw członkowskich UE (oraz dodatkowo wybranych państw kandydujących do UE i państw EFTA).

Patrząc z perspektywy UE, wiele aktów prawnych państw członkowskich w istocie wykonuje prawo UE. Dotyczy to zwłaszcza aktów prawa krajowego wdrażających dyrektywy UE. Znalazienie środków wykonawczych, za pomocą których państwa członkowskie wprowadzają określone normy prawa UE, umożliwia funkcja wyszukiwania bazy danych [EUR-Lex](#).

Źródła prawa

Prawo państw członkowskich wywodzi się z różnych źródeł, w szczególności z konstytucji, ustaw lub innych aktów normatywnych (przyjmowanych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym) lub rozporządzeń organów rządowych itp. Oprócz tego orzeczenia sądów państw członkowskich mogą doprowadzić do ukształtowania się [orzecznictwa](#).

Dziedziny prawa

Tradycyjnie prawo państw członkowskich dzieli się na prawo prywatne i prawo publiczne.

Prawo prywatne lub prawo cywilne to obszar prawa w społeczeństwie, który reguluje stosunki między jednostkami lub grupami, bez ingerencji państwa lub rządu.

Prawo publiczne reguluje stosunki między jednostkami a państwem, jego jednostkami i organami władzy, oraz uprawnienia tych organów i odpowiednie procedury. Ogólnie rzecz biorąc, do prawa publicznego zalicza się prawo konstytucyjne, prawo administracyjne i prawo karne. Z uwagi na szczególny charakter prawa karnego można je postrzegać jako odrębną kategorię prawa.

Aby uzyskać szczegółowe informacje o prawie państwa członkowskiego, należy wybrać jedną z flag znajdujących się z prawej strony ekranu.

Ostatnia aktualizacja: 14/02/2018

Stroną zarządza Komisja Europejska. Informacje na tej stronie nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej, nie ponosi ona również odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane czy odniesienia na niej zawarte. Więcej informacji na temat praw autorskich odnoszących się do stron UE znajduje się na stronie „Informacje prawne”.

Prawo państwa członkowskiego - Belgia

W niniejszej sekcji znajduje się przegląd różnych źródeł prawa w Belgii.

1. Z jakich aktów prawnych lub „źródeł prawa” wynikają przepisy prawne?

Prawo jest zbiorem pisanych i niepisanych wiążących przepisów, które regulują stosunki społeczne między obywatelami a organami władzy i między samymi obywatelami oraz określają funkcjonowanie administracji publicznej.

Należy odróżnić **formalne źródła prawa** od **materialnych źródeł prawa**. W odróżnieniu od źródeł formalnych źródła materialne nie zawierają przepisów prawnych jako takich. Są to w szczególności: koncepcja dobrej wiary, zasada słuszności lub zasada racjonalnego postępowania.

Istnieje pięć kategorii źródeł formalnych. Trzy z nich mają charakter wiążący: **prawo stanowione**, **prawo zwyczajowe** oraz **zasady ogólne prawa**. Dwa pozostałe nie mają charakteru wiążącego, a raczej pomocniczy. Są to: **orzecznictwo** i **doktryna**.

Ustawodawstwo zostanie omówione szczegółowo w punkcie 3 i 5 poniżej. Ze względu na swój charakter obejmuje ono przepisy pisane przyjęte przez dany organ. Prawo zwyczajowe z definicji ma charakter dorozumiany i określa ogólnie zwyczaje obywateli oraz bardziej szczegółowo zwyczaje przedstawicieli różnych zawodów. Zasady ogólne prawa wyrażają wartości nadrzędne, których według danego społeczeństwa należy przestrzegać; są to np.: zasada równości wszystkich obywateli, zasada proporcjonalności przepisów oraz przyjmowanych środków oraz zasada, zgodnie z którą organy muszą działać z poszanowaniem prawa. Wiele zasad prawa wyrażają tak zwane paremie np.: *ne bis in idem* (nie można dwa razy orzekać w tej samej sprawie) w prawie karnym lub *lex posterior derogat legi priori* (ustawa późniejsza uchyla ustawę wcześniejszą).

Orzecznictwo i doktryna to źródła prawa o charakterze pomocniczym. Na orzecznictwo składa się ogół orzeczeń wydanych przez sądy. Orzeczenie wiąże jedynie strony konkretnej sprawy. W Belgii precedensy nie mają charakteru prawotwórczego. Jedynymi powszechnie wiążącymi orzeczeniami sądowymi są orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Inne sądy najwyższej instancji to: Rada Stanu (naczelny sąd administracyjny) oraz Sąd Kasacyjny (sąd najwyższy w dziedzinie prawa powszechnego).

Innym ważnym źródłem prawa jest **prawo międzynarodowe**, które obejmuje w szczególności Traktat ustanawiający Unię Europejską, unijne rozporządzenia i dyrektywy oraz europejską konwencję praw człowieka. Ponadto istnieją jeszcze liczne konwencje zawarte w ramach funkcjonowania instytucji międzynarodowych, takich jak Organizacja Narodów Zjednoczonych lub Rada Europy (umowy wielostronne) lub między Belgią a innym państwem (umowy dwustronne). W ciągu ostatnich dziesięcioleci znaczenie tego źródła prawa znacznie wzrosło i cały czas rośnie. Liczne postanowienia zawarte w tych aktach prawnych mają bezpośredni wpływ na nasze życie codzienne.

Na stronach internetowych [Législation belge](#) (w języku francuskim) lub [Belgische Wetgeving](#) (w języku niderlandzkim) udostępniono bazy danych zawierające **ujednolicone ustawodawstwo belgijskie**. Teksty normatywne, które nadal obowiązują i były opublikowane w belgijskim dzienniku ustaw (Moniteur belge) **począwszy od 1830 r.** można wyszukiwać za pomocą wyszukiwarki według określonych kategorii. Teksty normatywne o charakterze administracyjnym i fiskalnym opublikowane **przed 1994 r.** nie zostały jeszcze w całości wprowadzone do bazy danych.

2. Jakie miejsce w hierarchii norm prawnych zajmują zasady ogólne prawa, prawo zwyczajowe oraz orzecznictwo?

Zobacz [pytanie 1](#).

3. Jaka jest hierarchia różnych aktów prawnych?

Osoby, które przebywają w Belgii, muszą przestrzegać przepisów prawnych różnych kategorii: przepisów przyjętych przez belgijskie władze federalne, ale również tych przyjętych przez organy niższego szczebla, takich jak prowincje i gminy. (1). Poza tym Belgia jest członkiem wielu organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych, np. Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej, Rady Europy i NATO. Przepisy ustanowione przez te organizacje stosują się również do belgijskich organów i społeczeństwa belgijskiego.

Biorąc pod uwagę, że organy ustawodawcze nie mają szczegółowo określonego zakresu kompetencji i że akty prawne nie mają tej samej rangi, co może być przyczyną ewentualnej kolizji norm prawnych, istnieje ich hierarchia, zgodnie z którą normy podrzędne nie mogą być nigdy sprzeczne z normami nadrzędnymi.

W kontekście belgijskiego prawa krajowego **konstytucja** stanowi normę najwyższą. Reguluje ona podział władzy i sposób jej sprawowania. Konstytucja wymienia między innymi podstawowe wartości społeczeństwa belgijskiego i prawa podstawowe obywateli. W orzeczeniu wydanym w dniu 27 maja 1971 r. Sąd Kasacyjny potwierdził pierwszeństwo wszystkich norm prawa międzynarodowego i ponadnarodowego przed normami prawa krajowego, w tym konstytucją. W przypadku kolizji między rozporządzeniem unijnym i konstytucją pierwszeństwo ma rozporządzenie.

W hierarchii norm kolejne miejsce po konstytucji zajmują:

ustawy szczególne (*lois spéciales*) - ustawy uchwalone kwalifikowaną większością głosów, które określają podział kompetencji i podstawowe przepisy dotyczące funkcjonowania instytucji publicznych;

ustawy, dekrety (*décrets*) i ordonanse (*ordonnances*);

zarządzenia królewskie (*arrêts royaux*) i zarządzenia rządowe (*arrêts de gouvernement*) przyjmowane jako przepisy wykonawcze do ustaw lub dekretów oraz

zarządzenia ministrów (*arrêts ministériels*).

4. W jaki sposób do krajowego porządku prawnego wprowadza się przepisy zawarte w aktach ponadnarodowych?

Rozporządzenia unijne są stosowane bezpośrednio. Belgijskie organy ustawodawcze nie są bezpośrednio zaangażowane w ich stosowanie. Na szczeblu krajowym potrzebny jest jednak ich udział, by zatwierdzić lub ratyfikować umowy międzynarodowe. W niektórych dziedzinach wszystkie belgijskie organy ustawodawcze muszą je zatwierdzić i ratyfikować, co może wymagać długich i pracochłonnych procedur. Krajowe organy ustawodawcze uczestniczą również we stosowaniu unijnych dyrektyw, ponieważ konieczne jest dokonywanie transpozycji dyrektyw w krajowym porządku prawnym.

5. Jakie organy mają kompetencje do przyjmowania przepisów prawnych?

Trzy odrębne władze określone w konstytucji tworzą państwo federalne, którym jest Belgia: władza ustawodawcza, władza wykonawcza i władza sądownicza. Władza ustawodawcza tworzy ustawy, władza wykonawcza je wykonuje, a władza sądownicza rozstrzyga spory wynikające ze stosowania ustaw.

Federalna władza ustawodawcza

Z federalną inicjatywą ustawodawczą może wystąpić jeden lub więcej członków Izby Reprezentantów (*Chambre des représentants*), jeden lub więcej członków Senatu lub król (w praktyce jeden z jego ministrów lub sekretarzy stanu). Te trzy podmioty stanowią trzy gałęzie władzy ustawodawczej w Belgii. Ustawy są przyjmowane na podstawie pozarządowych projektów ustaw, składanych przez członka Senatu lub Izby, lub na podstawie rządowych projektów ustaw, przedstawianych przez króla (król powierza właściwym ministrom zadanie przedłożenia projektu ustawy). Rządowe i pozarządowe projekty ustaw mają taką samą rangę.

Przepisy dotyczące stosowania prawa federalnego tworzy władza wykonawcza pod zwierzchnictwem króla. Kompetencje mogą zostać delegowane ministrowi, stąd też wynika podział na zarządzenia królewskie i ministerialne.

Wspólnoty, regiony, prowincje i gminy

Belgia jest **państwem federalnym** składającym się ze wspólnot (*communautés*) i regionów (*régions*). Wspólnoty i regiony tworzą prawo w granicach kompetencji przyznanych im przez konstytucję i niektóre ustawy szczególne.

Do kompetencji wspólnot należą w szczególności kultura i edukacja, a do kompetencji regionów polityka gospodarcza i ochrona środowiska. W celu wykonywania tych kompetencji każda wspólnota i każdy region posiadają parlament. Dlatego też **wspólnoty i regiony mogą przyjmować akty ustawodawcze** zwane **dekretami** (*décrets*) – a ordonansami w regionie stołecznym Brukseli. Ich rządy, obok członków parlamentu, wchodzi w skład władzy ustawodawczej na szczeblu Unii Europejskiej, na szczeblu regionalnym lub na szczeblu wspólnot (w kontekście inicjatywy ustawodawczej). Rządy mają między innymi obowiązek czuwania nad wykonaniem przyjętych dekretów lub ordonansów.

Terytorium belgijskie dzieli się na niższym szczeblu podziału terytorialnego na **prowincje** (*provinces*) i **gminy** (*communes*). Na swoim poziomie rady (*conseils*) prowincji i rady gmin wydają również **rozporządzenia** (*règlements*) oraz **ordonanse** (*ordonnances*) w dziedzinach objętych ich kompetencjami, np.

bezpieczeństwo publiczne, wywóz śmieci, kultura oraz edukacja na szczeblu prowincji i gmin. Zarządy prowincji (l. poj. *collège provincial*) oraz zarządy gmin (l. poj. *collège communal*) wykonują te rozporządzenia – a także, w granicach swoich uprawnień, normy nadrzędne, takie jak ustawy, dekrety, ordonanse i zarządzenia.

Na tym szczeblu działają więc dwie spośród trzech władz: władza ustawodawcza wykonywana przez parlamenty wspólnot i regionów, rady prowincji i rady gmin oraz władza wykonawcza wykonywana przez rządy wspólnot i regionów, zarządy prowincji i zarządy gmin. Władza sądownicza nie jest objęta podziałem na tych szczeblach. Organizacja sądów należy do wyłącznej kompetencji federalnej.

6. Jak przebiega proces ustawodawczy?

Zobacz [pytanie 5](#).

Na szczeblu federalnym **rządowe i pozarządowe projekty ustaw**, po ewentualnym rozpatrzeniu przez Radę Stanu, są **uchwalane** przez Izbę Reprezentantów, a w odpowiednich przypadkach przez Senat. Następnie przekazuje się je **królowi**, który je **zatwierdza i ogłasza**, po otrzymaniu **kontrasygnaty ministra**.

7. W jaki sposób przepisy krajowe wchodzą w życie?

Federalne akty ustawodawcze obowiązują od momentu ich przyjęcia i ich ogłoszenia przez króla. Co do zasady wejście w życie następuje dziesięć dni po ich opublikowaniu w belgijskim dzienniku ustaw, chyba że stanowią one inaczej (2).

Przepisy prawne wydawane przez podmioty federalne – dekrety i ordonanse – są przyjmowane i publikowane przez rząd danego podmiotu federalnego.

Wchodzą one w życie dziesięć dni po ich ogłoszeniu w belgijskim dzienniku ustaw, chyba że stanowią one inaczej.

8. W jaki sposób usuwa się kolizje między przepisami prawnymi w państwie członkowskim?

W sytuacji gdy prawidłowo przyjęte przepisy prawne są w kolizji z innymi przepisami, istnieją liczne środki umożliwiające usunięcie tej kolizji. Hierarchia norm pozwala na uniknięcie większości z nich, ale jeżeli kolizji nie można usunąć w ten sposób, należy skorzystać z innych środków.

Artykuł 142 konstytucji przyznaje Trybunałowi Konstytucyjnemu wyłączną właściwość w zakresie ponownego badania aktów prawnych w celu weryfikacji przestrzegania przepisów regulujących kompetencje państwa, wspólnot i regionów. Przepisy te są zapisane w konstytucji i ustawie w sprawie reformy instytucjonalnej federalnego państwa belgijskiego.

Trybunał Konstytucyjny jest również uprawniony do orzekania w przypadku domniemanego zagrożenia dla wolności i praw podstawowych zapisanych w tytule II (art. 8–32) konstytucji, jakie niesie ze sobą dany akt prawny. Chodzi w szczególności o zasadę równości (art. 10) i niedyskryminacji (art. 11). Trybunał Konstytucyjny jest również właściwy do ponownego zbadania aktów prawnych w świetle art. 170 (zasada legalności w dziedzinie prawa finansowego), art. 172 (równość w dziedzinie prawa finansowego) i art. 191 (ochrona obywateli państw obcych) konstytucji.

Zobacz również stronę [służby publicznej federalnego wymiaru sprawiedliwości](#) oraz ustawę szczególną z dnia 6 stycznia 1989 r. o Trybunale Konstytucyjnym w zakładce „Ujednoczone ustawodawstwo”.

Rada Stanu (3), która działa na podstawie art. 160 konstytucji, orzeka w sprawie wszystkich sprzeczności między przepisami wykonawczymi (akty indywidualne i rozporządzenia) oraz przepisami ustawowymi. Ponadto komisji parlamentarnej ds. dialogu (*commission parlementaire de concertation*) powierzono zadanie uregulowania konfliktu interesów.

(1) Zobacz stronę internetową [służby publicznej federalnego wymiaru sprawiedliwości](#) (<https://justitie.belgium.be>), zakładka „Ujednoczone ustawodawstwo”, konstytucję z 1994 r. oraz ustawę szczególną w sprawie reformy instytucjonalnej z 8 sierpnia 1980 r., jak również [portal federalny](#), zakładka „Belgia”

Wspólnota flamandzka i Rada Flamandzka (również nazywana parlamentem flamandzkim)

Wspólnota francuska i Rada Wspólnoty Francuskiej

Wspólnota niemieckojęzyczna i Rada Wspólnoty Niemieckojęzycznej

Region Flandrii, którego parlament jest równocześnie parlamentem wspólnoty flamandzkiej (Rada Flamandzka)

Region Walonii i parlament waloński

Region stołeczny Brukseli i Rada Regionu Stołecznego Bruksela (której pewne kompetencje są podzielone między komisje wspólnotowe flamandzką i francuską)

Wspólnoty są właściwe w następujących dziedzinach:

1. kultura;
2. edukacja, z wyjątkiem [...];
3. współpraca między wspólnotami i współpraca międzynarodowa, w szczególności kompetencje w dziedzinie zawierania umów w obszarach wymienionych w punkcie 1 i 2.

Rady wspólnot flamandzkiej i francuskiej przyjmują dekrety obowiązujące na ich terytorium w dziedzinach dotyczących zabezpieczenia społecznego (*matières personnalisables*) i współpracy między wspólnotami oraz współpracy międzynarodowej w tych dziedzinach, oraz mają kompetencje w dziedzinie zawierania umów. Podobne kompetencje ma Rada Wspólnoty Niemieckojęzycznej.

Parlamente regionalne mają kompetencje w szczególności w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego, zarządzania pomnikami i obszarami wiejskimi, gospodarki, rolnictwa, itp.

(2) Zobacz stronę internetową [służby publicznej federalnego wymiaru sprawiedliwości](#), zakładka „Ujednoczone ustawodawstwo”, ustawa z 31 maja 1961 r. w sprawie używania języków w dziedzinie ustawodawczej, przygotowania, publikacji i wejścia w życie ustaw i rozporządzeń.

(3) Zobacz stronę internetową [służby publicznej federalnego wymiaru sprawiedliwości](#), zakładka „Ujednoczone ustawodawstwo”, powiązane ustawy z dnia 12 stycznia 1973 r. o Radzie Stanu.

[Organizacja wymiaru sprawiedliwości - informacje ogólne](#) | [Belgia - informacje ogólne](#)

Ostatnia aktualizacja: 06/08/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [bg](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Bułgaria

Ta strona zawiera informacje na temat bułgarskiego systemu prawnego oraz przegląd prawa bułgarskiego.

Źródła prawa

Krajowe źródła prawa

Źródła prawa to:

konstytucja Republiki Bułgarskiej (opublikowana w SG 56/13 lipca 1991 r., zmieniona w SG 85/26 września 2003 r., SG 18/25 lutego 2005 r, SG 27/31 marca 2006 r., SG 78/26 września 2006 – wyrok Trybunału Konstytucyjnego nr 7/2006, SG 12/6 lutego 2007 r.),

akty prawne i

rozporządzenia.

Orzecznictwo nie stanowi oficjalnego źródła prawa, ale jest zbiorem precedensów.

Europejskie i międzynarodowe źródła prawa

Jednym z najważniejszych źródeł prawa w Bułgarii jest prawo Unii Europejskiej.

Traktaty międzynarodowe wynegocjowane przez Bułgarię z państwami trzecimi należą do krajowego porządku prawnego.

Traktaty międzynarodowe, które zostały ratyfikowane zgodnie z procedurą konstytucyjną, zostały opublikowane i weszły w życie w Bułgarii, stanowią część ustawodawstwa w tym państwie. Takie prawo jest nadrzędne nad wszelkimi przepisami kolizyjnymi w ustawodawstwie krajowym.

Wszystkie akty prawne muszą zostać opublikowane i wejść w życie po upływie trzech dni od daty ich publikacji, chyba że przewidziano inaczej w samych aktach.

Rodzaje instrumentów prawnych - opis

Instrumenty pisemne obejmują konstytucję Republiki Bułgarskiej, traktaty międzynarodowe, instrumenty ustawodawcze i regulacje (dekrety, rozporządzenia, zarządzenia, zasady, wytyczne i nakazy).

Konstytucja Republiki Bułgarskiej jest najwyższą normą. Ustanawia organizację, zasady, uprawnienia i obowiązki instytucji państwowych oraz prawa i obowiązki obywateli.

Ustawa to akt normatywny, który reguluje lub interpretuje (na podstawie konstytucji) stosunki społeczne podlegające trwałym regulacjom, zgodnie z zakresem działalności co najmniej jednej instytucji prawnej lub jej departamentów. Więcej informacji znajduje się w art. 3 ustawy o aktach normatywnych w Republice Bułgarskiej.

Wszystkie akty ustawodawcze muszą zostać opublikowane i wejść w życie po upływie trzech dni od daty ich publikacji, chyba że przewidziano inaczej w samych aktach.

Rada Ministrów wydaje **dekrety**, gdy zatwierdza rozporządzenia, zarządzenia lub wytyczne lub gdy wydaje rozporządzenia na temat ustaleń społecznych nieuregulowanych w ramach jej działalności wykonawczej lub organizacyjnej. Więcej informacji znajduje się w art. 6 ustawy o aktach normatywnych w Republice Bułgarskiej.

Rozporządzenie to akt normatywny wydawany w celu wdrożenia całości ustawy. Dotyczy organizacji organów państwowych i lokalnych lub ich wewnętrznej działalności.

Zarządzenie to akt normatywny wydawany w celu wdrożenia niektórych przepisów lub sekcji aktu normatywnego większej wagi.

Wytyczne to akt normatywny, w którym wyższy organ instruuje organy mu podlegające, jak wdrażać akt normatywny, i którego wypełnienie musi zostać zapewnione.

Znaczenie mają także inne, niepisane źródła, takie jak **prawo zwyczajowe** i **ogólne zasady prawa**.

Za dodatkowe źródło prawa można uznać **wykładnie przedstawiane przez sądy najwyższe**.

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego muszą być publikowane w dzienniku urzędowym w terminie 15 dni od ich wydania. Orzeczenie musi wejść w życie po upływie trzech dni od opublikowania. Wszelkie akty uznane za niezgodne z konstytucją przestają obowiązywać w dniu wejścia w życie orzeczenia Trybunału. Wszelkie przepisy, których nie uznano za niezgodne z konstytucją, pozostaną w mocy.

Hierarchia norm

Konstytucja Republiki Bułgarskiej jest najwyższym prawem. Nadrzędność prawa UE nie została konkretnie stwierdzona w konstytucji, ale uznaje się je za ważniejsze względem prawa krajowego.

Zgodnie z art. 5 ust. 4 konstytucji, traktaty międzynarodowe, które zostały ratyfikowane zgodnie z procedurą konstytucyjną, zostały opublikowane i weszły w życie w Bułgarii, stanowią część ustawodawstwa w tym państwie. Są one nadrzędne względem wszelkich przepisów kolizyjnych w ustawodawstwie krajowym.

Na kolejnym poziomie znajdują się instrumenty ustawodawcze.

Władza wykonawcza ma prawo do uchwalania regulacji, takich jak dekrety, zarządzenia, rezolucje, zasady, rozporządzenia, wytyczne i nakazy.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Zgromadzeniu Narodowemu przyznano władzę ustawodawczą. Może przyjmować, zmieniać, uzupełniać i uchylać ustawy.

Aby wdrożyć ustawę, Rada Ministrów przyjmuje dekrety, zarządzenia i rezolucje. Ministrowie wydają zasady, rozporządzenia, wytyczne i nakazy.

Jeżeli chodzi o instrumenty międzynarodowe, Rada Ministrów zawiera traktaty międzynarodowe, gdy jest do tego upoważniona na mocy prawa.

Zgromadzenie Narodowe ratyfikuje (lub odrzuca) traktaty międzynarodowe, które:

mają charakter polityczny lub wojskowy

dotyczą udziału Republiki Bułgarskiej w organizacjach międzynarodowych

przewidują zmianę granic Republiki Bułgarskiej

zawierają obowiązki nakładane na Skarb Państwa

przewidują udział państwa w sporach międzynarodowych lub postępowaniach prawnych

dotyczą podstawowych praw człowieka

mają wpływ na działanie prawa lub wymagają nowych przepisów umożliwiających ich wykonanie

wyraźnie wymagają ratyfikacji

przyznają Unii Europejskiej uprawnienia wynikające z konstytucji.

Proces decyzyjny

Przyjęcie konstytucji

Wielkie Zgromadzenie Narodowe, w skład którego wchodzi 400 członków, przyjmuje w razie konieczności nową konstytucję.

Więcej informacji znajduje się w art. 158 ust. 1 konstytucji Republiki Bułgarskiej.

Zgromadzenie Narodowe może zmieniać wszelkie przepisy konstytucji z wyjątkiem tych, które wchodzą w zakres kompetencji Wielkiego Zgromadzenia Narodowego. Zmiana konstytucji wymaga większości trzech czwartych głosów wszystkich członków Zgromadzenia Narodowego w trzech głosowaniach odbywających się w różnych dniach. Zmianę w konstytucji podpisuje przewodniczący Wielkiego Zgromadzenia Narodowego i publikuje ją w dzienniku urzędowym w terminie siedmiu dni od przyjęcia zmiany.

Legislacyjny proces decyzyjny

Zgodnie z art. 87 konstytucji każdy członek Zgromadzenia Narodowego lub Rady Ministrów ma prawo zgłosić projekt ustawy.

Projekt ustawy jest przyjmowany przez Zgromadzenie Narodowe w dwóch czytaniach. W pierwszym czytaniu omawiana jest jego całość. Członkowie Zgromadzenia mogą przedstawić pisemne wnioski o zmianę projektu ustawy, który został przyjęty w pierwszym czytaniu, w terminie określonym przez Zgromadzenie Narodowe. Zgromadzenie Narodowe omawia projekt ustawy szczegółowo i przyjmuje je w drugim czytaniu. Przyjęty projekt jest przekazywany prezydentowi Republiki Bułgarskiej, który podpisuje dekret o opublikowaniu ustawy. Akt zostaje ogłoszony w dzienniku urzędowym i wchodzi w życie po trzech dniach, chyba że w akcie określono inny termin.

Prawne bazy danych

Dziennik urzędowy jest dostępny bezpłatnie na stronie internetowej [dziennika urzędowego](#). Wydanie internetowe zawiera projekty ustaw ogłoszone przez Zgromadzenie Narodowe, dekrety wydane przez Radę Ministrów, traktaty międzynarodowe, inne akty prawne, a także ogłoszenia o zamówieniach publicznych i koncesjach.

Komercyjne prawne bazy danych, takie jak [Apis](#), [Ciela](#) oraz [Encyklopedia Prawnicza](#), oferują pełen zakres informacji prawnych, lecz nie są bezpłatne.

Ostatnia aktualizacja: 17/12/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Czechy

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawnego Republiki Czeskiej oraz przegląd czeskiego prawodawstwa.

Źródła prawa

Prawo czeskie stanowi część europejskiej kontynentalnej kultury prawnej. Opiera się ono na prawie pisanym i innych instrumentach legislacyjnych, traktatach międzynarodowych ratyfikowanych przez czeski parlament [[Parlament ČR](#)], które zostały ogłoszone, a także orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego [[Ústavní soud](#)], którym TK stwierdza nieważność przepisu prawnego lub jego części.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Porządek prawny Republiki Czeskiej tworzy całość jej prawodawstwa i instrumentów powiązanych.

Najważniejszymi instrumentami prawnymi są ustawy (*zakony*), tzn. zbiory zasad zachowania regulujące główne dziedziny życia jednostek i społeczeństwa. Ustawy o szerszym zakresie, obejmującym całą gałąź prawa, zawierające szczegółowe przepisy zorganizowane w sposób bardziej systematyczny zwane są **kodeksami** (*zákoníky*). Ustawy obejmujące cały zakres prawa procesowego i ustanawiające szczegółowe przepisy proceduralne zwane są **kodeksami postępowania** (*řády*). Ustawy regulujące najważniejsze sprawy państwa oraz dotyczące praw obywatela i człowieka (w tym konstytucja Republiki Czeskiej oraz Karta podstawowych praw i swobód) znane są jako **ustawy konstytucyjne** (*ústavní zákony*); obowiązuje specjalny tryb ich przyjmowania.

Ustawy są wspierane przez przepisy wykonawcze: **przepisy rządowe, rozporządzenia ministrów i centralnych organów rządowych oraz regionalnych jednostek samorządowych**.

Prawo czeskie obejmuje także **umowy międzynarodowe**, które zostały ratyfikowane przez parlament i tym samym wiążą Republikę Czeską. Umowy międzynarodowe mają wyższą rangę niż ustawodawstwo krajowe, co oznacza, że jeżeli w pewnej kwestii prawo krajowe koliduje z umową międzynarodową, to wtedy przepisy umowy międzynarodowej mają pierwszeństwo przed przepisami prawa krajowego.

Oprócz wspomnianych powyżej typów aktów prawnych w Republice Czeskiej od chwili jej przystąpienia do Unii Europejskiej tak samo jak w innych państwach członkowskich zastosowanie ma **prawo europejskie**.

W Republice Czeskiej zwyczaj nie jest źródłem prawa. W niektórych przypadkach prawo zezwala jednak na uwzględnienie zwyczaju w kontekście niektórych dziedzin lub zasad prawnych. Przypadki takie określają właściwe akty prawne, których przepisy mogą być egzekwowane przez sądy. Zgodnie z dominującą opinią źródłem prawa jest zatem nie sama zasada prawna czy zwyczaj lecz przepis, który się na nie powołuje.

Źródłem prawa nie jest także orzeczenie sądu. Z drugiej strony sąd nie może odmówić wydania orzeczenia ze względu na to, że przepis prawny jest niekompletny lub niejednoznaczny. Często musi on dokonać własnej wykładni danego zagadnienia, na której inne sądy będą później, w dużej mierze, opierać swoje orzeczenia – co *de facto* ustanawia precedens prawny. Jeżeli orzeczenie zostanie opublikowane w czeskim Biuletynie orzeczeń sądowych i opinii (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*), gdzie publikowane są zasadniczo najważniejsze orzeczenia sądów wyższych instancji, jest ono faktycznie uznawane za źródło prawa – choć nieoficjalnie.

Hierarchia źródeł prawa

Porządek prawny Republiki Czeskiej ma strukturę hierarchiczną. Najwyższe miejsce w hierarchii zajmuje konstytucja i ustawy konstytucyjne. Ich autorytet prawny jest największy i mogą one być zmieniane jedynie innymi ustawami konstytucyjnymi. Kolejne miejsce w hierarchii zajmują ustawy zwykłe, które z kolei stanowią podstawę prawną dla przepisów wykonawczych – mających najmniejszą wagę prawną. Przepisy o mniejszej wadze prawnej muszą być zgodne z przepisami znajdującymi się wyżej w hierarchii prawnej. Akty prawne mogą być uchylane lub zmieniane jedynie przepisami tej samej lub większej wagi prawnej. **Umowy międzynarodowe** mają szczególną rangę w hierarchii. Jak zaznaczono powyżej, stanowią one część porządku prawnego i w przypadku kolizji z prawem krajowym mają pierwszeństwo nawet przed ustawą konstytucyjną.

Akty prawne, których podstawą prawną są ustawy – przepisy rządowe, decyzje Prezydenta Republiki Czeskiej o zasadniczo normatywnym charakterze (jak np. o amnestii), akty prawne wydawane przez ministerstwa oraz inne centralne lub lokalne organy administracji państwa, akty normatywne regionalnych i gminnych jednostek samorządowych. Akty takie muszą być wydawane na podstawie ustawy i w określonych przez nią granicach, w zakresie spraw przekazanych do uregulowania.

Jeżeli chodzi o **prawo europejskie**, zastosowanie ma unijna zasada nadrzędności prawa wspólnotowego, tak jak w przypadku wszystkich państw członkowskich. W ramach powyższej zasady w przypadku kolizji prawa europejskiego z prawem krajowym państwa członkowskiego (ustawy, rozporządzenia itp.) prawo unijne ma pierwszeństwo przed prawem krajowym. Zasada ta ma zastosowanie we wszystkich przypadkach kolizji między prawem krajowym a pierwotnym prawodawstwem wspólnotowym (Traktaty) oraz między prawem krajowym a wtórnym prawodawstwem wspólnotowym (rozporządzenia, dyrektywy itp.). Zgodnie z obowiązującą wykładnią prawa dotyczy ona nawet najważniejszych krajowych przepisów prawnych – prawo europejskie ma pierwszeństwo nawet przed konstytucjami i ustawami konstytucyjnymi państw członkowskich.

Jeżeli chodzi o umowy międzynarodowe, które wiążą Republikę Czeską, to aby stały się one częścią prawa czeskiego, muszą zostać ratyfikowane przez parlament, chyba że ustawa konstytucyjna przewiduje, że dana umowa musi zostać ratyfikowana w drodze referendum. Umowy międzynarodowe są ratyfikowane przez Prezydenta Republiki Czeskiej. Po ratyfikacji czeska wersja umowy musi zostać opublikowana w Biuletynie umów międzynarodowych (*Sbírka mezinárodních smluv*).

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie aktów prawnych

Władzę ustawodawczą w Republice Czeskiej sprawuje parlament, składający się z dwóch izb:

Izby Deputowanych (200 posłów) oraz

Senatu (81 senatorów).

Proces ustawodawczy

Proces ustawodawczy czy też legislacyjny rozpoczyna się od prawa do inicjatywy ustawodawczej. Prawo do zgłaszania projektów nowych ustaw i zmian w istniejących ustawach przysługuje poszczególnym członkom parlamentu lub ich grupom, Senatowi, rządowi oraz regionalnym organom administracji państwowej. Jedynie rząd ma prawo proponować ustawy dotyczące budżetu państwa lub zamknięcia rachunków narodowych; decyzje w sprawie takich ustaw może podejmować jedynie Izba Deputowanych. Rząd ma jednakże prawo wyrażania opinii dotyczącej każdej proponowanej ustawy (projektu ustawy). Izba Deputowanych najpierw omawia i w razie potrzeby zmienia projekt ustawy w trakcie trzech kolejnych czytań.

Uchwalenie ustawy wymaga zwykłej większości głosów obecnych deputowanych. Przewodniczący Izby Deputowanych jak najszybciej przesyła projekt do Senatu, który ma tylko 30 dni na omówienie go — w przeciwieństwie do często przeciągających się dyskusji w Izbie Deputowanych, które trwają niekiedy miesiącami. Przed upływem tego terminu Senat musi zatwierdzić ustawę, odrzucić ją lub odesłać zmienioną wersję projektu do Izby Deputowanych. Może również postanowić, że w ogóle nie będzie omawiać danego projektu. Jeżeli Senat zatwierdzi projekt ustawy lub postanowi go nie omawiać, lub też jeśli nie wyrazi opinii w wymaganym terminie, ustawę uważa się za przyjętą i wysyła się ją prezydentowi Republiki do podpisania. Jeżeli Senat odrzuci projekt, Izba Deputowanych poddaje go ponownie pod głosowanie. Ustawa zostaje uchwalona, jeżeli zostanie zatwierdzona przez zwykłą większość głosów Izby Deputowanych. Jeżeli Senat odsyła zmienioną wersję ustawy do Izby Deputowanych, izba niższa poddaje zatwierdzoną przez Senat wersję pod głosowanie. Projekt przyjmowany jest zwykłą większością głosów deputowanych. Jeżeli Izba Deputowanych nie zatwierdzi projektu zmienionego przez Senat, poddaje

ponownie pod głosowanie wersję pierwotną przesłaną Senatowi. Ustawa zostaje przyjęta, jeżeli zostanie zatwierdzona zwykłą większością głosów wszystkich deputowanych (tzn. co najmniej 101 głosów). Ustawy wyborcze oraz niektóre inne rodzaje ustaw zatwierdzane są zarówno przez Izbę Deputowanych, jak i przez Senat.

W ciągu 15 dni od otrzymania zatwierdzonego projektu prezydent Republiki może podjąć decyzję, że nie podpisze projektu i odesłać go do Izby Deputowanych celem dalszego omówienia, podając uzasadnienie takiej decyzji. Postępowanie takie nazywa się wetem prezydenta. Izba Deputowanych może odrzucić weto prezydenta zwykłą większością głosów swoich członków, nie wprowadzając żadnych zmian do projektu. W takim przypadku ustawa jest uchwalona. W innym przypadku nie zostaje przyjęta.

Oprócz prezydenta Republiki ustawy podpisują także przewodniczący Izby Deputowanych i premier, chociaż jest to tylko formalność.

W przypadku rozwiązania Izby Deputowanych Senat może przyjmować akty prawne w sprawach pilnych w określonych dziedzinach, które w innych okolicznościach wymagałyby przyjęcia ustawy. Senatowi propozycje aktów przedkładać może rząd i muszą one zostać zatwierdzone przez Izbę Deputowanych na pierwszym posiedzeniu, w przeciwnym wypadku tracą ważność.

Wyjątki w tym procesie ustawodawczym stanowią ustawy konstytucyjne. Aby taka ustawa została przyjęta, musi zostać zatwierdzona głosami trzech piątych wszystkich deputowanych (większość kwalifikowana) oraz głosami trzech piątych obecnych senatorów, a nie zwykłą większością głosów (połowa) obecnych członków parlamentu, jak w przypadku zwykłych ustaw. Ustawy konstytucyjne mogą być zmieniane lub poszerzane jedynie przez inne ustawy konstytucyjne (tzn. w razie rozwiązania Izby Deputowanych Senat nie może ich zmieniać aktami prawnymi), a prezydentowi nie przysługuje wobec nich prawo weta. Ministerstwa, inne agencje administracyjne oraz samorządowe organy regionalne mogą wydawać szczegółowe przepisy wykonawcze (zarządzenia i dekrety) odpowiednio do zakresu ich kompetencji.

Ważność aktów prawnych

Akt prawny musi zostać opublikowany, aby wejść w życie. Ustawy konstytucyjne, ustawy i inne przepisy prawne (przepisy rządowe, rozporządzenia ministerialne itd.) publikowane są w Biuletynie ustaw (*Sbírka zákonů*), wydawanym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Akt prawny wchodzi w życie i staje się częścią czeskiego porządku prawnego w dniu jego publikacji w Biuletynie ustaw (*Sbírka zákonů*). W biuletynie podana jest także data, z którą dany akt staje się skuteczny. Od tej daty wszyscy są prawnie zobowiązani do przestrzegania danego aktu. Jeżeli nie zostanie podana data późniejsza, akt staje się skuteczny 15 dni po publikacji. W sytuacjach nadrzędnego interesu publicznego data ta może zostać przesunięta na wcześniejszy termin, nie może jednak poprzedzać terminu publikacji. Tak więc dzień, w którym dany akt prawny staje się skutecznym, może być dniem jego wejścia w życie, dany akt nie może jednak stać się skutecznym przed wejściem w życie. Akty prawne przyjęte przez Senat publikowane są w Biuletynie ustaw (*Sbírka zákonů*) tak samo jak ustawy; ratyfikowane umowy międzynarodowe publikowane są w Biuletynie umów międzynarodowych (*Sbírka mezinárodních smluv*). Przepisy regionalne publikowane są w dziennikach urzędowych; przepisy gminne wywieszane są na oficjalnej tablicy ogłoszeń urzędu gminy przez 15 dni, a następnie publikowane w sposób standardowy dla danej gminy.

Jeżeli przepisy krajowe lub poszczególne uregulowania prawne są sprzeczne z porządkiem konstytucyjnym, lub jeżeli inne instrumenty prawne lub przepisy takich instrumentów są sprzeczne z porządkiem konstytucyjnym lub z innymi przepisami, Trybunał Konstytucyjny rozstrzyga, czy powinny one zostać unieważnione.

Więcej informacji można znaleźć w tekście czeskiej konstytucji: [Ústava](#).

Prawnicze bazy danych

Prawnicza baza danych jest utrzymywana i prowadzona przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Czeskiej. Zawiera ona następujące informacje: Jedna z zakładek oficjalnej strony internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ([Ministerstvo vnitra](#)) jest poświęcona ustawodawstwu ([legislativa](#)). Zawiera ona elektroniczne wersje (format PDF) Biuletynu ustaw ([Sbírka zákonů](#)) i Biuletynu umów międzynarodowych ([Sbírka mezinárodních smluv](#)) (część dziennika urzędowego). Strona ta nie ma statusu strony urzędowej a informacje na niej umieszczone nie są wiążące prawnie. Jedynie wydrukowany tekst Biuletynu ustaw jest autentyczny. Strona jest dostępna opinii publicznej i umożliwia wyszukiwanie pełnego tekstu dokumentów lub wyszukiwanie potrzebnych informacji przy pomocy metadanych.

Sekcja „ustawy” ([Sekce zákony](#)) będąca częścią portalu administracji publicznej Republiki Czeskiej ([Portál veřejné správy České republiky](#)) zawiera pełne, aktualne teksty ustaw i przepisów wykonawczych. Strona ta nie ma statusu strony urzędowej a informacje na niej umieszczone nie są wiążące prawnie. Umożliwia wyszukiwanie pełnego tekstu dokumentów oraz wyszukiwanie według nazwy i numeru dokumentów zawartych w bazie danych. Dzięki systemowi informacji [ISAP](#) możliwy jest dostęp do baz danych używanych do przypisywania roli koordynatora w przypadku dokumentów Rady oraz aktów opublikowanych w Dzienniku Urzędowym UE. Przy pomocy tego systemu można również monitorować przebieg procesu wdrażania, krajowego procesu ustawodawczego i postępowań w sprawie naruszenia przepisów prawa. Baza danych zawiera elektroniczne archiwum stanowisk krajowych, dokumentów roboczych, tabel korelacji itp.

Orzecnictwo

W Republice Czeskiej nie istnieje jeden oficjalny bądź prywatny zbiór orzeczeń, w którym systematycznie publikowane byłyby najważniejsze orzeczenia wszystkich sądów Republiki Czeskiej, tj. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz orzeczenia sądów powszechnych, które mogą mieć konsekwencje o charakterze ogólnym. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są publikowane w Zbiorze wyroków i orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (*Sbírka náleží a usnesení Ústavního soudu*) publikowanym przez wydawnictwo C. H. Beck w Pradze. Jeżeli chodzi o orzeczenia sądów powszechnych, systematycznie publikuje się jedynie wybrane orzeczenia sądów najwyższych, tj. Sądu Najwyższego i Najwyższego Sądu Administracyjnego. Wybrane orzeczenia Sądu Najwyższego oraz jego opinii, które mają na celu zapewnienie spójności orzecznictwa cywilnych i karnych sądów niższej instancji, publikowane są w Zbiorze orzeczeń sądowych i opinii (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*) wydawanym przez wydawnictwo LexisNexis w Pradze. Wybrane wyroki i uchwały Najwyższego Sądu Administracyjnego publikowane są w Zbiorze orzeczeń Najwyższego Sądu Administracyjnego (*Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*), wydawanym przez wydawnictwo ASPI w Pradze. Orzecznictwo sądów powszechnych niższych instancji nie jest publikowane systematycznie; wybrane orzeczenia są czasem publikowane w periodykach prawniczych.

Praktyczne znaczenie mają przy tym oficjalne wyszukiwarki internetowe w zakresie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i sądów powszechnych najwyższej instancji – za ich pomocą można odnaleźć kompletne orzecznictwo tych sądów. Dzięki nim można przeszukiwać elektronicznie serwery należących do różnych sądów powszechnych niższych instancji, by uzyskać wykaz wybranych orzeczeń tych sądów.

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego)

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (orzecznictwo Sądu Najwyższego)

[judikatura Ústavního soudu ČR](#) (orzecznictwo Najwyższego Sądu Administracyjnego)

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Dostęp do bazy danych jest **bezpłatny**.

Wybrane komercyjne bazy danych:

[ASPI](#)

[LEXDATA](#)

Ostatnia aktualizacja: 19/06/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Dania

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawnego w Danii.

Więcej informacji o duńskim systemie prawa można uzyskać wchodząc na strony internetowe duńskiego Ministerstwa Sprawiedliwości oraz duńskiego parlamentu.

Prawnicze bazy danych

 Portal informacji prawnej (Retsinformation) jest portalem umożliwiającym obywatelom dostęp do:

ustaw, rozporządzeń administracyjnych, traktatów, ujednoliconych aktów prawnych;
dokumentów parlamentarnych;
decyzji administracyjnych;
decyzji rzecznika praw obywatelskich.

Portal informacji prawnej zawiera całe prawodawstwo obowiązujące w dniu 1 stycznia 1985 r. oraz całe prawodawstwo, które weszło w życie od tego dnia.

Dostęp do bazy danych jest **bezpłatny**.

Ostatnia aktualizacja: 19/12/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Niemcy

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawa w Niemczech.

Republika Federalna Niemiec jest demokratycznym, federalnym i socjalnym państwem konstytucyjnym. Wraz z prawami podstawowymi zasady demokratycznego, federalnego i socjalnego państwa konstytucyjnego stanowią nienaruszalną istotę niemieckiej konstytucji, której ochronę zapewnia Federalny Trybunał Konstytucyjny.

Źródła prawa

Podstawą wszystkich źródeł prawa jest niemiecka konstytucja: ustawa zasadnicza Republiki Federalnej Niemiec (**Grundgesetz**), która: określa zasadniczą strukturę i istotne strukturalne zasady państwa i jego najwyższych organów; definiuje zasady, według których przeprowadzane są wybory do Bundestagu (niemieckiego parlamentu federalnego); stanowi podstawę statusu i praw członków Bundestagu wybranych w wolnych wyborach; zawiera ogólny zarys organizacji i działalności Bundestagu.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Głównymi **źródłami pisanimi** niemieckiego prawa krajowego są: konstytucja, ustawy, rozporządzenia z mocą ustawy oraz akty prawa miejscowego. Ponadto istnieją **niepisane źródła** prawa, którymi są ogólne zasady zawarte w prawie międzynarodowym, prawie zwyczajowym i orzecznictwie (zwłaszcza w orzeczeniach Federalnego Trybunału Konstytucyjnego).

Niemcy są państwem federalnym złożonym z 16 krajów związkowych – landów (Länder). W związku z tym istnieją **ustawy federalne** stosowane na całym terytorium federacji oraz **ustawy krajowe**, mające moc obowiązującą tylko w danym kraju związkowym. Każdy kraj związkowy posiada własną konstytucję oraz przyznaną ustawą zasadniczą kompetencję w zakresie stanowienia ustaw, jak również rozporządzeń i aktów prawa miejscowego. Kompetencje ustawodawcze federacji i krajów związkowych uregulowane są szczegółowo w ustawie zasadniczej. W art. 71-74 wyliczono kompetencje ustawodawcze federacji. We wszystkich innych przypadkach odpowiedzialność spoczywa na krajach związkowych.

Wyłączna kompetencja ustawodawcza federacji

W dziedzinach należących do wyłącznej kompetencji ustawodawczej federacji kraje związkowe dysponują władzą ustawodawczą tylko w zakresie, w którym są do tego wyraźnie upoważnione przez ustawę federalną (art. 71 ustawy zasadniczej).

Zgodnie z art. 73 ustawy zasadniczej, federacja ma wyłączną kompetencję ustawodawczą w następujących **dziedzinach** (między innymi): wszystkie kwestie polityki zagranicznej, obronność (w tym ochrona ludności cywilnej), obywatelstwo, swoboda przemieszczania się, paszporty, rejestracja pobytu i dowody tożsamości, imigracja, emigracja, polityka walutowa i monetarna, jedność obszaru celnego i obszaru handlu, transport powietrzny, współpraca pomiędzy federacją i krajami związkowymi w zakresie pracy policji kryminalnej oraz prawo dotyczące broni i środków wybuchowych.

Konkurencyjne kompetencje ustawodawcze

W dziedzinach podlegających ustawodawstwu konkurencyjnemu kraje związkowe posiadają kompetencje ustawodawcze, gdy i o ile federacja nie wykonuje swoich uprawnień ustawodawczych w tej samej dziedzinie (art. 72 ustawy zasadniczej). **Dziedziny** prawa podlegające ustawodawstwu konkurencyjnemu obejmują prawo cywilne, karne i prawo o ruchu drogowym, jak również prawo dotyczące zrzeszania się, pobytu i osiedlania się obywateli państw obcych, prawo gospodarcze, prawo pracy oraz niektóre aspekty ochrony konsumentów. W odniesieniu do pewnych zagadnień wymienionych w art. 74 ustawy zasadniczej, jako podlegające ustawodawstwu konkurencyjnemu, federacja posiada kompetencje ustawodawcze wyłącznie wtedy, gdy i o ile ustanowienie równorzędnych warunków bytowych na całym terytorium federalnym lub utrzymanie jedności prawnej lub gospodarczej sprawa, że w interesie kraju konieczna jest regulacja federalna.

Ustawy krajów związkowych nie mogą kolidować z ustawami federalnymi. W art. 31 ustawy zasadniczej stwierdza się, że „**Prawo federalne ma pierwszeństwo przed prawem krajów związkowych**”. Zasada ta ma zastosowanie bez względu na status hierarchiczny spornych przepisów prawnych, a więc, przykładowo, federalny akt normatywny ma pierwszeństwo przed konstytucją kraju związkowego.

Hierarchia norm

Ustawa zasadnicza znajduje się na czele hierarchii przepisów krajowych i, jako konstytucja, jest instrumentem, na którym opiera się cały niemiecki system prawa. Każdy przepis prawny przyjęty w Niemczech musi być zgodny z konstytucją zarówno pod względem formalnym, jak i merytorycznym. W tym celu art. 20 ust. 3 ustawy zasadniczej stanowi, że władza ustawodawcza związana jest porządkiem konstytucyjnym, zaś władza wykonawcza i sędziowska – ustawami i prawem. Ponadto władza ustawodawcza, wykonawcza i sędziowska związane są w sposób szczególny prawami podstawowymi, określonymi w art. 1-19 ustawy zasadniczej, będącymi prawem stosowanym bezpośrednio (art. 1 ust. 3). Nad **pierwszeństwem ustawy zasadniczej** czuwa ostatecznie Federalny Trybunał Konstytucyjny.

Przepis art. 79 ust. 2 stanowi, że ustawa zasadnicza może być **zmieniona** większością dwóch trzecich głosów posłów Bundestagu oraz dwóch trzecich głosów Bundesratu, który jest organem, poprzez który kraje związkowe uczestniczą w procesie ustawodawczym w obrębie federacji oraz w jej administracji, jak również w sprawach dotyczących Unii Europejskiej. Niektóre kluczowe części ustawy zasadniczej – tj. podział federacji na kraje związkowe (Länder), ich uczestnictwo, co do zasady, w procesie ustawodawczym, oraz zasady ustanowione w art. 1 i 20 – w ogóle nie podlegają zmianie (art. 79 ust. 3).

Ogólne zasady prawa międzynarodowego zajmują pozycję poniżej konstytucji, ale ponad ustawami federalnymi. Ustawa zasadnicza wyraźnie stwierdza, iż te zasady ogólne stanowią integralną część prawa federalnego, mają pierwszeństwo przed ustawami federalnymi oraz określają bezpośrednio prawa i obowiązki mieszkańców terytorium federalnego (art. 25). Te ogólne zasady prawa międzynarodowego wywierające skutki prawne dla osób prywatnych (tj. nie tylko zasady istotne z punktu widzenia państwa) obejmują przykładowo gwarancję odpowiedniej formy ochrony prawnej dla obcokrajowców lub „zasadę specjalności”, w przypadku której postępowanie karne podlega warunkom upoważnienia do ekstradycji określonym w prawie państwa obcego dokonującego ekstradycji.

Ustawy znajdują się niżej w hierarchii niż konstytucja. Szczegółowy katalog kompetencji ustawodawczych federacji w stosunku do krajów związkowych zawiera ustawa zasadnicza (art. 71-74). Ustawy uchwalane przez Bundestag we współpracy z Bundesratem. Projekty ustaw może przedkładać **Bundestagowi** rząd federalny, Bundesrat lub mogą być one kierowane pod obrady w ramach inicjatywy poselskiej Bundestagu (podjętej przez grupę polityczną lub 5% posłów). Ustawa zasadnicza wyraźnie określa konkretne przypadki, w których ostatecznie przyjęcie ustawy przez Bundestag wymaga zgody Bundesratu (obecnie – zgodnie z materiałem statystycznym opublikowanym przez [Bundestat](#) na jego stronie internetowej – około 45% wszystkich ustaw). Jeżeli chodzi o pozostałe ustawy uchwalane przez Bundestag, Bundesrat może jedynie wnieść sprzeciw, który Bundestag z kolei może odrzucić. W przypadku różnicy zdań pomiędzy Bundestagiem a Bundesratem, może zostać powołana komisja mediacyjna złożona z członków obu izb (obecnie 16 z każdej). Zadaniem komisji mediacyjnej jest przedłożenie propozycji osiągnięcia jednomyślności, choć sama komisja nie może podejmować decyzji w imieniu Bundestagu i Bundesratu.

Rozporządzenia zajmują miejsce podrzędne względem ustaw i mogą być wydawane przez rząd federalny, ministra federalnego lub przez rząd kraju związkowego. **Statuty** zajmują w hierarchii miejsce poniżej rozporządzeń i mogą być wydawane przez osobę prawną prawa publicznego (np. gminę).

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Niemieckie ustawy uchwalane są przez parlament państwa składający się z dwóch izb – Bundestagu i Bundesratu. Bundestag jest zatem najważniejszym organem władzy ustawodawczej. Decyduje o wszystkich sprawach należących do sfery kompetencji Federacji Niemieckiej w procesie ustawodawczym, który wymaga również uczestnictwa Bundesratu.

Bundestat, rząd federalny, jak również posowie i grupy parlamentarne w Bundestagu, uprawnieni są do przedstawiania w Bundestagu nowych lub zmienionych ustaw jako **projektów**. Dyskusja, debata i głosowanie nad projektem odbywa się w parlamencie zgodnie z precyzyjnie uregulowaną procedurą. W ramach federalnego systemu Niemiec kraje związkowe posiadają znaczny udział w sprawowaniu władzy państwowej, a zatem Bundesrat uczestniczy również w procesie ustawodawczym. **Wszystkie ustawy trafiają pod głosowanie Bundesratu** i – w zależności od charakteru proponowanej ustawy – może to spowodować nawet odrzucenie niektórych projektów.

Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie internetowej [Bundestagu](#).

Proces decyzyjny

Uchwalanie ustaw

Większość projektów i pozycji do przedyskutowania przygotowywanych jest przez rząd federalny. Jako główny organ władzy wykonawczej, rząd ma największe doświadczenie we wdrażaniu ustawodawstwa i dysponuje bezpośrednią wiedzą na temat, w jakich dziedzinach w praktyce potrzebne są nowe przepisy ustawowe.

Jednakże nie tylko rząd federalny, ale również Bundesrat oraz posowie niemieckiego Bundestagu uprawnieni są do **przedkładania projektów** nowych aktów prawnych.

Inicjatywa ustawodawcza rządu federalnego lub Bundesratu

Jeśli rząd federalny chce zmienić lub przyjąć nową ustawę, Kanclerz Federalny musi przekazać najpierw projekt do **Bundesratu**.

Z reguły Bundesrat dysponuje terminem 6 tygodni na przedstawienie komentarzy do projektu, na co z kolei rząd odpowiada opinią pisemną. Kanclerz Federalny przekazuje następnie projekt do Bundestagu wraz z komentarzami Bundesratu. Jednym wyjątkiem od tej procedury jest **projekt ustawy budżetowej**, który przekazywany jest równocześnie do Bundesratu i Bundestagu.

Podobna procedura ma zastosowanie w przypadku skorzystania z prawa inicjatywy ustawodawczej przez Bundesrat. Jeśli większość członków Bundesratu zagłosowała za projektem, zostaje on najpierw przekazany rządowi federalnemu, który dołącza do niego swoje komentarze, zwykle w terminie 6 tygodni, a następnie przekazuje go do Bundestagu.

Inicjatywa ustawodawcza posłów w Bundestagu

Projekty ustaw mogą być również przedkładane przez posłów Bundestagu, w tym przypadku muszą być poparte przez **co najmniej jedną z grup parlamentarnych** lub przez **co najmniej 5% posłów Bundestagu**.

Nie istnieje wymóg uprzedniego przedłożenia takich projektów Bundestagowi. Z tego powodu rząd w niektórych przypadkach aranżuje przedłożenie szczególnie **pilnych projektów** przez swoje grupy parlamentarne w Bundestagu.

Rozprowadzanie dokumentów drukowanych

Zanim projekt trafi pod obrady Bundestagu, musi być najpierw przedstawiony przewodniczącemu Bundestagu, następnie zarejestrowany i wydrukowany przez administrację.

Zostaje on następnie rozprowadzony wśród wszystkich członków Bundestagu i Bundesratu, jak również ministerstw federalnych jako drukowany dokument Bundestagu.

Z chwilą umieszczenia projektu w **porządku dziennym posiedzenia plenarnego** kończy się pierwszy etap procedury legislacyjnej w parlamencie; może wtedy nastąpić jego **urzędowa publiczna prezentacja** w Bundestagu.

Trzy czytania na sesji plenarnej

Projekty są z reguły dyskutowane trzy razy na plenarnych posiedzeniach Bundestagu – te trzy debaty określa się jako „czytania”.

Podczas pierwszego czytania debata odbywa się jedynie w przypadku, gdy zgodziła się na to Rada Seniorów (tj. specjalny organ wykonawczy Bundestagu) lub jeśli zażądały tego grupy parlamentarne. Zdarza się to przeważnie wtedy, gdy projekty ustaw są szczególnie kontrowersyjne lub budzą szczególne zainteresowanie społeczeństwa.

Głównym celem pierwszego czytania jest **desygnowanie jednej lub większej liczby komisji** w celu rozpatrzenia projektu i przygotowania go do drugiego czytania. Odbywa się to na podstawie zaleceń sformułowanych przez Radę Seniorów.

Jeśli desygnowano więcej niż jedną komisję, jedna z komisji wyznaczana jest jako komisja wiodąca, odpowiedzialna za prowadzenie projektu przez parlament. Inne komisje proszone są o wyrażenie swoich opinii na temat projektu.

Prace legislacyjne w komisjach

Szczegółowe prace nad ustawą mają miejsce w komisjach stałych, których członkowie wywodzą się ze wszystkich grup parlamentarnych. Członkowie komisji zapoznają się z materiałem i rozpatrują go na swoich posiedzeniach. W posiedzeniach otwartych mogą również uczestniczyć zaproszeni eksperci i przedstawiciele zainteresowanych podmiotów.

Równoległe do prac wykonywanych przez komisje, grupy parlamentarne powołują **grupy robocze**, w których rozpatrują odnośne kwestie i określają swoje stanowiska.

Nie jest niczym niezwykłym, że pomiędzy grupami parlamentarnymi w komisjach powstają pomosty porozumienia. Większość projektów zostaje w większym lub mniejszym stopniu zmieniona w wyniku współpracy pomiędzy rządowymi i opozycyjnymi grupami parlamentarnymi.

Po zakończeniu debaty, komisja wiodąca odpowiedzialna za projekt **przedstawia na posiedzeniu plenarnym sprawozdanie** z przebiegu i wyników prac.

Sformułowane przez komisję zalecenie dotyczące decyzji jest punktem wyjściowym drugiego czytania, tym razem mającego miejsce już na sesji plenarnej.

Debata podczas drugiego czytania

Przed drugim czytaniem wszyscy posłowie otrzymują opublikowane zalecenie dotyczące decyzji w formie drukowanej. Są zatem dobrze przygotowani do debaty. Również grupy parlamentarne jeszcze raz uzgadniają swoje stanowiska na wewnętrznych zebraniach poprzedzających debatę, żeby móc przedstawić jednolite stanowisko w czasie publicznego drugiego czytania.

Po debacie ogólnej każdy przepis projektu ustawy może być przedmiotem odrębnej debaty. Z reguły jednak na sesji plenarnej przechodzi się wprost do głosowania nad projektem jako całością.

Każdy z członków Bundestagu może zgłosić **wnioski o wniesienie poprawki**, które zostają rozpatrzone natychmiast w czasie sesji plenarnej. W przypadku przyjęcia poprawek na sesji plenarnej nowa wersja projektu musi zostać najpierw wydrukowana, a następnie rozprawiona. Procedura ta może jednak zostać skrócona za zgodą dwóch trzecich obecnych członków. Możliwe jest wtedy natychmiastowe rozpoczęcie trzeciego czytania.

Głosowanie podczas trzeciego czytania

Podczas trzeciego czytania następną debatę odbywa się tylko wtedy, gdy zażąda tego grupa parlamentarna lub co najmniej 5% członków Bundestagu.

Na tym etapie wnioski o wniesienie poprawek nie mogą już być składane przez poszczególnych posłów, lecz jedynie przez jedną z grup parlamentarnych lub przez co najmniej 5% posłów Bundestagu. Ponadto wnioski o poprawki mogą być wnoszone tylko w odniesieniu do poprawek przyjętych w drugim czytaniu.

Po zakończeniu trzeciego czytania przeprowadzane jest głosowanie końcowe. Na zapytanie przewodniczącego, kto głosuje za przyjęciem projektu, kto przeciw przyjęciu, a kto się wstrzymał od głosowania, członkowie odpowiadają przez powstanie ze swoich miejsc.

W przypadku uzyskania przez projekt wymaganej większości na sesji plenarnej Bundestagu, zostaje on przekazany do Bundesratu jako ustawa.

Zgoda Bundesratu

Za pośrednictwem Bundesratu kraje związkowe uczestniczą w kształtowaniu każdego aktu prawodawczego. Odpowiednie kompetencje Bundesratu do uczestniczenia w procesie ustawodawczym są precyzyjnie zdefiniowane.

Bundesrat nie może wносить poprawek do ustawy przyjętej przez Bundestag. Jeśli jednak nie wyraża zgody na daną ustawę, może zażądać powołania **komisji mediacyjnej**. Komisja mediacyjna składa się z członków Bundestagu i Bundesratu reprezentowanych w równej liczbie.

W odniesieniu do niektórych ustaw zgoda Bundesratu jest obowiązkowa. Dotyczy to przykładowo ustaw wpływających na finanse i kompetencje administracyjne krajów związkowych.

Jeśli chodzi o ustawy, co do których Bundesrat mógł wnieść sprzeciw, Bundestag może wprowadzić ustawę w życie, nawet jeśli nie osiągnięto porozumienia w komisji mediacyjnej. Wymaga to jednak jeszcze jednego głosowania, w którym Bundestag przyjmuje ustawę bezwzględną większością głosów.

Wejście w życie

Po przyjęciu ustawy przez Bundestag i Bundesrat musi ona przejść szereg kolejnych etapów, zanim wejdzie w życie.

Ustawa, która została uchwalona, zostaje najpierw wydrukowana i przekazana **kanclerzowi federalnemu** i **właściwemu ministrowi federalnemu**, który ją **kontrasygnuje**.

Prezydent federalny otrzymuje następnie ustawę do podpisu i analizuje ją pod tym kątem, czy została przyjęta **zgodnie z konstytucją** i nie zawiera oczywistych materialnych naruszeń ustawy zasadniczej. Po przeprowadzeniu takiej kontroli, prezydent federalny podpisuje ustawę i nakazuje jej opublikowanie w Federalnym Dzienniku Ustaw (**Bundesgesetzblatt**).

W tym momencie ustawa zostaje ogłoszona. Jeśli nie wymieniono w niej konkretnej daty wejścia w życie, następuje to w 14 dni od daty ukazania się Federalnego Dziennika Ustaw, w którym ustawa została opublikowana.

Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie internetowej niemieckiego parlamentu ([Bundestagu](#))

Prawnicze bazy danych

W niemieckiej prawnej bazie danych [JURIS](#) Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości przedstawia, między innymi, **prawo federalne** w jego aktualnej prawomocnej wersji. Zamieszczono w niej pełny zestaw wcześniejszych wersji, jak również ustaw, które zostały opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie.

Zawiera ona również **traktat zjednoczeniowy** oraz przepisy byłej NRD, które nadal stosują się w Republice Federalnej Niemiec.

Prawo krajów federalnych (Länder) jest kompletne i aktualne.

Niektóre elementy ustawodawstwa są również dostępne w języku angielskim, na przykład:

kodeks cywilny (BGB);

kodeks karny (StGB);

części ustawy wprowadzającej kodeks cywilny (EGBGB).

Dostęp do bazy danych **nie jest bezpłatny**.

W portalach [Gesetze im Internet](#) i [Federalnego Ministerstwa Sprawiedliwości](#) bezpłatnie udostępniono zainteresowanym obywatelom dwie prawne bazy danych zawierające prawie całe aktualne prawo federalne (w tym przepisy wykonawcze). Obie bazy udostępniane są przez Federalne Ministerstwo Sprawiedliwości wspólnie z Juris GmbH.

Dodatkowo, Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych – we współpracy z Juris GmbH – założyło [bazę publikacyjną federalnych aktów prawnych](#).

Ciekawe strony

- [Niemiecki rząd federalny](#)
- [Baza publikacyjna federalnych aktów prawnych](#)
- [Ustawa wprowadzająca kodeks cywilny](#)
- [Kodeks karny](#)
- [Kodeks cywilny](#)
- [Bundestag](#)
- [Organy władz](#)

Ostatnia aktualizacja: 20/02/2013

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [et](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Estonia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym w Estonii oraz przegląd prawa estońskiego.

Źródła prawa

Estonia należy do europejskiego kontynentalnego systemu prawa (systemu prawa cywilnego). Najważniejszymi źródłami prawa są akty prawne, takie jak konstytucja, prawo Unii Europejskiej, umowy międzynarodowe, ustawy i rozporządzenia.

Punktem odniesienia jest również wykładnia prawa wydana przez sąd najwyższego szczebla – Sąd Najwyższy – oraz komentarze ekspertów (np. wydanie konstytucji wraz z komentarzem). Wyroki sądów nie mają prawotwórczego charakteru, a co do zasady wyroki sądów wyższej instancji nie wiążą sądów niższej instancji. Tym niemniej Sąd Najwyższy, zajmujący się również badaniem zgodności z konstytucją, jest uprawniony do stwierdzania nieważności instrumentów prawnych, jeśli są one niezgodne z konstytucją lub aktami prawnymi wyższego rzędu. Żaden sąd, rozpoznając konkretną sprawę, nie może zastosować takiego instrumentu. Sądy mogą również odmówić zastosowania dowolnego instrumentu prawnego, który jest niezgodny z konstytucją. Sprawą tą następnie zajmie się Sąd Najwyższy, który pełni rolę trybunału konstytucyjnego, i jest uprawniony do stwierdzenia niezgodności takiego instrumentu prawnego z konstytucją (nie stwierdza on jednak jego nieważności).

Powszechnie uznawane zasady i normy prawa międzynarodowego stanowią nieodłączny element estońskiego systemu prawnego.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Konstytucja (*põhiseadus*) – zgodnie z § 3 ust. 1 konstytucji władza państwowa sprawowana jest wyłącznie na podstawie konstytucji i ustaw, które są z nią zgodne.

Ustawy (*seadused*) – na mocy § 65 konstytucji ustawa uchwała estoński parlament, który sprawuje władzę ustawodawczą. Ustawy są uchwalane zgodnie z konstytucją, a następnie ogłaszane w przewidziany sposób w *Riigi Teataja* (estońskim Dzienniku Urzędowym). Tylko ogłoszone ustawy mają moc obowiązującą.

Rozporządzenia (*määrus*) – na mocy §§ 87 i 94 konstytucji rząd Republiki Estońskiej oraz ministrowie upoważnieni są do wydawania rozporządzeń na podstawie ustaw i w celu ich wykonania. Do wydawania rozporządzeń w sprawach o znaczeniu lokalnym lub w przypadkach określonych w ustawie uprawnione są również właściwe organy samorządu terytorialnego. Rozporządzenie jest w zasadzie podstawowym aktem prawnym. Rozporządzenia mogą być wydawane wyłącznie na podstawie ograniczonego umocowania określonego w ustawie. Poza rządem Republiki Estońskiej prawo do wydawania rozporządzeń przysługuje również innym niezależnym podmiotom prawnym – osobom prawnym prawa publicznego (uniwersytetom) i organom publicznym. Ponadto na podstawie § 154 ust. 1 konstytucji do wydawania rozporządzeń uprawnione są właściwe organy samorządu terytorialnego oraz – na podstawie § 111 – Eesti Pank (estoński bank centralny).

Rząd Republiki Estońskiej i ministrowie są upoważnieni do wydawania rozporządzeń na podstawie ustaw oraz w celu ich wykonania. Rozporządzenia wchodzi w życie trzeciego dnia po jego ogłoszeniu w *Riigi Teataja* (estońskim dzienniku urzędowym), chyba że w rozporządzeniu określono inaczej.

Zarządzenia administracyjne (*korraldus*) – indywidualne akty administracyjne, na mocy których publicznoprawny organ administracyjny podejmuje decyzję w sprawie poszczególnych kwestii prawnych i je porządkuje. Zgodnie z § 87 ust. 6 konstytucji rząd Republiki Estońskiej wydaje zarządzenia administracyjne na podstawie ustawy i w celu jej wykonania. Do wydawania zarządzeń administracyjnych upoważnieni są również premier, gubernatorzy okręgów i organy samorządu terytorialnego.

Uchwały (*otsus*) – indywidualny akt administracyjny wydany na podstawie skarg lub odwołań w trybie administracyjnym bądź na mocy którego nakładane są sankcje. Uchwały wydawane są także przez parlament, organy samorządu terytorialnego, Krajową Komisję Wyborczą oraz sądy.

Zarządzenia (*käskkirii*) – na mocy § 94 konstytucji zarządzenia wydają ministrowie na podstawie ustawy i w celu jej wykonania. Do zarządzeń należą: ogólnie obowiązujący kodeks postępowania dotyczący kwestii związanych z funkcjonowaniem ministerstwa lub kodeks postępowania określający strukturę i organizację działalności organów podległych danemu ministrowi.

Umowy międzynarodowe i pierwszeństwo prawa Unii Europejskiej – zgodnie z § 3 ust. 1 konstytucji powszechnie uznawane zasady i normy prawa międzynarodowego stanowią nieodłączny element estońskiego systemu prawnego. Paragraf 123 konstytucji stanowi, że Republika Estońska nie zawiera umów międzynarodowych sprzecznych ze swoją konstytucją. W ustawie zmieniającej konstytucję ustanowiono zasadę pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej. Zgodnie z § 2 wspomnianej ustawy, mimo że Estonia jest członkiem Unii Europejskiej, w zakresie praw i obowiązków wynikających z Aktu przystąpienia obowiązującym aktem prawnym jest estońska konstytucja. W razie sprzeczności estońskich ustaw i innych instrumentów prawnych z umowami międzynarodowymi ratyfikowanymi przez parlament stosuje się przepisy umowy międzynarodowej.

Umowy międzynarodowe wchodzi w życie w trybie określonym w tych umowach.

Stosowanie prawa obcego reguluje ustawa o prawie międzynarodowym prywatnym.

Jeżeli ustawa, umowa międzynarodowa lub czynność prawna wskazuje prawo obce jako prawo właściwe, sąd stosuje je niezależnie od tego, czy złożono o to wniosek. Prawo obce stosuje się zgodnie z wykładnią i zastosowaniem w praktyce w danym kraju. Prawa obcego nie stosuje się, jeżeli skutek byłby wyraźnie sprzeczny z podstawowymi zasadami prawa estońskiego (porządkiem publicznym). Wówczas stosuje się prawo estońskie.

Dekrety (*seadlus*) – zgodnie z § 109 konstytucji, jeżeli niemożliwe jest zwołanie posiedzenia parlamentu, a istnieje pilna potrzeba wynikająca z sytuacji kraju, Prezydent Republiki Estońskiej może wydać dekret z mocą ustawy. Dekrety takie wymagają kontrasygnaty przewodniczącego parlamentu oraz premiera.

Zgodnie z konstytucją Prezydent może wydawać:

dekrety specjalne, kiedy zaistnieje pilna potrzeba wynikająca z sytuacji kraju, a niemożliwe jest zwołanie posiedzenia parlamentu;

dekrety nadzwyczajne, kiedy zaistnieje pilna potrzeba wynikająca z sytuacji kraju, rząd ogłosił stan nadzwyczajny, a niemożliwe jest zwołanie posiedzenia parlamentu lub nie wystarczy na to czasu.

Dekret wydany przez Prezydenta Republiki Estońskiej wchodzi w życie dziesiątego dnia po jego ogłoszeniu w *Riigi Teataja*, chyba że w dekreście określono inaczej.

Z chwilą zwołania parlamentu Prezydent Republiki Estońskiej przedstawia dekrety parlamentowi, który niezwłocznie uchwała ustawę w celu ich zatwierdzenia lub odrzucenia. Zgodnie z § 110 konstytucji Prezydent nie może w drodze dekretu uchwalić, zmienić ani uchylić konstytucji, ustaw, o których mowa w § 104 konstytucji, ustaw nakładających podatki krajowe ani budżetu państwa.

Hierarchia instrumentów prawnych

Hierarchia instrumentów prawnych jest następująca: konstytucja, akty prawne Unii Europejskiej, umowy międzynarodowe, ustawy i dekrety, rozporządzenia rządu i rozporządzenia ministrów. Oprócz podstawowych aktów prawnych istnieją także akty indywidualne, które przyjmowane są na podstawie ustawy i lokują się w hierarchii poniżej ustaw i rozporządzeń. Instrumenty prawne, niezależnie od miejsca w hierarchii, muszą być zgodne z aktami prawnymi wyższego rzędu.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Estońska struktura instytucjonalna odpowiada zasadzie podziału i równowagi władzy (§ 4 konstytucji).

Władza ustawodawcza należy do parlamentu. Zgodnie z § 103 konstytucji, posłowie do parlamentu, grupy parlamentarne, komisje parlamentarne, rząd i Prezydent Republiki Estońskiej mają prawo inicjatywy ustawodawczej. Prezydent ma jednak prawo występować wyłącznie z inicjatywą zmiany konstytucji. Parlament rozpatruje projekt legislacyjny i uchwała ustawę lub odrzuca projekt.

Na podstawie uchwały podjętej bezwzględną większością głosów, parlament może skierować do rządu Republiki Estońskiej wnioski o zgłoszenie konkretnego projektu legislacyjnego.

Parlament ma prawo poddać projekt ustawy lub kwestię wagi państwowej pod referendum. O wyniku referendum rozstrzyga większość głosów jego uczestników. Ustawy przyjęte w drodze referendum są niezwłocznie ogłaszane przez prezydenta Republiki Estońskiej. Decyzje podjęte w drodze referendum są wiążące dla wszystkich organów władzy publicznej. Jeżeli projekt ustawy poddany pod referendum nie zostanie przyjęty większością głosów, Prezydent ogłosi przedterminowe wybory do parlamentu. Pod referendum nie można poddać kwestii dotyczących budżetu, podatków, zobowiązań finansowych państwa, ratyfikacji lub odrzucenia umowy międzynarodowej, ogłoszenia lub uchylenia stanu nadzwyczajnego oraz zagadnień dotyczących obrony narodowej.

Władzę wykonawczą sprawuje rząd Republiki Estońskiej. W większości przypadków inicjatywę ustawodawczą ma rząd, który składa w parlamencie swoje projekty legislacyjne. Projekty aktów prawnych są przedkładane rządowi przez ministrów po przeprowadzeniu konsultacji międzyresortowych.

W posiedzeniach rządu uczestniczą Kanclerz Sprawiedliwości (*Õiguskantsler*) oraz Kontroler Państwowy (*Riigikontrolör*), którym przysługuje prawo głosu.

Ich opinie nie są dla rządu wiążące, ale przedstawione przez nich sugestie i zalecenia są często brane pod uwagę. Jeżeli Kanclerz Sprawiedliwości i Kontroler Państwowy uznają to za konieczne, mogą przekazać swoje sugestie bezpośrednio właściwej komisji parlamentarnej zajmującej się danym projektem legislacyjnym. Zgodnie z § 139 konstytucji Kanclerz Sprawiedliwości analizuje wszystkie przekazane mu sugestie dotyczące zmiany aktów prawnych, uchwalenia nowych ustaw, a także pracy organów administracji rządowej i w razie konieczności przedkłada stosowne sprawozdanie parlamentowi. Jeżeli Kanclerz Sprawiedliwości uzna, że dany akt prawny przyjęty przez organ władzy ustawodawczej, organ władzy wykonawczej lub organ samorządu terytorialnego jest sprzeczny z konstytucją lub ustawą, wówczas w terminie 20 dni przedstawia organowi, który przyjął ten akt prawny, propozycję jego zmiany na zgodny z konstytucją lub ustawą. Jeżeli w powyższym terminie w danym akcie prawnym nie zostanie usunięta sprzeczność z konstytucją lub ustawą, Kanclerz Sprawiedliwości składa wniosek do Sądu Najwyższego o stwierdzenie jego nieważności na podstawie § 142 konstytucji.

Prezydent Republiki Estońskiej ogłasza ustawy uchwalone przez parlament lub odmawia ich ogłoszenia. W tym drugim przypadku Prezydent zwraca ustawę wraz z uzasadnieniem do parlamentu w celu przeprowadzenia nowej debaty i podjęcia nowej decyzji.

Ministerstwo Sprawiedliwości publikuje ustawy ogłoszone przez Prezydenta Republiki Estońskiej w estońskim organie promulgacyjnym *Riigi Teataja*.

Proces decyzyjny

Proces legislacyjny w estońskim parlamencie obejmuje następujące etapy:

złożenie projektu legislacyjnego;

analiza projektu legislacyjnego;

uchwalenie projektu legislacyjnego.

Inicjatywa ustawodawcza

Na podstawie § 103 konstytucji rząd, posłowie do parlamentu, grupy parlamentarne, komisje parlamentarne i Prezydent Republiki Estońskiej mają prawo inicjatywy ustawodawczej. Prezydent ma jednak prawo występować wyłącznie z inicjatywą zmiany konstytucji. Projekty legislacyjne muszą spełniać wymogi techniczne przyjęte przez prezydium parlamentu oraz wymogi legislacyjne i techniczne przyjęte przez rząd. Prezydium parlamentu kieruje projekty legislacyjne do stałej komisji parlamentarnej odpowiedzialnej za dany projekt.

Analiza projektu legislacyjnego

Na posiedzenie plenarne parlamentu trafia projekt legislacyjny przygotowany przez stałą komisję parlamentarną (Komisję Spraw Prawnych, Komisję Konstytucyjną, Komisję Spraw Gospodarczych itd.). Na wniosek właściwej komisji projekt legislacyjny umieszczany jest w porządku obrad posiedzenia plenarnego parlamentu.

Zgodnie z regulaminem wewnętrznym parlamentu oraz ustawą o regulaminie wewnętrznym pierwsze czytanie projektu legislacyjnego musi odbyć się w terminie siedmiu plenarnych tygodni roboczych parlamentu, licząc od daty jego złożenia. Projekty ustaw poddawane są dyskusji na sesji plenarnej parlamentu w trzech czytaniach, z których pierwsze poświęcone jest dyskusji nad ogólnymi zasadami leżącymi u podstaw projektu legislacyjnego. Jeżeli właściwa komisja ani żadna z grup parlamentarnych w toku negocjacji nie złoży wniosku o odrzucenie projektu, wówczas pierwsze czytanie kończy się bez głosowania. Po pierwszym czytaniu posłowie do parlamentu oraz komisje i grupy parlamentarne mają 10 dni roboczych na zgłoszenie poprawek. Na wniosek właściwej komisji przewodniczący parlamentu może wyznaczyć inny termin na zgłoszenie poprawek.

Właściwa komisja analizuje wszystkie zgłoszone poprawki i podejmuje decyzję o ewentualnym ich uwzględnieniu podczas przygotowywania nowego brzmienia projektu. Właściwa komisja przygotowuje nową wersję projektu do drugiego czytania z uwzględnieniem wszystkich przyjętych poprawek oraz wszystkich poprawek wniesionych przez samą komisję. Właściwa komisja przygotowuje na potrzeby drugiego czytania sprawozdanie, które zawiera informacje dotyczące przebiegu procesu legislacyjnego, takie jak uzasadnienie przyjęcia lub odrzucenia zgłoszonych poprawek oraz wyjaśnienie stanowiska

osoby, która wystąpiła z inicjatywą złożenia projektu legislacyjnego bądź przedłożyła taki projekt, ekspertów zaangażowanych w proces legislacyjny, a także innych osób.

Projekt legislacyjny jest kierowany do drugiego czytania na wniosek właściwej komisji. Na wniosek prezydium parlamentu, właściwej komisji lub osoby, która wystąpiła z inicjatywą złożenia projektu legislacyjnego, parlament zawiesza drugie czytanie projektu bez głosowania. Jeżeli wniosek o zawieszenie czytania zgłasza grupa parlamentarna, zostaje on poddany pod głosowanie. Zawieszenie drugiego czytania projektu legislacyjnego nie wyklucza możliwości zgłaszania poprawek. Jeżeli drugie czytanie w parlamencie nie zostanie zawieszono, uznaje się, że zostało zakończone i projekt legislacyjny przekazuje się do trzeciego czytania.

Projekt uchwały parlamentu może zostać poddany pod głosowanie po zakończeniu drugiego czytania.

Po zakończeniu drugiego czytania właściwa komisja przygotowuje ostateczną wersję projektu legislacyjnego do trzeciego czytania, wprowadzając poprawki językowe i redakcyjne. Właściwa komisja może przygotować na potrzeby trzeciego czytania sprawozdanie przedstawiające zmiany wprowadzone po zakończeniu drugiego czytania. W trakcie trzeciego czytania projektu legislacyjnego rozpoczynają się negocjacje, podczas których przedstawiciele grup parlamentarnych przedstawiają swoje oświadczenia. Podczas trzeciego czytania projekt poddawany jest pod ostateczne głosowanie.

Uchwalenie

Parlament uchwała ustawy i podejmuje uchwały w drodze głosowania jawnego. Ostateczne głosowanie odbywa się podczas trzeciego czytania projektów ustaw. Korum wymagane do przyjęcia ustawy określają § 73 i § 104 konstytucji, dzieląc ustawy na następujące kategorie:

ustawy konstytucyjne, tj. ustawy, których uchwalenie wymaga bezwzględnej większości głosów posłów do parlamentu (ponad połowa ze 101 posłów do parlamentu musi oddać głos za przyjęciem ustawy); lub

ustawy zwykłe, tj. ustawy, których uchwalenie wymaga zwykłej większości głosów (za przyjęciem ustawy musi zagłosować więcej posłów obecnych na posiedzeniu, niż przeciwko jej przyjęciu).

Bezwzględna większość głosów posłów do parlamentu jest wymagana do uchwalenia lub zmiany następujących ustaw:

ustawy o obywatelstwie;

ordynacji wyborczej do Riigikogu (estońskiego parlamentu);

ordynacji wyborczej dotyczącej wyborów na urząd Prezydenta Republiki Estońskiej;

ordynacji wyborczej do organów samorządu terytorialnego;

ustawy o referendum;

regulaminu Riigikogu oraz ustawy o przepisach wewnętrznych Riigikogu;

ustawy o wynagrodzeniu Prezydenta Republiki Estońskiej oraz posłów do Riigikogu;

ustawy o rządzie Republiki Estońskiej;

ustawy o wszczynaniu postępowania sądowego wobec Prezydenta Republiki Estońskiej oraz posłów do Riigikogu;

ustawy o autonomii kulturowej mniejszości narodowych;

ustawy budżetowej;

ustawy o Banku Estonii (Eesti Pank);

ustawy o Krajowej Izbie Kontroli;

ustawy o ustroju sądów oraz ustaw regulujących postępowanie przed sądami;

ustaw dotyczących pożyczek zagranicznych i krajowych oraz obligacji skarbu państwa;

ustawy o stanie nadzwyczajnym;

ustawy o siłach zbrojnych w czasie pokoju oraz ustawy o siłach zbrojnych w czasie wojny.

Po uchwaleniu ustawy lub przyjęciu uchwały parlamentu zostaje ona podpisana przez przewodniczącego parlamentu lub – w wypadku jego nieobecności – przez wiceprzewodniczącego parlamentu, który przewodniczył posiedzeniu, najpóźniej w piątym dniu roboczym po jej uchwaleniu.

Ogłoszenie

Po uchwaleniu i podpisaniu ustawa zostaje przesłana do Prezydenta Republiki Estońskiej w celu ogłoszenia. Prezydent może odmówić ogłoszenia ustawy uchwalonej przez parlament i w terminie 14 dni od jej otrzymania może ją skierować – wraz z umotywowaniem swojej odmowy – z powrotem do Parlamentu w celu jej ponownego rozpatrzenia i uchwalenia. Jeżeli ustawa skierowana z powrotem do parlamentu przez Prezydenta Republiki Estońskiej zostanie ponownie uchwalona przez parlament w niezmienionym brzmieniu, Prezydent ogłasza ją lub występuje do Sądu Najwyższego o stwierdzenie jej niezgodności z konstytucją. W przypadku stwierdzenia przez Sąd Najwyższy zgodności ustawy z konstytucją Prezydent ma obowiązek jej ogłoszenia.

Ustawa wchodzi w życie w dziesiątym dniu po jej opublikowaniu w *Riigi Teataja*, o ile sama ustawa nie stanowi inaczej.

Publikacja instrumentów prawnych

Najważniejsze akty prawne i umowy międzynarodowe publikowane są w Dzienniku Urzędowym (*Riigi Teataja*). Ustawy i rozporządzenia wchodzi w życie dopiero po opublikowaniu w *Riigi Teataja*.

 Riigi Teataja jest urzędowym publikatorem online i centralną bazą danych aktów prawnych w Estonii. Od 1 czerwca 2010 r. *Riigi Teataja* publikowany jest wyłącznie w internecie, jako urzędowy publikator online.

Od 1 stycznia 2011 r. za publikację *Riigi Teataja* odpowiada Ministerstwo Sprawiedliwości.

Krótki opis zawartości

W *Riigi Teataja* publikowane są ustawy, rozporządzenia, umowy międzynarodowe, uchwały parlamentu i zarządzenia rządu. Można w nim także zamieszczać inne ważne informacje, takie jak tłumaczenia instrumentów prawnych oraz informacje proceduralne dotyczące projektów aktów prawnych.

Riigi Teataja zapewnia dostęp do większości aktów prawnych uchwalonych od roku 1990.

Od 1 czerwca 2002 r. w *Riigi Teataja* publikowane są oficjalne teksty jednolite ustaw, dekretów Prezydenta, rozporządzeń i zarządzeń rządu, rozporządzeń ministrów, zarządzeń prezesa Banku Estonii (Eesti Pank) oraz zarządzeń Państwowej Komisji Wyborczej. Od 1 czerwca 2010 r. publikowane są teksty jednolite uchwał parlamentu, a teksty jednolite rozporządzeń organów samorządu terytorialnego - począwszy od końca 2011 roku.

W przypadku zmiany obowiązującego aktu prawnego sporządzany jest nowy, zaktualizowany tekst jednolity aktu prawnego zawierający wprowadzone zmiany. Zostaje on opublikowany razem ze zmieniającym aktem prawnym oraz informacją o terminie jego wejścia w życie. Akty jednolite mają moc urzędową i można się na nie powołać stosując prawo. Akty jednolite mają moc prawną.

W momencie publikacji wszystkie instrumenty prawne są opatrywane pieczęcią elektroniczną. Każdy może sprawdzić istnienie pieczęci elektronicznej, która stanowi gwarancję tego, że dany instrument prawny nie został zmieniony od momentu jego publikacji. Wszystkie opublikowane instrumenty są również oznaczone znacznikiem czasu, który umożliwia wykrycie wszelkich przypadków ich nieupoważnionego przetwarzania.

Teksty jednolite można przeglądać w formie, w jakiej obowiązywały w danym dniu. Można również dotrzeć do ewentualnych późniejszych wersji tych aktów, o ile istnieją. Każda z wersji tekstu jednolitego zawiera linki do poprzednich i następnych wersji. Umożliwia to użytkownikom „wędrówkę w czasie” od wcześniejszej wersji tekstu jednolitego do następnej i odwrotnie. Stwarza to możliwość porównywania różnych wersji jednolitych tego samego aktu prawnego i sprawdzenia, jakie zmiany zostały w nich wprowadzone.

Umieszczone w wersji jednolitej linki pozwalają na otwieranie tekstów rozporządzeń wydanych na podstawie danej ustawy i przechodzenie z poziomu tych rozporządzeń do przepisów ustawy, na podstawie której rozporządzenia te zostały wydane.

Oprócz aktów prawnych w *Riigi Teataja* zamieszczane są także informacje dotyczące procesu uchwalania danego aktu, w tym objaśnienia (linki do bazy danych dotyczącej konsultacji oraz do informacji na temat przebiegu procedury w Riigikogu), linki do prawodawstwa Unii Europejskiej, tłumaczeń oraz innych informacji dodatkowych koniecznych do zrozumienia danego aktu prawnego.

Na stronie internetowej *Riigi Teataja* znajduje się wyszukiwarka orzecznictwa sądów rejonowych, okręgowych oraz Sądu Najwyższego. Można również znaleźć na niej informacje o terminach i miejscach rozpraw sądowych.

Na tej stronie publikowane są również streszczenia i przegląd orzeczeń Sądu Najwyższego oraz wszystkich wyroków wydanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Streszczenia zostały uporządkowane w bazie danych, dzięki czemu można w ich obrębie przeprowadzić wyszukiwanie według słów kluczowych lub odesłań do aktów prawnych. Wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka można przeszukiwać według artykułów.

W *Riigi Teataja* ukazują się też różne ogólne informacje dotyczące ustaw oraz prawa.

W 2011 r. tłumacze przysięgli rozpoczęli tłumaczenie zaktualizowanych tekstów ustaw na język angielski. Tłumaczenie to zostało zlecone przez Ministerstwo Sprawiedliwości. 30 października 2013 r. uruchomiono [angielską wersję strony internetowej Riigi Teataja](#). Zawiera ona zaktualizowane teksty jednolite ustaw przetłumaczone na język angielski. Do końca 2014 r. opublikowane zostaną zaktualizowane teksty jednolite wszystkich obowiązujących estońskich ustaw (z wyjątkiem ustaw ratyfikacyjnych) przetłumaczone na język angielski. Mimo że tłumaczenia nie mają mocy prawnej, są one aktualizowane, a tłumaczenia wprowadzonych zmian są dodawane do tekstów jednolitych jeszcze przed ich wejściem w życie. Każdy może poprosić o przesłanie najnowszej wersji tłumaczenia na wskazany adres e-mail, rejestrując się jako użytkownik usługi *Minu RT*.

Dostępna jest również funkcja przeszukiwania projektów aktów prawnych umożliwiająca wyszukiwanie już uchwalonych aktów oraz nieuchwalonych projektów w wersjach na różnych etapach procesu legislacyjnego. Można tu uzyskać wszystkie informacje o procedurze legislacyjnej oraz sporządzonych dokumentach. Można również zwrócić się o przesłanie informacji dotyczących kolejnych etapów procesu ustawodawczego. Informacje te zostaną przesłane na adres e-mail użytkownika, który zarejestrował się w serwisie *Minu RT* dostępnym w języku estońskim.

Korzystając z usługi *Minu RT*, każdy ma możliwość stworzenia własnego profilu użytkownika, dzięki któremu może tworzyć własny zbiór linków do aktów prawnych, zlecić za pośrednictwem portalu przysyłanie pocztą elektroniczną powiadomień o nowych aktach prawnych oraz wszelkich dodatkowych informacji.

Czy dostęp do bazy danych ustawodawstwa estońskiego jest bezpłatny?

Dostęp do *Riigi Teataja* oraz do wszystkich serwisów informacji prawnej jest dla użytkowników **bezpłatny**.

Wszyscy zainteresowani mogą uzyskać bezpłatny dostęp do *Riigi Teataja* w siedzibach organów samorządu terytorialnego oraz bibliotekach publicznych (około 600 punktów dostępu). Możliwe jest uzyskanie pomocy w poszukiwaniu odpowiednich aktów prawnych. Użytkownicy mają możliwość bezpłatnego wydrukowania do 20 stron tekstu.

Historia bazy danych ustawodawstwa estońskiego

[Riigi Teataja](#) jest urzędowym publikatorem w Republice Estońskiej i ukazuje się od 27 listopada 1918 r. Publikacja *Riigi Teataja* została przerwana w 1940 roku i wznowiona w roku 1990.

Riigi Teataja jest publikowany w internecie od 1996 roku, a od 1 czerwca 2002 r. wersja online uzyskała również status urzędowego publikatora.

Od 1 czerwca 2010 r. *Riigi Teataja* publikowany jest wyłącznie w internecie, jako urzędowy publikator online. Od tego czasu nie ukazuje się już w wersji papierowej.

W listopadzie 2010 r. wprowadzono nowy, wygodniejszy dla użytkowników system informatyczny, w którym znaleźć można więcej informacji prawnych.

System ten został opracowany pod kierunkiem kancelarii rządu i dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Od 20 stycznia 2012 r. w *Riigi Teataja* ukazują się streszczenia orzeczeń Sądu Najwyższego i wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, różne aktualności dotyczące prawa, informacje o orzecznictwie i rozprawach sądowych.

Funkcja wyszukiwania projektów aktów prawnych została uruchomiona pod koniec 2012 roku.

Od 2013 roku w *Riigi Teataja* publikowane są aktualne wersje obowiązujących tekstów jednolitych wszystkich rozporządzeń wydanych przez organy samorządu terytorialnego.

Począwszy od 24 września 2013 r. w momencie publikacji w *Riigi Teataja* wszystkie instrumenty prawne są opatrywane elektroniczną pieczęcią organu je wydającego oraz znacznikiem czasu.

Dnia 30 października 2013 r. uruchomiono angielską wersję strony internetowej *Riigi Teataja*.

W ramach procesu rozwoju nowego elektronicznego systemu *Riigi Teataja* utworzone zostanie połączenie z europejskim portalem N-Lex.

Ostatnia aktualizacja: 17/03/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [en](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Irlandia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym w Irlandii.

[Irlandzki system prawny](#) wywodzi się z wielu różnych źródeł prawa i należy do systemu *common law* (system prawny charakterystyczny dla krajów anglosaskich, w którym prawo tworzone jest przez sądy na zasadzie precedensu). Obecna konstytucja Irlandii, obowiązująca od dnia 29 grudnia 1937 r. jest podstawowym aktem prawnym w państwie. Artykuł 15 ust. 2 pkt 1 konstytucji stanowi, że jedyna i wyłączna władza w zakresie stanowienia prawa zostaje powierzona Oireachtas (parlamentowi). Artykuł 34 ust.1 konstytucji stanowi także, że wymiar sprawiedliwości sprawowany jest przez sądy ustanowione przez prawo, pod przewodnictwem sędziów powołanych w sposób przewidziany w konstytucji.

Konstytucja przewiduje trójpodział władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską. Zapobiega przez to ingerencji organów państwa w działania przypisane dwu pozostałym władzom.

Pomimo podziału władzy, sądy sprawują funkcję konstytucyjną, kiedy rozpatrują, czy działanie innych organów państwa jest zgodne z konstytucją i ustawami. W wykonywaniu swoich funkcji władza sądownicza jest niezależna od rządu.

Prawa podstawowe obywateli gwarantowane są w art. 40–44 konstytucji.

Źródła prawa

Rodzaje instrumentów prawnych - opis

Zgodnie z art. 15 ust. 1 konstytucji, w skład Oireachtas wchodzi prezydent, Dáil Éireann (Izba Reprezentantów) i Seanad Éireann (Senat). Artykuł 15 ust. 2 pkt 1 stanowi, że jedyną i wyłączną władzę w zakresie stanowienia prawa w państwie posiada Oireachtas – ustawy uchwalane przez Oireachtas nazywane są „prawodawstwem pierwotnym”.

Przepis art. 15 ust. 2 pkt 2 stanowi o ustanawianiu i uznawaniu „władz prawodawczych niższego rzędu” lub prawodawstwa wtórnego, obejmującego zarządzenia, rozporządzenia, postanowienia, programy lub statuty, stanowionego w wykonaniu uprawnień ustawowych nadanych w granicach określonych przez Oireachtas. Minister rządu (lub, zależnie od okoliczności, organ władzy lokalnej) może stanowić takie akty prawne tylko w zakresie i w granicach określonych przez Oireachtas.

Zgodnie z art. 34 konstytucji oraz właściwymi ustawami: przede wszystkim Courts (Establishment and Constitution) Act (ustawa o utworzeniu i ustroju sądów) z 1961 r. oraz Courts (Supplemental Provisions) Act (ustawa o sądach (przepisy uzupełniające)) z 1961 r., z późniejszymi zmianami, wymiar sprawiedliwości w państwie sprawują sędziowie.

Na orzecznictwo składa się prawo precedensowe i orzeczenia podające wykładnię i rozwinięcie orzecznictwa oraz wykładnię prawodawstwa.

Hierarchia norm

Konstytucja jest nadrzędnym aktem prawnym w państwie i podlega tylko wymaganiam prawa europejskiego; ma pierwszeństwo przed innymi, niższymi źródłami prawa w tym przed *common law*. Ważność wszelkich uregulowań wywodzących się z tych źródeł zależy od konstytucji. Precedens *common law* lub przepis ustawowy, stojący w sprzeczności z przepisem konstytucji jest nieważny, a w konsekwencji nie wywiera skutków prawnych. Przepisy konstytucji podlegają wykładni dokonywanej przez sądy wyższego rzędu, jednak jakiegokolwiek poprawki do konstytucji mogą być wprowadzane jedynie po przeprowadzeniu powszechnego referendum.

Irlandia jest państwem dualistycznym. Artykuł 29 ust. 6 konstytucji stanowi, że obowiązujące umowy międzynarodowe mają moc prawa w zakresie określonym przez Oireachtas (parlament). Oznacza to, że traktaty międzynarodowe, do których Irlandia przystąpiła, muszą być włączone do prawa krajowego poprzez ustawy, zanim zaczną obowiązywać na terytorium państwa. Wyjątkiem od tej zasady jest prawo Unii Europejskiej, mające, zgodnie z art. 29 konstytucji, moc prawa w państwie. Oznacza to, że jakiegokolwiek ustawa lub akt normatywny, których przyjęcie jest konieczne ze względu na członkostwo Irlandii w Unii Europejskiej, nie mogą zostać, zasadniczo, unieważnione żadnym przepisem konstytucji.

Europejska konwencja praw człowieka została włączona do prawa krajowego na mocy ustawy o europejskiej konwencji praw człowieka z 2003 r., która weszła w życie w dniu 31 grudnia 2003 r. Konwencja jest częścią prawa irlandzkiego, ale jedynie w zakresie, w jakim nie stoi w sprzeczności z konstytucją.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Proces decyzyjny

Więcej informacji o głównych instytucjach państwa można znaleźć na następujących stronach internetowych:

[konstytucja irlandzka](#),

[krótki przewodnik po irlandzkim procesie ustawodawczym](#).

Prawnicze bazy danych

electronic Irish Statute Book (elektroniczny irlandzki dziennik ustaw) (eISB)

W eISB znaleźć można:

format xhtml w pełni dostępny dla funkcji przeszukiwania;

ustawy Oireachtas (parlamentu) uchwalone w latach 1922-2008;

prawodawstwo wtórne (rozporządzenia) wydane w latach 1922-2008;

katalog aktów prawnych (1922-2005);

dostęp w formacie pdf (nieдоступnym dla funkcji przeszukiwania) do ustaw Oireachtas (parlamentu) i do prawodawstwa wtórnego (rozporządzeń) z 2009 r.

Urzędowa strona internetowa izb Oireachtas

Urzędowa strona internetowa [izb Oireachtas](#) zawiera:

Bieżące ustawodawstwo

Na stronie dostępne są pełne teksty ustaw Oireachtas od 1997 r. do chwili obecnej. Ustawodawstwo publikowane jest w języku, w jakim je uchwalono – irlandzkim lub angielskim, lub w obu, z obowiązkiem przetłumaczenia go na drugi język urzędowy. Język irlandzki jest pierwszym językiem urzędowym (zob. art. 8 i 25 ust. 4 pkt 4 konstytucji).

Tekst ustawy przedstawiony jest w formie pliku pdf, z łączami z zestawienia części (spisu treści) do tekstu odpowiednich części ustawy.

Co roku uchwalanych jest około 40 ustaw. Tekst podany jest w formacie HTML.

Projekty ustaw

Strona umożliwia również dostęp do **projektów ustaw** od 1997 r. do chwili obecnej. Dostęp obejmuje:

pełny pierwotny tekst projektów ustaw (w tym tekst uzasadnień);

wersje projektów ustaw ze zmianami (wprowadzonymi przez izbę lub komisję);

łącza do debat na projektami ustaw;

wykaz poprawek do projektów ustaw. Tekst projektu ustawy przedstawiony jest w formie pliku pdf z łączami z zestawienia części (spisu treści) do tekstu odpowiednich części.

Wcześniejsze prawodawstwo

Na stronie przedstawiono również ustawy Oireachtas uchwalone w latach 1922-2002 / Achtanna an Oireachtais 1922-2002.

Dostęp do tych baz danych jest **bezpłatny**.

Ciekawe strony

[informacje o systemie prawnym](#), [informacje dotyczące instytucji państwa i konstytucji](#), [krótki przewodnik po irlandzkim procesie ustawodawczym](#), [electronic Irish Statute Book](#)

Ostatnia aktualizacja: 12/11/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Grecja

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawnego w Grecji.

Źródła prawa

ustawa

prawo zwyczajowe

ogólnie przyjęte zasady prawa międzynarodowego

prawo Unii Europejskiej

umowy międzynarodowe

układy zbiorowe pracy

dobra wiara w ujęciu obiektywnym (*Αντικειμενική καλή πίστη*)

dobrze obyczaje (*Χρηστά ήθη*)

prawo zwyczajowe i zwyczaje handlowe (*Συνήθειες και συναλλακτικά ήθη* — ogólnie przyjęte zasady postępowania)

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

konstytucja

ustawy (*Τυπικός νόμος*)

inne akty mające charakter ustawodawczy (*Πράξεις νομοθετικού περιεχομένου*)

dekrety prezydenckie (*Προεδρικό διάταγμα*)

akty administracyjne (*Διοικητικές πράξεις*)

traktaty założycielskie UE

rozporządzenia unijne

dyrektywy unijne

unijne decyzje ramowe

umowy międzynarodowe

Hierarchia norm

Najwyższe miejsce w hierarchii krajowych aktów prawnych zajmuje konstytucja, po której zgodnie z porządkiem ważności kolejne miejsca zajmują ustawy, dekrety prezydenckie, a następnie akty administracyjne. Traktaty założycielskie Unii Europejskiej mają taką samą rangę jak konstytucja, a pozostałe międzynarodowe akty prawne, mają pierwszeństwo przed krajowymi aktami prawnymi, z wyjątkiem konstytucji.

Ramy instytucjonalne

Instytucje odpowiedzialne za stanowienie prawa

W razie potrzeby zmiany lub uzupełnienia istniejącego ustawodawstwa, wprowadzenia nowych przepisów prawnych lub włączenia postanowień prawa międzynarodowego do wewnętrznego porządku prawnego, właściwy minister przydziela zadanie przygotowania projektu aktu prawnego specjalnej komisji legislacyjnej.

Proces ustawodawczy

Projekt przygotowany przez specjalną komisję legislacyjną zostaje skierowany do centralnej komisji legislacyjnej w rządowej kancelarii ogólnej; komisja ta zapewnia, by projekt był właściwie sformułowany, a także może zgłaszać inne uwagi w odniesieniu do takich kwestii jak zgodność z konstytucją i prawem międzynarodowym.

Projekt, wraz z uzasadnieniem, w którym przedstawia się powody i cele przyjęcia zaproponowanych przepisów, zostaje skierowany do parlamentu. Jeżeli projekt pociągałby za sobą wydatki z budżetu państwa, biuro księgowości jednostek państwowych (*Γενικό Λογιστήριο του Κράτους*) sporządza specjalne sprawozdanie dotyczące wydatków wraz ze sprawozdaniem porównawczym. Do projektów musi także zostać załączone sprawozdanie wskazujące wszelkie środki, które będzie trzeba zastosować w wyniku uchwalenia nowych przepisów wraz ze sprawozdaniem na temat konsultacji społecznych, które poprzedziły przedłożenie projektu, z wyjątkiem szczególnych przypadków.

Przewodniczący parlamentu kieruje projekt pod obrady albo na posiedzeniu plenarnym albo w stałych komisjach lub w komisji działającej w okresie pomiędzy sesjami parlamentu. Dekrety prezydenckie mające na celu wykonanie aktów ustawodawczych parlamentu są wydawane przez prezydenta republiki na podstawie wniosku właściwych ministrów. Szczegółowe przepisy ustawowe upoważniają organy administracyjne do przyjmowania aktów prawnych regulujących określone sprawy lub zagadnienia lokalne, techniczne lub o mniej istotnym charakterze.

Na mocy art. 28 konstytucji umowy międzynarodowe, po ich ratyfikacji przez parlament, stają się integralną częścią greckiego prawa krajowego i mają pierwszeństwo przed wcześniejszymi przepisami krajowymi w razie ich sprzeczności z tymi przepisami; wyjątek stanowią przepisy konstytucji.

Rozporządzenia Unii Europejskiej obowiązują powszechnie we wszystkich państwach członkowskich; są wiążące i mają skutek bezpośredni w każdym państwie członkowskim.

Wprowadzenie przepisów dyrektywy do prawa krajowego odbywa się na mocy ustawy, dekretu prezydenta lub ministra.

Po podpisaniu aktu ustawodawczego parlamentu przez wszystkich właściwych ministrów prezydent republiki wydaje i ogłasza ten akt w terminie jednego miesiąca od jego uchwalenia przez parlament.

W przeciwnym razie, zgodnie z art. 103 aktu wprowadzającego kodeks cywilny, data jego wejścia w życie przypada w 10. dniu po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym (*Εφημερίδα της Κυβερνήσεως*).

Akt ratyfikujący umowę co do zasady wchodzi w życie z dniem jego opublikowania w Dzienniku Urzędowym, zaś skutki prawne umowy – z dniem określonym w tekście umowy.

Na stronie internetowej [greckiego parlamentu](#) można wyszukać wszystkie przyjęte akty począwszy od 22 października 1993 r. do chwili obecnej. Ponadto na stronie internetowej [Drukarni Narodowej](#) (*Εθνικό Τυπογραφείο*), można, korzystając z zakładki „Wyszukiwanie” (*‘Αναζήτηση’*), znaleźć roczne wykazy przyjętych aktów i dekrétów począwszy od 1890 r., ich zakres przedmiotowy oraz określenie dziennika urzędowego, w którym zostały opublikowane.

Ministrowi odpowiedzialnemu za daną dziedzinę przysługuje inicjatywa zgłoszenia poprawek do aktu ustawodawczego parlamentu.

Akt ustawodawczy parlamentu obowiązuje dopóki nie zostanie uchylony przez nowy akt.

Prawnicze bazy danych

[Prawnicza baza danych \(obejmująca całe prawodawstwo\)](#) jest prowadzona i zarządzana przez Drukarnię Narodową.

Dostęp jest bezpłatny (art. 7 ustawy nr 3861/2010, opublikowanej w Dzienniku Urzędowym FEK A/112/13710).

[Prawnicza baza danych \(obejmująca całe prawodawstwo\)](#) jest prowadzona i zarządzana przez Intracom oraz HOL.

Dostęp podlega opłacie.

Strona internetowa [Państwowej Rady Prawnej](#)

Dostęp jest bezpłatny.

Powiązane strony

 [Parlament grecki](#)

 [Drukarnia Narodowa](#)

Ostatnia aktualizacja: 02/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Hiszpania

Ta strona dostarcza informacji na temat hiszpańskiego systemu prawnego, a także ogólnej wizji dotyczącej hiszpańskiego ustawodawstwa.

Źródła ustawodawstwa hiszpańskiego

Źródła ustawodawstwa hiszpańskiego definiuje art. 1 Kodeksu Cywilnego:

Źródłami hiszpańskiego porządku prawnego są przepisy prawne, zwyczaje oraz ogólne zasady prawa.

Nie będą obowiązywały rozporządzenia, które będą sprzeczne z innymi, o wyższej randze.

Zwyczaj będzie obowiązywać tylko w przypadku braku ustawy, którą można by zastosować, pod warunkiem, że nie będzie on sprzeczny z moralnością lub porządkiem publicznym, i że będzie potwierdzony.

Praktyki prawne, które nie byłyby czysto interpretacyjne w stosunku do oświadczenia woli, będą rozpatrywane jak zwyczaj.

Ogólne zasady prawa będą stosowane w przypadku braku prawa lub zwyczaju, bez szkody dla ich charakteru informacyjnego odnośnie ustawodawstwa.

Zasady prawne zawarte w umowach międzynarodowych nie będą stosowane w Hiszpanii, jeśli nie zaczęły stanowić części wewnętrznego ustawodawstwa przez ich całościowe ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

Orzecznictwo uzupełni ustawodawstwo o doktrynę, którą w sposób powtórny ustanowi Sąd Najwyższy po zinterpretowaniu i zastosowaniu przepisów prawnych, zwyczajów i ogólnych przepisów prawa.

Sędziowie i sądy mają zobowiązane są do rozwiązywania wszelkiego typu spraw, które zostaną im przedstawione, opierając się na ustanowionym systemie źródeł prawa.

Rodzaje norm

Konstytucja: Najwyższa norma prawna w państwie, której podlegają wszystkie władze publiczne, a także obywatele. Wszystkie dyspozycje i akty sprzeczne z Konstytucją nie mają mocy. Składa się z dwóch części jasno wyróżnionych pod względem zawartości: a) części dogmatycznej, b) części organicznej.

Traktaty międzynarodowe: porozumienie pisemne między konkretnymi podmiotami prawa międzynarodowego, które są nim rządzone, może składać się z jednego lub kilku powiązanych instrumentów prawnych, których pochodzenie nie jest istotne.

Statut autonomiczny: podstawowa hiszpańska zasada organizacji każdej ze Wspólnot Autonomicznych uznawana przez Konstytucję hiszpańską z 1978 roku, i którego zatwierdzenie dokonywane jest poprzez Ustawę podstawową. W nim zawarte są przynajmniej informacje dotyczące charakterystyki Wspólnoty, jej zasięgu terytorialnego, nazwy, organizacji, siedziby instytucji autonomicznych oraz posiadanych kompetencji.

Ustawa: istnieją różne rodzaje ustaw.

Ustawa Organiczna: odnoszące się do rozwoju podstawowych praw i wolności publicznych, które zatwierdzą Statuty Autonomiczne i ogólne zasady głosowania oraz inne przewidziane w Konstytucji.

Ustawy zwyczajne: regulują sprawy będące przedmiotem ustawy organicznej.

Decreto Legislativo (dekret ustawodawczy): zakładają przekazanie przez Kortezy Generalne rządowi władzy w zakresie dyktowania rozporządzeń z mocą ustawy w określonych kwestiach.

Dekret z mocą ustawy: tymczasowe dyspozycje ustawodawcze dyktowane przez Rząd w przypadku nadzwyczajnej i pilnej potrzeby, i które nie mogą szkodzić porządkowi podstawowych instytucji państwa, zadaniom i wolnościom obywateli regulowanym przez tytuł pierwszy Konstytucji, ustrojowi Wspólnot Autonomicznych, ani prawu wyborczemu. Będą musiały zostać niezwłocznie poddane debacie i głosowaniu całego Kongresu Deputowanych w ciągu trzydziestu dni od ich ogłoszenia.

Regulamin: norma prawna o charakterze ogólnym dyktowana przez władzę wykonawczą. Jego moc w porządku hierarchicznym jest bezpośrednio poniżej ustawy i na ogół jest jej rozwinięciem.

Zwyczaj: definiuje się jako „zbiór norm wywodzących się z mniej lub bardziej stałego powtarzania jednakowych działań”. Aby zwyczaj reprezentował wspólną i nieskrępowaną wolę powinien być ogólny, stały, jednakowy i trwały.

Ogólne zasady prawa: ogłoszone oświadczenie normatywne ogólne, które nie będąc zintegrowane z ustawodawstwem w mocy postępowania formalnego, są traktowane jako stanowiące jego część, ponieważ służą jako fundament innym szczegółowym oświadczeniom normatywnym lub zbierają w formie abstraktu zawartość grupy z nich. Służą do integrowania luk prawnych lub do interpretowania norm prawnych.

Orzecznictwo: tworzone jest na podstawie dwóch Orzeczeń, które interpretują ustawę w tym samym rozumieniu, wywodzących się z Sądu Najwyższego, i kiedy chodzi o część zakresu kompetencji ograniczonej do Wspólnoty Autonomicznej, Wyższych Trybunałów Sprawiedliwości odpowiedniej Wspólnoty Autonomicznej. W przypadku, kiedy sędzia lub sąd odsunąłby się od doktryny ustanowionej przez Sąd Najwyższy, nie unieważnia się automatycznie wyroku, ale służy to jako możliwa przyczyna kasacji. Pomimo to Sąd Najwyższy może w każdej chwili odejść od utrwalonego orzecznictwa.

Hierarchia norm

Art. 1 ust.2 hiszpańskiego Kodeksu Cywilnego ustanawia, że nie będą obowiązywały dyspozycje, które sprzeczne są z innymi o wyższej randze”. Zakłada to, że konieczne jest ustanowienie hierarchii norm i w tym celu Konstytucja Hiszpanii reguluje relacje między różnymi normami oraz ich relacje hierarchii i kompetencji.

Zgodnie z nią porządek pierwszeństwa norm w prawie hiszpańskim jest następujący:

Konstytucja.

Umowy międzynarodowe.

Ustawy w dosłownym znaczeniu: Ustawa podstawowa, Ustawa zwyczajna oraz rozporządzenia z mocą Ustawy (pośród których znajduje się Real Decreto Ley i Real Decreto Legislativo)

Rozporządzenia wydane przez organ władzy wykonawczej, z własną hierarchią zależnie od organu, który je ustanawia (dekret królewski, dekret, rozporządzenie ministra, etc.).

Ponadto ustanawia się zasadę kompetencji w stosunku do przepisów wydawanych przez Wspólnoty Autonomiczne za pomocą własnych parlamentów.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie przepisów

Struktura instytucjonalna w Hiszpanii jest oparta na zasadzie podziału władzy, który władzę prawodawczą przekazuje Korteżom Generalnym oraz zgromadzeniom ustawodawczym we Wspólnotach Autonomicznych.

Rządowi przypada władza wykonawcza włączając w to uprawnienia regulacyjne, a czasami wykonuje również uprawnienia ustawodawcze delegowane przez Korteży Generalne.

Władzom Lokalnym nie przypisano uprawnień ustawodawczych, ale regulacyjne.

Inicjatywa ustawodawcza należy do rządu, Izby Deputowanych, Senatu, zgromadzeń ustawodawczych we Wspólnotach Autonomicznych oraz inicjatywy ludowej.

Proces podejmowania decyzji

Umowy międzynarodowe: istnieją trzy mechanizmy ich ratyfikacji w zależności od rodzaju materii, której dotyczy umowa.

Po pierwsze, za pomocą Ustawy podstawowej autoryzowane jest zawarcie umowy, w którym jednej z organizacji lub instytucji międzynarodowych przypisane jest wykonanie zadań wynikających z Konstytucji.

Po drugie, rząd może dać zgodę państwa, aby za pomocą umów lub porozumień zobowiązać się do wypełnienia umów, po wcześniejszej autoryzacji dokonanej przez Korteży Generalne, w następujących przypadkach: umowy o charakterze politycznym, umowy lub porozumienia o charakterze wojskowym, umowy lub porozumienia, które godzą w integralność terytorialną państwa lub w podstawowe prawa i obowiązki ustanowione w tytule pierwszym, umowy lub porozumienia, które nakładają zobowiązania finansowe na organ podatkowy, umowy lub porozumienia, które zakładają modyfikację lub odwołanie jakiejś ustawy, bądź wymagają działań ustawodawczych do jej wykonania.

W końcu, w pozostałych przypadkach konieczne jest jedynie niezwłoczne poinformowanie Izby Deputowanych i Senatu na temat wniosków.

Po ogłoszeniu w Hiszpanii umów międzynarodowych zawartych w oficjalny sposób, stają się one częścią prawodawstwa krajowego. Rozporządzenia mogą zostać odwołane, zmodyfikowane lub zawieszane w sposób przewidziany w samych umowach lub zgodnie z przepisami ogólnymi prawa międzynarodowego. Dla wypowiedzenia umów i porozumień międzynarodowych stosuje się to samo postępowanie, które przewidziano do ich zatwierdzenia. Ustawa:

Projekty ustaw są zatwierdzane w Radzie Ministrów, która przedkłada je Izbie Deputowanych, dołączając wyjaśnienie powodów i okoliczności koniecznych dla wyrażenia opinii o nich.

Po przyjęciu projektu ustawy zwykłej lub podstawowej przez Izbę Deputowanych, jej przewodniczący natychmiast zdaje z tego sprawę marszałkowi Senatu, który przedkłada to pod debatę. Senat w ciągu dwóch miesięcy od dnia otrzymania tekstu może zgłosić swoje weto lub wprowadzić poprawki do tekstu. Weto musi zostać przyjęte większością absolutną głosów.

Projekt nie może zostać przedłożony królowi do podpisu, jeśli uprzednio nie zostanie ratyfikowany większością absolutną, w przypadku weta, lub zwykłą większością –tekst pierwotny- po upływie dwóch miesięcy od jego wniesienia, lub jeśli wyda decyzję o poprawkach, akceptując je lub nie, zwykłą większością. Dwa miesiące czasu, którymi dysponuje Senat dla zawetowania lub wprowadzenia poprawek, są skrócone do dwudziestu dni kalendarzowych przy projektach uznanych przez rząd lub Izbę Deputowanych za pilne.

Król przyjmuje w ciągu piętnastu dni roboczych ustawy zatwierdzone przez Korteży Generalne, ogłasza je i nakazuje ich niezwłoczne upowszechnienie.

Ustawa podstawowa: zatwierdzenie, modyfikacja lub odwołanie ustaw podstawowych wymaga większości absolutnej w Izbie Deputowanych, w ostatecznym głosowaniu na temat całego projektu.

Rozporządzenie: Wydawanie rozporządzeń podporządkowane jest następującej procedurze:

Na początku odpowiednie centrum kierownicze tworzy odpowiedni projektu, do którego dołączony jest raport dotyczący potrzeby i trafności tegoż, a także sprawozdanie ekonomiczne, które zawiera oszacowanie potrzebnych środków.

Podczas procesu opracowywania należy uzyskać, prócz raportów, także wcześniejsze pouczające opinie i zatwierdzenia, wszystkie analizy i konsultacje, które uznane zostaną za potrzebne dla zagwarantowania trafności i legalności tekstu. W każdym wypadku do rozporządzeń należy dołączyć raport na temat ich konsekwencji, ze względu na rodzaj środków, które zostają wprowadzone.

Kiedy postanowienie dotyczy praw i interesów prawnych obywateli, można zorganizować dla nich konsultację, w czasie rozsądnym i nie krótszym niż piętnaście dni pracujących. W ten sposób, i kiedy natura postanowienia będzie tego wymagać, zostaje ono przedłożone do wiedzy publicznej w określonym czasie.

W każdym wypadku, projekty rozporządzeń muszą zostać przedstawione przez sekretariat generalny ds. techniki, bez uszczerbku dla postanowień rady stanu w przypadkach przewidzianych przez prawo.

Jeśli przepis może wpływać na podział kompetencji między państwem i Wspólnotami Autonomicznymi, niezbędny jest wcześniejszy raport Ministerstwa Polityki Regionalnej.

Wejście w życie rozporządzeń zatwierdzonych przez rząd wymaga ich całościowego opublikowania w Dzienniku Ustaw.

Prawne bazy danych

Dziennik Ustaw posiada bazę danych, która zawiera całe ustawodawstwo opublikowane od 1960 roku: [Iberlex](#).

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Dostęp do bazy danych jest bezpłatny.

Krótki opis zawartości

Na stronie internetowej Dziennika Urzędowego znaleźć można dzienniki publikowane od 1960 roku.

Serwis wyposażony jest w wyszukiwarkę ustaw i ogłoszeń, a także baz danych orzecznictwa konstytucyjnego od 1980 r., adwokatury hiszpańskiej (raporty i opinie od 1997 r.) oraz rady państwa. Oferuje także serwis alarmów ustawodawczych dotyczących opublikowanych ogłoszeń oraz konsultacji, informacji i dokumentacji.

Ciekawe strony

[IBERLEX/ baza danych dotyczących ustawodawstwa hiszpańskiego](#)

Ostatnia aktualizacja: 12/03/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja

Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Francja

W niniejszej sekcji przedstawiono zarys różnych źródeł prawa we Francji.

Źródła prawa

Prawo we Francji składa się przede wszystkim z zasad pisanych, które nazywamy **źródłami prawa**. Mogą to być przepisy przyjęte przez państwa, między państwami, na poziomie krajowym, ale również zasady orzecznictwa sądów krajowych i międzynarodowych, przepisy określone na poziomie lokalnym, takie jak zarządzenia mera lub zasady ustalane przez organizacje zawodowe, takie jak stowarzyszenie lekarzy, postanowienia przyjęte przez obywateli między sobą, jak układy zbiorowe lub umowy, czy też w końcu zasady wynikające ze zwykłego zwyczaju.

Ten zbiór jest uporządkowany według **hierarchii norm**. Tym samym nowa norma:

musi przestrzegać wcześniejszych norm wyższego rzędu,
może zmieniać wcześniejsze normy tego samego rzędu,
prowadzi do uchylecia sprzecznych norm niższego rzędu.

Międzynarodowe źródła prawa

Traktaty i umowy międzynarodowe

Wejście w życie traktatu we Francji podlega ratyfikacji lub zatwierdzeniu i publikacji. Niektóre traktaty mają **bezpośrednie zastosowanie** we francuskim porządku prawnym, inne muszą zostać **transponowane** za pomocą normy wewnętrznej.

Prawo Unii Europejskiej

Pojęcie prawa Unii Europejskiej odsyła do przepisów ustanowionych przez instytucje Unii Europejskiej. Są to na przykład zalecenia, opinie, rozporządzenia, decyzje lub dyrektywy.

Krajowe źródła prawa

Przepisy o charakterze konstytucyjnym

Konstytucja z dnia 4 października 1958 r.;

preambuła konstytucji z dnia 27 października 1946 r. oraz Deklaracja praw człowieka i obywatela z dnia 26 sierpnia 1789 r. oraz podstawowe zasady uznane w ustawach Republiki Francuskiej, do których odsyła;

ustawy organiczne złożone do rady konstytucyjnej przed ich ogłoszeniem, mające uzupełniać konstytucję.

Przepisy o charakterze ustawowym

Ustawa przyjęta przez parlament podlega konstytucji. Rada Konstytucyjna kontroluje, na wniosek, **konstytucyjność ustaw** przed ich ogłoszeniem, tj. sprawdza ich zgodność z konstytucją. Może również otrzymać wnioski od prezydenta Republiki Francuskiej, premiera, przewodniczących zgromadzenia narodowego i senatu, od sześćdziesięciu deputowanych lub sześćdziesięciu senatorów. Do Rady Konstytucyjnej trafiają także odesłane przez Radę Państwa lub Sąd Kasacyjny wnioski o uchYLENIE obowiązujących ustaw, złożone przez strony sporu, do którego mają zastosowanie te ustawy, kwestionujące ich zgodność z prawami i wolnościami gwarantowanymi przez Konstytucję.

Na mocy art. 55 konstytucji traktaty międzynarodowe ratyfikowane przez Francję mają większą moc od ustaw. Sąd administracyjny i powszechny odrzuca więc stosowanie ustawy, która wydaje się niezgodna z traktatem, bez względu na to, czy jest wcześniejsza, czy późniejsza od ustawy.

Przepisy o charakterze wykonawczym

Rozporządzenia

Zgodnie z art. 38 Konstytucji **rząd** może zwrócić się do parlamentu, w celu realizacji swojego programu i na określony czas, o zezwolenie na podjęcie środków, które są z zakresu ustawy. Te rozporządzenia są formalnie aktami wykonawczymi, gdyż podlegają zatwierdzeniu przez ustawodawcę. Można je zatem zaskarżyć do sądu administracyjnego aż do czasu ich zatwierdzenia.

Akty wykonawcze

Akty wykonawcze są **podzielone według wydającego je organu**:

dekrety prezydenta Republiki Francuskiej lub prezesa rady ministrów (gdy są przyjmowane w radzie ministrów lub w Radzie Stanu, można do nich wprowadzać zmiany tylko na tych samych warunkach) ;

rozporządzenia międzyministerialne lub ministerialne;

decyzje wykonawcze podejmowane przez państwowe organy terenowe (prefekt, mer itp.) lub zdecentralizowane (gmina, departament, region).

Układy zbiorowe

Kodeks pracy ustala ogólne zasady mające zastosowanie do warunków pracy. W tych ramach partnerzy społeczni sektora prywatnego (pracodawcy i związki zawodowe) negocjują porozumienia i umowy. Określają one tym samym ogół warunków pracy i gwarancji socjalnych stosowanych wobec pracowników danych podmiotów (odpady – zakłady przetwarzania i handel, hotele dla młodych pracowników, instytucje dodatkowego ubezpieczenia emerytalnego itp.) **Umowy zbiorowe** (*accord collectif*) odnoszą się natomiast jedynie do konkretnej dziedziny (płace, czas pracy itp.). Umowy i układy zbiorowe mogą być zawierane na poziomie sektora (ogółu przedsiębiorstw prowadzących tę samą działalność na danym terytorium), przedsiębiorstwa lub zakładu. Układ zbiorowy może zostać „rozszerzony” przez ministra pracy, stosunków społecznych i solidarności lub ministra rolnictwa i rybołówstwa, ma wtedy zastosowanie do wszystkich podmiotów sektora działalności, której dotyczy.

Orzecznictwo sądów powszechnych i sądów administracyjnych

Orzecznictwo może pochodzić z **sądownictwa** powszechnego lub sądownictwa administracyjnego. Wydając orzeczenia, sądy powszechne dokonują wykładni prawa, która co do zasady wiąże jedynie strony rozstrzyganego sporu. Orzeczenia sądów administracyjnych mają pierwszeństwo przed przepisami o charakterze wykonawczym, gdyż mogą uchylać rozporządzenia, lecz w hierarchii źródeł prawa sytuują się poniżej przepisów ustawowych.

Ramy instytucjonalne

Proces legislacyjny we Francji

Należy rozróżnić **projekt ustawy** (*projet de loi*), który stanowi przedmiot inicjatywy legislacyjnej rządu i który jest prezentowany radzie ministrów przez ministra, od **wniosku dotyczącego ustawy** (*proposition de loi*) – **określenia na projekt ustawy zgłoszonego przez parlament**. Projekt ustawy lub wniosek dotyczący ustawy jest składany do zgromadzenia narodowego lub senatu.

Tekst ustawy analizuje następnie parlament. Jest on przyjmowany w chwili zatwierdzenia przez obie izby w tym samym brzmieniu.

W razie braku porozumienia między dwoma izbami zbiera się wspólna komisja parytetowa. Komisja ta składająca się z 7 deputowanych i 7 senatorów ma za zadanie zaproponować wspólny tekst ustawy, zazwyczaj po dwóch czytaniach w każdej izbie. Rząd może jednak zastosować procedurę przyspieszoną; w takim przypadku wspólna komisja parytetowa może zostać utworzona pod koniec pierwszego czytania.

Tekst ustawy jest promulgowany (tzn. podpisywany) przez prezydenta Republiki Francuskiej w ciągu 15 dni od chwili przekazania rządowi tekstu przyjętego przez Parlament. W tym czasie prezydent może zwrócić się o ponowne rozpatrzenie tekstu, a do Rady Konstytucyjnej można zwrócić się o sprawdzenie zgodności tekstu z konstytucją.

Promulgowana ustawa wchodzi w życie po ogłoszeniu w dzienniku urzędowym.

Publikacja aktów ustawodawczych i wykonawczych

Aby akty i rozporządzenia obowiązywały, należy **powiadomić o nich obywateli**. Indywidualne akty muszą tym samym zostać dostarczone osobom, których dotyczą, podczas gdy akty normatywne należy opublikować.

Zasady wchodzenia w życie tekstów ustawodawczych i wykonawczych zostały zmienione rozporządzeniem z mocą ustawy nr 2004-164 z dnia 20 lutego 2004 r. od dnia 1 czerwca 2004 r. Zgodnie z brzmieniem zmienionego wówczas art. 1 kodeksu cywilnego, z zastrzeżeniem postanowień przeciwnych, **akty wchodzi w życie w dniu następującym po dniu ich opublikowania w dzienniku urzędowym**.

Jednakże, w pilnych przypadkach wchodzi w życie tego samego dnia co ich publikacja ustawy, których dekret promulgacyjny tak stanowi oraz akty administracyjne, w przypadku których rząd tak zarządza w specjalnym rozporządzeniu.

Poza **dekretami w dzienniku urzędowym publikowane** są również **akty wykonawcze** wydawane przez właściwe organy państwowe na szczeblu krajowym (zarządzenia ministerialne, akty niezależnych organów administracyjnych itp.). Rozporządzenia ministrów są często dodatkowo publikowane w dziennikach urzędowych ministerstw, tzw. biuletynach.

Publikacja tylko w biuletynie urzędowym jest możliwa tylko, gdy akt wykonawczy dotyczy jedynie jednej, bardzo specyficznej kategorii obywateli (głównie urzędników i pełnomocników ministerstwa).

Akty organów miejscowych podlegają szczególnym zasadom publikacji. Nie są ogłaszane w dzienniku urzędowym.

Okólniki i instrukcje zasadniczo nie mają charakteru normatywnego. Akta te ograniczają się do poinstruowania służb w celu zastosowania ustaw i dekretów lub do doprecyzowania wykładni niektórych przepisów.

Aby mogły być stosowane, muszą zostać opublikowane na specjalnej stronie internetowej prezesa rady ministrów (dekret nr 2008-1281 z dnia 8 grudnia 2008 r.). Normalnym trybem publikacji jest zamieszczenie w biuletynach urzędowych ministerstw. Tylko najważniejsze okólniki są przedmiotem publikacji w dzienniku urzędowym.

Legislacyjne bazy danych

Publiczne prawne bazy danych we Francji są przedmiotem publicznej usługi publikacji prawa w Internecie (SPDDI) ustanowionej dekretem nr 2002-1064 z dnia 7 sierpnia 2002 r. ([wersja w języku angielskim](#)).

System ten został precyzyjnie objaśniony w [notatce wyjaśniającej](#) odnoszącej się do dalszego wykorzystania danych dostępnych na stronie [Légifrance](#): [Légifrance](#) zawiera następujące elementy:

kodeksy, akty ustawodawcze i wykonawcze w wersji ujednoliconej (**baza „Legi”**)

dokumenty opublikowane w wydaniu „ustawy i dekrety” dziennika urzędowego (**baza „Jorf”**)

rozszerzone, ogólnokrajowe układy zbiorowe (**baza „Kali”**)

decyzje rady konstytucyjnej (baza „Constit”)

wyroki sądu kasacyjnego i sądów apelacyjnych (**baza „Cass”** w przypadku wyroków publikowanych w biuletynie, **baza „Inca”** w przypadku nieopublikowanych wyroków, **baza „Capp”** w przypadku wyroków sądów apelacyjnych)

orzeczenia rady stanu i trybunału kompetencyjnego (*tribunal des conflits*), orzeczenia apelacyjnych sądów administracyjnych i wybór orzeczeń sądów administracyjnych (**baza „Jade”**)

decyzje urzędu ochrony danych osobowych CNIL (**baza „CNIL”**).

W celu zapewnienia szerszej informacji inne strony, dostępne bezpośrednio lub ze strony [Légifrance](#), są częścią SPDDI, są to mianowicie :

strona [Trybunału Obrachunkowego](#) w odniesieniu do decyzji sądów finansowych,

strony każdego ministerstwa w odniesieniu do biuletynu urzędowego,

strona dyrekcji generalnej ds. podatków w odniesieniu do [dokumentacji podatkowej](#),

strona ministerstwa spraw zagranicznych i europejskich w odniesieniu do umów międzynarodowych (baza „[Pacte](#)”).

Informacje odnoszące się do warunków pobierania i dalszego wykorzystania danych pochodzących z tej drugiej kategorii są dostępne na każdej z tych stron.

Na stronie [Légifrance](#) znajduje się również [katalog baz danych](#) wymienionych poniżej.

Dostępny jest również [wykaz stawek licencji Légifrance](#) .

Bazy danych

Poniżej niepełna lista prawnych baz danych:

Baza danych [LEGI](#) zawiera kodeksy, akty ustawodawcze i wykonawcze, w wersji ujednoliconej.

Baza danych [JORF](#) zawiera dokumenty opublikowane w wydaniu „ustawy i dekrety” dziennika urzędowego.

Baza danych [KALI](#) zawiera rozszerzone, ogólnokrajowe układy zbiorowe.

Baza danych [CONSTIT](#) zawiera decyzje rady konstytucyjnej.

Baza danych [JADE](#) zawiera orzeczenia rady stanu i trybunału kompetencyjnego (*tribunal des conflits*), orzeczenia apelacyjnych sądów administracyjnych i orzeczeń decyzji sądów administracyjnych.

Baza danych [CNIL](#) zawiera decyzje urzędu ochrony danych osobowych CNIL (Commission nationales de l'informatique et des libertés).

Orzecznictwo [Sądu Kasacyjnego](#) jest dostępne na tej stronie.

Istnieje serwis on-line, z którego można zamówić [wyroki Trybunału Kasacyjnego](#) , a niektóre [wyroki Trybunału Kasacyjnego są przetłumaczone](#) na język angielski, arabski i mandaryński.

Ostatnia aktualizacja: 13/12/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Chorwacja

Konstytucja Republiki Chorwacji

Konstytucja Republiki Chorwacji

Przyjmując konstytucję Republiki Chorwacji z dnia 22 grudnia 1990 r. (zwaną dalej „konstytucją z 1990 r.”), Chorwacja ustanowiła nowy porządek konstytucyjny. Nowa konstytucja określa skład Trybunału Konstytucyjnego Republiki Chorwacji (zwanego dalej „Trybunałem Konstytucyjnym”) oraz charakter i zakres jego kompetencji.

Na mocy konstytucji z 1990 r.:

w skład Trybunału Konstytucyjnego wchodzi 11 sędziów wybieranych na ośmioletnią kadencję przez Izbę Reprezentantów (*Zastupnički dom*) na wniosek Izby Okręgów (*Županijski dom*) parlamentu Republiki Chorwacji spośród wybitnych ekspertów w dziedzinie prawa, w szczególności sędziów, prokuratorów, adwokatów i profesorów prawa;

Trybunał Konstytucyjny wybiera Prezesa Trybunału na czteroletnią kadencję; sędziowie Trybunału Konstytucyjnego nie mogą pełnić żadnych innych funkcji publicznych ani zawodowych;

sędziom Trybunału Konstytucyjnego przysługuje taki sam immunitet jak członkom parlamentu Chorwacji;

sędzia Trybunału Konstytucyjnego może zostać złożony z urzędu, na który został wybrany, przed upływem kadencji, jeżeli zrzecze się pełnienia stanowiska sędziego Trybunału Konstytucyjnego, zostanie skazany na karę pozbawienia wolności lub jeżeli sam Trybunał Konstytucyjny uzna go za trwale niezdolnego do sprawowania urzędu.

Zgodnie z konstytucją z 1990 r. Trybunał Konstytucyjny w zakresie swoich podstawowych kompetencji:

orzeka w sprawie zgodności ustaw z konstytucją i uchyla ustawy, które uzna za niekonstytucyjne;

orzeka w sprawie zgodności innych przepisów prawa z konstytucją i ustawami oraz uchyla wszelkie inne przepisy prawa, które uzna za niekonstytucyjne lub niezgodne z prawem;

stoi na straży konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela w postępowaniach wszczynanych w następstwie wniesienia skargi konstytucyjnej;

rozstrzyga spory kompetencyjne między organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej;

nadzoruje zgodność z konstytucją programów i działalności partii politycznych i może zakazać im prowadzenia działalności, jeżeli ich program lub działalność stanowi poważne ryzyko dla demokratycznego porządku konstytucyjnego, niepodległości, jedności lub integralności terytorialnej Republiki Chorwacji;

stoi na straży konstytucyjności i legalności wyborów i referendum oraz rozstrzyga spory wyborcze, które nie podlegają właściwości sądów;

na wniosek rządu Republiki Chorwacji orzeka, czy Prezydent Republiki Chorwacji jest trwale niezdolny do sprawowania urzędu; jeżeli tak się stanie, obowiązki Prezydenta tymczasowo przejmuje Przewodniczący parlamentu Chorwacji;

na wniosek Izby Reprezentantów parlamentu Chorwacji poparty większością dwóch trzecich głosów wszystkich członków Izby orzeka w sprawie usunięcia Prezydenta Republiki Chorwacji z urzędu większością dwóch trzecich głosów wszystkich sędziów zasiadających w Trybunale. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzeknie o usunięciu Prezydenta Republiki Chorwacji z urzędu, Prezydent zostaje złożony z urzędu na mocy konstytucji.

W konstytucji z 1990 r. przewidziano możliwość przyjęcia ustawy konstytucyjnej regulującej warunki wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz zakończenia i wygaśnięcia ich mandatu, warunki i terminy wszczęcia postępowania dotyczącego kontroli zgodności z konstytucją i legalności przepisów, procedury i skutki prawne orzeczeń Trybunału, ochronę wolności konstytucyjnych i praw człowieka i obywatela oraz inne kwestie mające znaczenie dla wykonywania zadań i pracy Trybunału Konstytucyjnego. Ustawę tę przyjmuje się zgodnie z procedurą stosowaną w przypadku nowelizacji konstytucji.

Od 1990 r. w porządku konstytucyjnym Republiki Chorwacji nie pojawiła się konieczność przyjęcia żadnej ustawy w trybie przewidzianym dla samej konstytucji, z wyjątkiem ustawy konstytucyjnej o Trybunale Konstytucyjnym Republiki Chorwacji. Stanowi to wyraźne potwierdzenie znaczenia i roli kontroli zgodności z konstytucją w porządku prawnym Republiki Chorwacji.

Na mocy konstytucji z 1990 r. w marcu 1991 r. parlament Chorwacji przyjął pierwszą ustawę konstytucyjną o Trybunale Konstytucyjnym Republiki Chorwacji (zwaną dalej „ustawą konstytucyjną z 1991 r.”), w której doprecyzowano kompetencje Trybunału Konstytucyjnego określone w konstytucji z 1990 r.

Pierwszej nowelizacji konstytucji z 1990 r. dokonano pod koniec 1997 r. w drodze przyjęcia ustawy konstytucyjnej zmieniającej konstytucję Republiki Chorwacji. W następstwie jej przyjęcia nie zostały zmienione żadne przepisy konstytucji z 1990 r. regulujące kompetencje Trybunału Konstytucyjnego. We wrześniu 1999 r. parlament przyjął nową ustawę konstytucyjną o Trybunale Konstytucyjnym Republiki Chorwacji (zwaną dalej „ustawą konstytucyjną z 1999 r.”).

Drugiej nowelizacji konstytucji dokonano pod koniec 2000 r. w drodze przyjęcia zmian do konstytucji Republiki Chorwacji. W tej nowelizacji konstytucji znacznie rozszerzono kompetencje Trybunału Konstytucyjnego oraz zwiększono liczbę sędziów z pierwotnych 11 do ogółem 13. Poza kompetencjami określonymi już w konstytucji z 1990 r. Trybunał uzyskał również następujące kompetencje:

przeprowadzanie przeglądu zgodności z konstytucją ustaw oraz legalności i konstytucyjności innych przepisów, które utraciły już moc, pod warunkiem że nie upłynął więcej niż jeden rok od momentu utraty mocy przez te przepisy do dnia wniesienia skargi o wszczęcie postępowania;

zapewnianie konstytucyjności i legalności przepisów oraz informowanie Izby Reprezentantów parlamentu Chorwacji o wszelkich zaobserwowanych przypadkach ich niekonstytucyjności i nielegalności;

w przypadku stwierdzenia, że właściwy organ nie przyjął przepisów wykonawczych do celów wykonania przepisów konstytucji, ustaw i innych rozporządzeń pomimo spoczywającego na nim obowiązku, Trybunał Konstytucyjny powiadamia o tym rząd Republiki Chorwacji, a w przypadku gdy organem zobowiązanym do przyjęcia przepisów był rząd, wówczas informuje o tym Izbę Reprezentantów parlamentu Chorwacji;

wydawanie – na wniosek rządu Republiki Chorwacji – decyzji, na mocy której funkcję Prezydenta Republiki Chorwacji tymczasowo pełni Przewodniczący parlamentu Chorwacji, jeżeli Prezydent Republiki Chorwacji nie może sprawować swoich obowiązków przez dłuższy okres z powodu choroby lub niepełnosprawności, zwłaszcza jeżeli nie jest w stanie przekazać swoich obowiązków tymczasowemu zastępcy;

udzielanie uprzedniej zgody na tymczasowe aresztowanie Prezydenta Republiki Chorwacji lub wszczęcie przeciwko niemu postępowania karnego;

rozpoznawanie odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie złożenia sędziego z urzędu oraz rozpoznawanie odwołań od uchwał Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego w obu przypadkach w terminie 30 dni od daty wniesienia odwołania (rozstrzygnięcie to wyklucza prawo do skargi konstytucyjnej).

Trzeciej nowelizacji konstytucji z 1990 r. dokonano na początku 2001 r. Trzecia nowelizacja konstytucji nie zmieniła przepisów konstytucyjnych z 2000 r., które znacznie rozszerzyły uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego w porównaniu z przepisami konstytucji z 1990 r. Jedyną zmianą był dostosowanie terminologii stosowanej w części konstytucji dotyczącej Trybunału Konstytucyjnego do terminologii stosowanej w Konwencji o ochronie praw człowieka i

podstawowych wolności. Ponadto z istniejących przepisów konstytucji dotyczących Trybunału Konstytucyjnego usunięto wszystkie odniesienia do Izby Reprezentantów i Izby Okręgów parlamentu Chorwacji, ponieważ nowelizacja konstytucji z 2001 r. obejmowała przekształcenie krajowego parlamentu w parlament jednoizbowy (zniesiono Izbę Okręgów, a przepisy dotyczące Izby Reprezentantów zostały zastąpione przepisami odnoszącymi się do parlamentu Chorwacji).

W marcu 2002 r. przyjęto ustawę konstytucyjną zmieniającą ustawę konstytucyjną o Trybunale Konstytucyjnym Republiki Chorwacji, dostosowując tekst ustawy konstytucyjnej z 1999 r. do rozszerzonego zakresu kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, wynikającego z nowelizacji konstytucji z 2000 r. Ustawa ta w dalszym ciągu pozostaje w mocy.

Instrument kontroli konstytucyjności został wprowadzony w Republice Chorwacji w 1963 r., a Trybunał Konstytucyjny rozpoczął działalność w 1964 r.

Historycznie w Republice Chorwacji można wyróżnić dwa okresy funkcjonowania tego mechanizmu:

kontrola zgodności z konstytucją w byłej Socjalistycznej Republice Chorwacji w latach 1963–1990 – okres, w którym Chorwacja była jednym z sześciu podmiotów federalnych (republik) składających się na byłą Socjalistyczną Federacyjną Republikę Jugosławii (zwaną dalej „byłą SFRJ”);

kontrola zgodności z konstytucją w Republice Chorwacji od 1990 r. do dzisiaj – okres po uzyskaniu przez Republikę Chorwacji autonomii i niepodległości.

Najistotniejsze przepisy prawa karnego

Prawo karne:

kodeks karny

kodeks postępowania karnego

kodeks wykroczeń

ustawa o sądach dla nieletnich

ustawa o ochronie osób cierpiących na zaburzenia psychiczne

ustawa o nieprzedawnieniu czynów przestępnych popełnionych przez spekulantów wojennych oraz przestępstw popełnianych w okresie transformacji gospodarczej i prywatyzacji

ustawa o kompensacie dla ofiar przestępstw

ustawa o odpowiedzialności karnej osób prawnych

ustawa o amnestii

ustawa o konfiskacie (przepadku) dochodów pochodzących z przestępstw i wykroczeń

ustawa o skutkach prawnych wyroków, rejestrze karnym i reintegracji

ustawa o poddaniu sprawcy próbie

Najistotniejsze przepisy prawa cywilnego, gospodarczego i administracyjnego

Prawo cywilne:

ustawa o egzekucji

ustawa o arbitrażu

ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej

ustawa o walidacji

ustawa o postępowaniu pojednawczym

ustawa o dziedziczeniu

kodeks zobowiązań

kodeks postępowania cywilnego

ustawa o prawie własności i innych prawach rzeczowych

ustawa o najmie i sprzedaży lokali użytkowych

ustawa o rejestrze nieruchomości

ustawa o odpowiedzialności Republiki Chorwacji za szkody wyrządzone w byłej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Jugosławii (SFRJ), za które odpowiedzialność ponosiła była SFRJ

ustawa o odpowiedzialności Republiki Chorwacji za szkody wyrządzone przez członków chorwackich sił zbrojnych i sił porządkowych w trakcie wojny o niepodległość Chorwacji

ustawa o odpowiedzialności za szkody wyrządzone w wyniku aktów terrorystycznych i demonstracji publicznych

ustawa o zakazie przenoszenia prawa do rozporządzania niektórymi nieruchomościami publicznymi oraz prawa do korzystania z takich nieruchomości na innych użytkownikach lub przekazywania prawa własności do takich nieruchomości osobom fizycznym i prawnym

ustawa o zakazie posiadania przez niektóre osoby prawne prawa do rozporządzania składnikami majątku i nabywania składników majątku w Republice Chorwacji

ustawa o rozwiązywaniu spraw dotyczących kolizji przepisów chorwackich z przepisami państw trzecich w określonych stosunkach

Prawo handlowe:

ustawa o upadłości

ustawa o spółkach handlowych

ustawa o rejestrze sądowym

ustawa wprowadzająca spółkę europejską (SE) i europejskie ugrupowanie interesów gospodarczych (EUIG)

Prawo administracyjne:

ustawa o wywłaszczeniu

ustawa o wywłaszczeniu i ustalaniu wysokości odszkodowań

ustawa o sporach podlegających właściwości organów administracyjnych

ustawa o odszkodowaniach za mienie skonfiskowane w trakcie rządów Związku Komunistów Jugosławii

ustawa o przepisach i umowach międzynarodowych związanych ze stosowaniem ustawy o odszkodowaniach za mienie skonfiskowane w trakcie rządów Związku Komunistów Jugosławii

Ostatnia aktualizacja: 22/08/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Włochy

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym we Włoszech.

Źródła prawa

Jak w każdej współczesnej demokracji, system polityczny we Włoszech opiera się na podziale władzy pomiędzy władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Do włoskich źródeł prawa zalicza się zazwyczaj akty wydawane przez organ władzy ustawodawczej, egzekwowane przez władzę wykonawczą. Władza sądownicza interweniuje w przypadkach naruszeń prawa.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Źródła prawa we Włoszech, uszeregowane według hierarchii ważności, są następujące:

konstytucja;

ustawy (kodeksy i inne akty parlamentarne, ustawy regionalne);

rozporządzenia;

prawo zwyczajowe.

Referendum może być źródłem prawa, jeżeli unieważnia (uchyla) wcześniejsze prawo.

Prawo podlega wykładni, a orzecznictwo może wpływać na kształt następnych orzeczeń. Jednak wcześniejsze orzecznictwo nie jest bezwzględnie wiążące, gdyż Włochy mają system prawa cywilnego, w którym pozytywne prawo pisane jest główną wskazówką dla dokonujących wykładni.

Konstytucja stanowi główne źródło prawa. O jej kształcie decyduje władza uprawniona do stanowienia konstytucji i może ona być zmieniana tylko w trybie szczególnej procedury – bardziej złożonej niż w przypadku zmian ustaw zwykłych.

Ustawy parlamentarne są wynikiem rozważań prowadzonych zarówno przez Camera dei Deputati (izbę niższą) i Senato (izbę wyższą) i muszą być wykonywane i przestrzegane na terytorium całych Włoch. Wyjątek od tej zasady stanowią ustawy specjalne przyjęte w odniesieniu do szczególnych obszarów lub zdarzeń – jak, na przykład, reakcji na trzęsienie ziemi.

Ustawy regionalne obowiązują tylko na określonym obszarze i mogą normować tylko określone kwestie.

W odniesieniu do niektórych kwestii, ustawy regionalne mogą zastać włączone do ustaw krajowych (jeżeli takie istnieją) lub mogą stać się wyłącznymi przepisami w danej dziedzinie (przy braku przepisów krajowych) – dotyczy to spraw handlu, oświaty, badań naukowych, sportu, portów i portów lotniczych, bezpieczeństwa pracy, a także dóbr kultury.

Rozporządzenia obejmują wtórne instrumenty regulacji zawierające szczegółowe normy wykonywania ustaw, tak krajowych, jak i regionalnych.

Hierarchia norm

Włoski system prawny jest zgodny z prawem międzynarodowym i wspólnotowym, tak zwyczajowym, jak i pisany.

Obowiązuje hierarchia źródeł prawa. Zgodnie z zasadą państwa prawa, ustawa nie może być sprzeczna z konstytucją, a akt rangi podustawowej nie może być sprzeczny z aktem ustawowym, na podstawie którego został wydany.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Instytucjami odpowiedzialnymi za uchwalanie regulacji prawnych są zazwyczaj: parlament oraz rady regionalne.

W szczególnych okolicznościach ustawy może przyjmować rząd (takie ustawy są następnie potwierdzane/zmieniane przez parlament). Rząd może tak postąpić w przypadkach o charakterze pilnym lub w sytuacji, gdy parlament delegował uprawnienie.

Rozporządzenia są zwykle wydawane przez rząd lub rady regionalne i zawierają szczegółowe normy stosowania ustaw.

Proces decyzyjny

Zwykły proces uchwalania ustawy składa się z trzech etapów:

inicjatywa: prerogatywa ta przynależy jest rządowi, każdemu parlamentarzysty, grupom wyborców (obywateli), radom regionalnym i niektórym szczególnym instytucjom;

dyskusja i głosowanie: może przebiegać na wiele różnych sposobów, w zależności od regulaminu parlamentu;

promulgacja i publikacja: polega na ogłoszeniu przez Prezydenta Republiki Włoskiej oraz opublikowaniu w dzienniku urzędowym (Gazzetta Ufficiale).

Prawnicze bazy danych

Projekt „[Normattiva](#)” powstał w marcu 2010 r. Jego celem jest promowanie informatyzacji i klasyfikacji obowiązujących krajowych i regionalnych aktów prawnych przez administrację publiczną oraz ułatwienie obywatelom bezpłatnego wyszukiwania i przeglądania tych aktów, jak również zapewnienie narzędzi niezbędnych do dokonania nowelizacji ustawodawstwa – to zadanie zostało powierzone Prezesowi Rady Ministrów, Senatowi Republiki oraz Izbie Deputowanych.

Akty znajdujące się w bazie danych „Normattiva” można przeglądać jako:

tekst ustawy w brzmieniu oryginalnym, opublikowany w Dzienniku Urzędowym (Gazzetta Ufficiale);

tekst ustawy obowiązujący w dniu wyszukiwania w bazie danych;

tekst ustawy obowiązujący w dowolnym dniu wskazanym przez użytkownika.

Baza danych w swojej ostatecznej formie obejmie ogół krajowych przepisów prawnych zawartych w aktach prawnych objętych numeracją (ustawach, dekreтах z mocą ustawy, dekrétów ustawodawczych i innych aktach objętych numeracją).

W chwili obecnej w bazie znajduje się około 75 000 aktów, wydanych od roku 1946.

Baza danych nie obejmuje dekrétów ministerialnych.

Projekt znajduje się nadal na etapie rozwoju:

planuje się wprowadzenie (w całej bazie danych) możliwości przechodzenia, za pośrednictwem dynamicznych linków, od zmienionego przepisu do odpowiedniego artykułu w akcie zmieniającym

planuje się ulepszenie sposobu wyszukiwania poprzez wprowadzenie funkcji wyszukiwania na podstawie „pojęć” i kategorii semantycznych

zostanie zebrany i udostępniony ogół aktów normatywnych opublikowanych w okresie monarchii (1861-1946)

baza danych zostanie wzbogacona o linki do wszystkich innych publicznych prawniczych baz danych, począwszy od baz ustaw regionalnych do baz aktów wspólnotowych.

Ostatnia aktualizacja: 18/06/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Cypr

Zgodnie z art. 1 konstytucji (Σύνταγμα) „Państwo Cypr jest niezależną i suwerenną republiką, posiadającą prezydencki system rządów”, funkcjonującą w oparciu o zasady legalizmu, trójpodziału władzy (na wykonawczą, ustawodawczą i sędziowską), niezawisłości sądownictwa, a także poszanowania i ochrony praw człowieka i podstawowych wolności.

Podstawowe prawa i wolności są zagwarantowane w części II konstytucji, która nawiązuje do europejskiej konwencji praw człowieka (ECHR) (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Ε.Σ.Α.Δ.), a zgodnie z art. 35 konstytucji, „organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej Republiki są zobowiązane do zagwarantowania, w granicach swoich kompetencji, skutecznego stosowania przepisów niniejszej części”.

Gwarancją legalizmu są nie tylko konstytucja pisana i przepisy prawa, ale również zobowiązanie rządu do poszanowania nałożonych nań konstytucyjnych ograniczeń i zagwarantowania konstytucyjności uchwalanych przez władzę ustawodawczą przepisów oraz zapewnienia niezależnego i niezawisłego sądownictwa.

Źródła prawa

1. Prawo Unii Europejskiej

Cypr stał się pełnoprawnym i równoprawnym państwem członkowskim Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. i podlega prawu UE. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), prawo UE ma pierwszeństwo przed prawem krajowym państw członkowskich, w tym przed ustawodawstwem krajowym i konstytucją.

Nadrzędność prawa UE nad Konstytucją Republiki Cypryjskiej gwarantuje Konstytucja Republiki Cypryjskiej, zmieniona na mocy ustawy o piątej poprawce do konstytucji (Ο περί της Πέμπτης Τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος) (ustawa 127(I)/2006), która miała na celu wyjaśnienie kwestii nadrzędności i pierwszeństwa prawa UE względem konstytucji.

Republika Cypryjska dostosowała również swoje ustawodawstwo krajowe do prawa UE oraz zharmonizowała je z tym prawem, przyjmując szereg aktów normatywnych i jednocześnie uchylając lub zmieniając rozmaite przepisy prawa krajowego, w tym przepisy konstytucji, jak wspomniano powyżej.

Prawo UE jest zatem w Republice Cypryjskiej nadrzędnym źródłem prawa, przy czym dotyczy to zarówno przepisów przyjętych przez państwa członkowskie, tzn. traktatów ustanawiających Wspólnotę Europejską oraz protokołów i załączników do nich, wraz z późniejszymi uzupełnieniami i zmianami, jak i przepisów wydanych przez instytucje Unii Europejskiej w postaci rozporządzeń, dyrektyw i decyzji. Prawo to obejmuje również postanowienia konwencji międzynarodowych zawartych przez UE z krajami trzecimi lub organizacjami międzynarodowymi, powszechne i podstawowe zasady prawne, *common law*, ogólne i podstawowe zasady międzynarodowego prawa publicznego, a także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w świetle którego, jako ogólne zasady prawa, podstawowe prawa człowieka stanowią integralną część europejskiego dorobku prawnego.

2. Konstytucja Republiki Cypryjskiej

Konstytucja Republiki Cypryjskiej została przyjęta w 1960 r., kiedy proklamowano Republikę Cypryjską. Zgodnie z art. 179 konstytucji, konstytucja stanowi nadrzędne prawo Republiki Cypryjskiej. Po przystąpieniu Republiki Cypryjskiej do Unii Europejskiej i zmianie cypryjskiej konstytucji (patrz pkt 1 powyżej) prawo UE ma pierwszeństwo przed krajowym porządkiem konstytucyjnym, a normy prawne zawarte w konstytucji muszą być zgodne z prawem unijnym.

3. Konwencje / traktaty / umowy międzynarodowe

Zgodnie z art. 169 konstytucji konwencje, traktaty lub umowy międzynarodowe, do których przystąpiono na podstawie decyzji Rady Ministrów, stają się nadrzędne względem przepisów krajowych (z wyjątkiem konstytucji) z chwilą ich ustawowej ratyfikacji i publikacji w Dzienniku Urzędowym, a w przypadku sprzeczności z tymi przepisami mają one pierwszeństwo, o ile są stosowane przez drugą stronę na zasadzie wzajemności.

4. Ustawy

Ustawy są aktami normatywnymi uchwalanymi przez Izbę Reprezentantów (Βουλή των Αντιπροσώπων), która sprawuje władzę ustawodawczą. Ustawy muszą być zgodne zarówno z prawem UE, jak i z konstytucją.

Zgodnie z przepisami art. 188 konstytucji, obecnie w Republice Cypryjskiej obowiązują przepisy, które na podstawie tego artykułu zostały utrzymane w mocy w dniu poprzedzającym uzyskanie przez Cypr niepodległości – chyba że na mocy obowiązującej lub uchwalonej zgodnie z konstytucją ustawy został przyjęty lub zostanie przyjęty przepis stanowiący inaczej – a także przepisy uchwalone przez Izbę Reprezentantów po uzyskaniu niepodległości.

5. Akty wykonawcze

Akty wykonawcze są aktami normatywnymi wydawanymi przez władzę wykonawczą w ramach powierzonych jej ustawowych uprawnień. Muszą one być zgodne zarówno z prawem unijnym, jak i z konstytucją oraz ustawami.

Te uprawnienia administracji do uchwalania dodatkowych przepisów prawa (prawodawstwa wtórnego) niezbędnych do stosowania i egzekwowania ustaw są zwane uprawnieniami regulacyjnymi, i choć władzę ustawodawczą na Cyprze sprawuje Izba Reprezentantów, zdecydowano o przyznaniu tych uprawnień, aby umożliwić regulowanie kwestii szczególnych i o zasięgu lokalnym, czy też kwestii technicznych lub szczegółowych.

6. Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Ανώτατο Δικαστήριο)

Na Cyprze obowiązuje zasada, zgodnie z którą wyroki wydane przez Sąd Najwyższy są wiążące dla wszystkich sądów niższej instancji. Dlatego wyroki Sądu Najwyższego, w których dokonano wykładni danej normy prawnej, stanowią źródło prawa.

7. Common law – zasady słuszności

W sprawach nieuregulowanych innymi przepisami ustawowymi źródło prawa stanowi również *common law* (κοινοδικαίο) oraz zasady słuszności (επιείκεια).

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Pisane

Konstytucja Republiki Cypryjskiej.

Konwencje/traktaty/umowy międzynarodowe zawarte z krajami trzecimi, ratyfikowane ustawą i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Republiki, mające pierwszeństwo przed każdym krajowym aktem normatywnym, o ile są one podobnie stosowane przez drugą stronę.

Przepisy, które obowiązywały na podstawie art. 188 konstytucji na dzień poprzedzający uzyskanie przez Cypr niepodległości, chyba że na mocy ustawy obowiązującej lub uchwalonej zgodnie z konstytucją został lub zostanie przyjęty przepis stanowiący inaczej. Przepisy przyjęte przez Izbę Reprezentantów po uzyskaniu niepodległości;

Akty wykonawcze (Κανονιστικές Πράξεις) (rozporządzenia) (Κανονισμοί).

Niepisane

orzecznictwo Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Trybunału Praw Człowieka;

common law i zasady słuszności, chyba że na mocy ustawy obowiązującej lub uchwalonej zgodnie z konstytucją zostały lub zostaną przyjęte przepisy stanowiące inaczej.

Hierarchia norm

Po przystąpieniu Republiki Cypryjskiej do Unii Europejskiej w Republice Cypryjskiej obowiązuje następująca hierarchia norm:

PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ;

KONSTYTUCJA REPUBLIKI CYPRYJSKIEJ;
KONWENCJE / TRAKTATY / UMOWY MIĘDZYNARODOWE;
USTAWY;
AKTY WYKONAWCZE;
ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO;
COMMON LAW I ZASADY SŁUSZNOŚCI.

W sprawach nieregulowanych na podstawie innych przepisów ustawowych/ram instytucjonalnych źródła prawa cypryjskiego stanowią również *common law* i zasady słuszości.

Institucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Konstytucja Republiki Cypryjskiej przewiduje wyraźny trójpodział władzy. Władzę wykonawczą sprawuje prezydent, wiceprezydent i Rada Ministrów, władzę sądowniczą sądy republiki, a władzę ustawodawczą Izba Reprezentantów, która jest najwyższym organem ustawodawczym Republiki. Chociaż Izba Reprezentantów jest najwyższym organem ustawodawczym, organy władzy wykonawczej mogą stanowić przepisy prawa niezbędne do wdrażania przepisów ustawowych i reagowania na szereg przypadków, w których może zaistnieć potrzeba skorzystania z tych uprawnień. Owe powierzone administracji uprawnienia w zakresie uchwalania dodatkowych przepisów prawa niezbędnych do stosowania i egzekwowania ustaw zwane są uprawnieniami regulacyjnymi.

Proces decyzyjny

Proces ustawodawczy rozpoczyna się wraz z przedłożeniem wniosku dotyczącego projektu ustawy. Prawo do przedkładania wniosków dotyczących projektów ustaw przysługuje członkom Izby Reprezentantów, natomiast prawo do wnoszenia projektów ustaw przysługuje ministrom. Wszystkie projekty ustaw i wnioski dotyczące projektów ustaw przedkładane Izbie Reprezentantów są najpierw przedmiotem debaty we właściwej komisji parlamentarnej, a następnie są omawiane na posiedzeniu plenarnym.

Ustawy i uchwały Izby Reprezentantów są przyjmowane zwykłą większością głosów deputowanych obecnych na posiedzeniu i biorących udział w głosowaniu. Po uchwaleniu są one notyfikowane Kancelarii Prezydenta Republiki, który bądź ogłasza je w Dzienniku Urzędowym Republiki, bądź odsyła je Izbie do ponownego rozpatrzenia. Jeżeli Izba pozostaje przy swojej decyzji, prezydent jest zobowiązany ogłosić ustawę, chyba że skorzysta ze swojego konstytucyjnego prawa i zwróci się do Sądu Najwyższego o stwierdzenie zgodności lub braku zgodności ustawy z konstytucją lub prawem UE. W przypadku stwierdzenia przez Sąd Najwyższy zgodności ustawy z konstytucją ustawa zostaje bezzwłocznie ogłoszona, natomiast w przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności nie dochodzi do jej ogłoszenia.

Ustawy wchodzą w życie wraz z ogłoszeniem w Dzienniku Urzędowym Republiki lub w dniu określonym w ustawie i mogą zostać uchylone inną ustawą lub w sposób dorozumiany w określonych okolicznościach.

Prawnicze bazy danych

W Republice Cypryjskiej dostępne są następujące prawnicze bazy danych:

 [CYLAW](#)

 [CYPRYJSKI PORTAL PRAWNY](#) (ΝΟΜΙΚΟΣ ΚΟΜΒΟΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ)

Czy dostęp do baz danych jest bezpłatny?

Dostęp do bazy danych CYLAW jest bezpłatny. CYPRYJSKI PORTAL PRAWNY jest dostępny wyłącznie dla abonentów.

Krótki opis

1. CYLAW

CyLaw został utworzony w styczniu 2002 r. jako nieodpłatna baza danych zawierająca darmowe i niezależne informacje prawne na temat źródeł cypryjskiego prawa i dostępu do nich. Portal utworzono w ramach międzynarodowego ruchu na rzecz bezpłatnego dostępu do prawa (Free Access to Law Movement), w którym uczestniczy Cypr. Bazy danych CyLaw zawierają wyroki wydane przez Sąd Najwyższy i sąd rodzinny drugiej instancji od 1997 r., przepisy postępowania cywilnego, a także wiele artykułów i tekstów o tematyce prawnej.

Wyroki zawarte w bazie danych CyLaw zostały zarejestrowane w formacie elektronicznym przez Sąd Najwyższy. Teksty wyroków zamieszczone w bazie danych to teksty autentyczne, w brzmieniu ogłoszonym przez Sąd Najwyższy, bez żadnej ingerencji lub korekty.

2. Cyprus Legal Portal

Cypryjski Portal Prawny umożliwia łatwy dostęp m.in. do artykułów prasowych, tekstów i opracowań będących przedmiotem bezpośredniego zainteresowania każdego, kto zajmuje się zagadnieniami prawnymi. Po uiszczeniu opłaty subskrypcyjnej można uzyskać dostęp do prawniczej bazy danych zawierającej bazy danych „ustawodawstwa” (‘Νομοθεσία’) i „orzecznictwa” (‘Νομολογία’) Republiki Cypryjskiej.

Katalog przepisów (Ευρετήριο των Νόμων) zawiera katalog wszystkich ustaw, obowiązujących lub uchylonych, a także wykaz wszystkich nawiązujących do nich rozporządzeń. Katalogi te są uaktualniane na bieżąco, wraz z publikacją Dziennika Urzędowego.

Katalog orzecznictwa (Ευρετήριο της Νομολογίας) umożliwia wyszukiwanie tekstu każdego orzeczenia według różnych kryteriów wyszukiwania.

Ciekawe strony

 [Biuro Prawne](#) (Law Office)

 [Sąd Najwyższy](#)

 [Izba Reprezentantów](#) (Βουλή των Αντιπροσώπων)

Ostatnia aktualizacja: 23/07/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Łotwa

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym na Łotwie.

Źródła prawa

Na Łotwie obowiązuje kontynentalny system prawa. Jego najważniejszym źródłem jest prawo pisane – łotewskie akty normatywne.

Akty normatywne powszechnie obowiązujące

Stosunki między organami publicznoprawnymi i osobami fizycznymi lub innymi podmiotami prawnymi są uregulowane aktami normatywnymi (*ārējie normatīvie akti*).

Rodzaje aktów normatywnych według hierarchii norm prawnych:

Konstytucja Republiki Łotewskiej (Latvijas Republikas Satversme);

inne ustawy;

rozporządzenia Rady Ministrów,

rozporządzenia Banku Łotwy, Komisji Rynku Finansowego i Kapitałowego oraz Komisji Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej (w łotewskim systemie prawnym rozporządzenia te mają taką samą rangę jak rozporządzenia wydane przez Radę Ministrów);

wiążące akty prawa miejscowego (rozporządzenia miejscowe).

Przepisy z zakresu prawa Unii Europejskiej są stosowane zgodnie z ich pozycją w hierarchii norm prawnych. Stosując prawo Unii Europejskiej, organy i sądy muszą również brać pod uwagę orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Przepisy prawa międzynarodowego, niezależnie od ich źródła, są stosowane zgodnie z ich pozycją w hierarchii norm prawnych. Jeżeli istnieje sprzeczność pomiędzy normą prawa międzynarodowego a normą prawa łotewskiego, przy czym zajmują one tę samą pozycję w hierarchii norm prawnych, należy zastosować normę prawa międzynarodowego.

Ustawy oraz rozporządzenia Rady Ministrów są wiążące na terytorium całej Łotwy i nie można powoływać się na ich nieznanomość. Nieznanomość ustaw i rozporządzeń Rady Ministrów nie zwalnia nikogo z obowiązku ich przestrzegania i odpowiedzialności za ich przestrzeganie.

Wiążące akty prawa miejscowego (rozporządzenia miejscowe) wiążą wszystkie osoby fizyczne i prawne w określonym okręgu administracyjnym.

Podmiotami uprawnionymi do wydawania aktów prawnych są:

naród łotewski, gdy wykonuje swoje uprawnienia ustawodawcze (jedna dziesiąta wszystkich wyborców może wnieść projekt ustawy do łaski marszałkowskiej; obywatele mogą również uczestniczyć w referendum);

parlament łotewski (Saeima) jest uprawniony do przyjmowania ustaw;

Rada Ministrów jest uprawniona do wydawania rozporządzeń na podstawie delegacji ustawowej;

Bank Łotwy, Komisja Rynku Finansowego i Kapitałowego oraz Komisja Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej również są uprawnione do wydawania rozporządzeń na podstawie delegacji ustawowej;

organy samorządowe są uprawnione do wydawania rozporządzeń miejscowych na podstawie delegacji ustawowej.

Akty normatywne wewnętrznie obowiązujące

Akty normatywne wewnętrznie obowiązujące (*iekšējie normatīvie akti*) są aktami prawnymi wydawanymi przez podmioty prawa publicznego w celu określenia zasad ich wewnętrznego funkcjonowania lub funkcjonowania podlegających im jednostek bądź też w celu objaśnienia procedur używanych w trakcie stosowania przez te podmioty aktów normatywnych powszechnie obowiązujących. Akty normatywne wewnętrznie obowiązujące nie wiążą osób fizycznych. Jeżeli dana instytucja podejmuje decyzję dotyczącą osoby fizycznej, nie może tego uczynić na podstawie takiego aktu.

Akty normatywne wewnętrznie obowiązujące dzielą się na:

statuty (*nolikums*) jednostek określające ich wewnętrzną strukturę i organizację;

regulaminy wewnętrzne (*reglaments*) określające strukturę działów wewnętrznych i ich zakres kompetencji;

zalecenia (*ieteikumi*) regulujące korzystanie ze swobody uznania przyznanej na podstawie aktów normatywnych poprzez określenie jednolitego sposobu działania w podobnych okolicznościach. W pewnych przypadkach, jeżeli przemawiają za tym ważne przyczyny, zalecenia można pominąć;

instrukcje (*instrukcija*) regulujące sposób stosowania aktów normatywnych powszechnie obowiązujących lub ogólnych zasad prawa;

przepisy wewnętrzne (*iekšējie noteikumi*) regulujące procedurę wydawania decyzji administracyjnych, sposób wykonywania obowiązków przez urzędników i innych pracowników, bezpieczeństwo w miejscu pracy oraz inne sprawy związane z działalnością danego organu.

Akty normatywne wewnętrznie obowiązujące niezależnie od swojego rodzaju zajmują tę samą pozycję w hierarchii norm prawnych. Jeżeli zachodzi kolizja norm zawartych w aktach normatywnych wewnętrznie obowiązujących, stosuje się przepisy aktu wydanego przez organ zajmujący wyższą pozycję w hierarchii.

Organami uprawnionym do wydawania aktów normatywnych wewnętrznie obowiązujących są:

Rada Ministrów;

członek Rady Ministrów;

organ zarządzający jednostką regulowaną prawem publicznym;

kierownik organu.

Źródła prawa: kategorie

Źródła prawa można podzielić na następujące kategorie:

akty normatywne (*normatīvie akti*): akty prawne określające normy prawne, wprowadzające je w życie, zmieniające je lub uchylające. Dzielą się one na akty normatywne powszechnie obowiązujące i akty normatywne wewnętrznie obowiązujące;

ogólne zasady prawa: zapisane w aktach normatywnych lub niepisane podstawowe zasady ogólne określające zasady współżycia społecznego;

normy prawa zwyczajowego: normy zachowania trwale wykonywane oraz wykształcone w toku historii, przy czym normy prawa zwyczajowego stosuje się, jeżeli dane zagadnienie jest nieuregulowane ustawą ani innym aktem normatywnym powszechnie obowiązującym;

orzecznictwo: wszystkie orzeczenia sądowe zawierające właściwe i znaczące rozwiązania prawne o charakterze abstrakcyjnym, na które sędziowie mogą się powoływać w uzasadnieniu swoich orzeczeń w innych sprawach;

doktryna prawa (*doktrīna*) – nauka o prawie tłumacząca normy prawne, ich źródło i stosowanie. Doktryna prawa jest szeroko wykorzystywana na potrzeby uzasadniania orzeczeń sądów i decyzji organów administracji publicznej.

Hierarchia norm prawa

Pierwotne źródła prawa

akty normatywne: zajmują najwyższe miejsce w łotewskim porządku prawnym. Akty normatywne muszą być stosowane zgodnie z ich pozycją w hierarchii aktów normatywnych powszechnie obowiązujących;

ogólne zasady prawa: stosowane, gdy dane zagadnienie nie jest uregulowane aktem normatywnym powszechnie obowiązującym. Są one również wykorzystywane podczas dokonywania wykładni przepisów prawa. Ogólne zasady prawa mają tę samą pozycję w porządku prawnym i nie są uporządkowane w sposób hierarchiczny;

zasady prawa zwyczajowego: stosowane, gdy dane zagadnienie nie jest uregulowane ustawą lub innym aktem normatywnym powszechnie obowiązującym, podczas opracowywania przepisów prawa i ich wykładni.

Wtórne źródła prawa

Orzecznictwo: orzeczenia sądów, które, na podstawie przepisów procesowych, wiążą sąd rozstrzygający daną sprawę. Orzeczenia te są prawomocne, wiążą wszystkie podmioty, a ich tezy muszą być przestrzegane jak ustawy.

Wyroki Trybunału Konstytucyjnego są wiążące dla wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej, instytucji i urzędników, w tym także dla sądów, jak również osób fizycznych i prawnych. Norma prawna, którą Trybunał Konstytucyjny uzna za niezgodną z normą stojącą wyżej w hierarchii norm prawnych, przestaje obowiązywać z dniem opublikowania wyroku, o ile Trybunał nie postanowi inaczej.

Jeżeli Trybunał Konstytucyjny stwierdzi, że umowa międzynarodowa podpisana przez Łotwę, lub do której Łotwa przystąpiła, jest niezgodna z konstytucją, Rada Ministrów jest zobowiązana do bezzwłocznej zmiany postanowień tej umowy, zawieszenia jej stosowania bądź odstąpienia od przystąpienia do niej. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego (kończący postępowanie sądowe w sprawie), zawierający wykładnię przepisu prawnego, jest wiążący dla wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej, instytucji i urzędników, w tym dla sądów, jak również osób fizycznych i prawnych.

Doktryna prawa wykorzystywana jest szeroko w uzasadnieniach orzeczeń sądów i decyzji organów administracji publicznej. Doktryna prawa nie ma mocy prawnej i nie jest co do zasady wiążąca.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Uprawnienia legislacyjne przysługują **łotowskiemu parlamentowi** oraz **narodowi łotowskiemu**, który korzysta z prawa do udziału w referendum.

Rada Ministrów może wydawać akty normatywne w postaci rozporządzeń (*noteikumi*) w następujących sytuacjach:

na podstawie delegacji ustawowej;

w celu zatwierdzenia umowy międzynarodowej lub projektu umowy międzynarodowej, wypowiedzenia umowy międzynarodowej lub odstąpienia od jej stosowania, o ile konstytucja lub inna ustawa nie stanowią inaczej;

jeżeli jest to konieczne do celów stosowania aktów prawnych Unii Europejskiej, o ile kwestia ta nie została uregulowana ustawą. Przepisy te nie mogą ograniczać praw podstawowych osób fizycznych.

Bank Łotwy, Komisja Rynku Finansowego i Kapitałowego oraz **Komisja Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej** mogą przyjmować akty prawne (rozporządzenia) jedynie na podstawie delegacji ustawowej i w zakresie swojej właściwości.

Organy samorządowe mogą przyjmować akty normatywne (wiążące akty prawa miejscowego) na podstawie delegacji ustawowej lub delegacji przyznanej rozporządzeniem Rady Ministrów.

Proces ustawodawczy

Na niniejszej stronie przedstawiono zarys procesu ustawodawczego.

Ustawy

Inicjatywa ustawodawcza

Projekty ustaw mogą zostać przedłożone łotowskiemu parlamentowi przez Prezydenta, Radę Ministrów bądź komisje parlamentarne, co najmniej pięciu posłów do parlamentu lub, zgodnie z procedurami konstytucyjnymi i w przypadkach przewidzianych w konstytucji, przez jedną dziesiątą ogółu wyborców

Rozpatrzenie i uchwalenie projektu ustawy przez parlament

Projekty ustaw są rozpatrywane w trzech czytaniach. Dwa czytania odbywają się w przypadku projektów ustaw uznawanych za pilne: projektu ustawy budżetowej, poprawek do ustawy budżetowej oraz projektów ustaw w sprawie ratyfikacji umów międzynarodowych.

Projekt ustawy uznaje się za przyjęty i za obowiązujący, jeżeli został on rozpatrzony w trzech czytaniach lub w przypadkach opisanych powyżej w dwóch czytaniach, i jeżeli po przedstawieniu pod głosowanie jego całości, uzyskał bezwzględną większość głosów obecnych posłów parlamentu.

Promulgacja ustaw

Prezydium parlamentu (*Prezidijs*) przedstawia Prezydentowi wszystkie przyjęte projekty z wnioskiem o ich promulgację.

Prezydent promulguje ustawy przyjęte przez parlament nie wcześniej niż dziesiątego dnia i nie później niż dwudziestego pierwszego dnia po ich uchwaleniu.

Ustawa wchodzi w życie czternaście dni po jej promulgacji (ogłoszeniu) w łotewskim dzienniku urzędowym („Latvijas Vēstnesis”), chyba że w ustawie przewidziano inny termin.

Prawo do wstrzymania promulgacji ustawy

Prezydent ma prawo zażądać ponownego rozpatrzenia ustawy oraz wstrzymać jej ogłoszenie na okres maksymalnie dwóch miesięcy.

Prezydent może zażądać powtórnego rozpatrzenia ustawy z własnej inicjatywy, przy czym wstrzymać ogłoszenie ustawy może jedynie na wniosek co najmniej jednej trzeciej wszystkich członków parlamentu. Prezydent lub jedna trzecia wszystkich członków parlamentu może skorzystać z tego prawa w terminie dziesięciu dni od uchwalenia ustawy przez parlament.

Ustawa wstrzymana zgodnie z tymi zasadami zostaje poddana pod głosowanie w referendum krajowym, jeżeli co najmniej jedna dziesiąta ogółu wyborców złożyła podpis pod takim wnioskiem. Jeżeli jednak w terminie dwóch miesięcy, na które wstrzymano ogłoszenie ustawy, taki wniosek nie wpłynie, ustawa zostaje ogłoszona. Referendum się nie odbywa, jeżeli w parlamencie odbędzie się jeszcze jedno głosowanie, przy czym co najmniej trzy czwarte wszystkich członków parlamentu zgłoszą za przyjęciem ustawy.

Ustawa przyjęta przez parlament, której ogłoszenie zostało wstrzymane przez Prezydenta, może zostać uchylona w referendum krajowym, jeżeli liczba osób, które wezmą udział w referendum będzie stanowić co najmniej połowę liczby wyborców, którzy wzięli udział w ostatnich wyborach parlamentarnych i jeżeli większość z nich zgłoszą za uchyleniem ustawy.

Jednak nie wszystkie ustawy mogą być poddane pod głosowanie w referendum krajowym: do tej grupy należy ustawa budżetowa i ustawy w sprawie kredytów, podatków, ceł, taryf kolejowych, służby wojskowej, ogłoszenia i rozpoczęcia wojny, zawarcia pokoju, ogłoszenia stanu wyjątkowego i jego zakończenia, mobilizacji i demobilizacji oraz umowy z państwami obcymi.

Wejście w życie ustawy

Ustawa wchodzi w życie czternastego dnia po jej ogłoszeniu w łotewskim dzienniku urzędowym („Latvijas Vēstnesis”), o ile nie stanowi inaczej. *Vacatio legis* biegnie od dnia następującego po dniu opublikowania ustawy.

Uchylenie ustawy

Ustawa zostaje uchylona w następujących okolicznościach:

z chwilą wejścia w życie ustawy uchylającej wcześniejszą ustawę;

z chwilą wejścia w życie przepisów końcowych (derogacyjnych) innej ustawy przewidujących uchylenie wcześniejszej ustawy;

z chwilą uprawomocnienia się wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego nieważność danej ustawy;

jeżeli upłynął okres obowiązywania ustawy przyjętej na czas określony.

Rozporządzenia Rady Ministrów

Przedłożenie Radzie Ministrów projektów rozporządzeń Rady Ministrów

Projekty rozporządzeń opracowane przez ministerstwa, kancelarię premiera lub organ administracji publicznej podlegający premierowi są przedkładane Radzie Ministrów przez członka Rady Ministrów.

Projekt rozporządzenia sporządzony przez inny organ administracji rządowej lub samorządowej, organizację pozarządową lub partnera społecznego może być przedłożony Radzie Ministrów przez kierownika danego organu lub za pośrednictwem członka Rady Ministrów odpowiedzialnego politycznie za dany obszar, sektor lub podsektor.

Rozpatrywanie i uchwalanie projektów rozporządzeń Rady Ministrów

Projekty rozporządzeń przedłożone Radzie Ministrów są na wcześniejszym etapie przedstawiane i rozpatrywane na szczelbu sekretarzy stanu. Następnie zostają one rozesłane do konsultacji międzyresortowych do odpowiednich ministerstw, a także do innych odpowiednich organów. Ministerstwo Sprawiedliwości i Ministerstwo Finansów wydają opinie na temat wszystkich projektów. W okresie konsultacji przedstawiciele organizacji pozarządowych mogą również przedstawić swoje uwagi na temat projektu.

Projekty rozporządzeń, które zostały uzgodnione, są rozpatrywane na posiedzeniu Rady Ministrów, podczas gdy te projekty, które nie zostały uzgodnione, są omawiane na posiedzeniu Komitetu Rady Ministrów. Następnie projekty, które uzgodniono na posiedzeniu Komitetu Rady Ministrów, są przekazywane do rozpatrzenia przez Radę Ministrów. Jeżeli projekt rozporządzenia został zatwierdzony na posiedzeniu Rady Ministrów, uznaje się, że został on przyjęty; od tej chwili uznaje się go za rozporządzenie Rady Ministrów.

Promulgacja rozporządzeń Rady Ministrów

Rozporządzenia Rady Ministrów są ogłaszane w łotewskim dzienniku urzędowym („Latvijas Vēstnesis”).

Wejście w życie rozporządzenia Rady Ministrów

Rozporządzenie Rady Ministrów wchodzi w życie w dniu następującym po jego ogłoszeniu w dzienniku urzędowym, chyba że stanowi inaczej.

Uchylenie rozporządzeń Rady Ministrów

Rozporządzenia Rady Ministrów tracą moc w następujących okolicznościach:

z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów uchylającego wcześniejsze rozporządzenie Rady Ministrów;

z chwilą wejścia w życie przepisów końcowych (derogacyjnych) innego rozporządzenia Rady Ministrów uchylających wcześniejsze rozporządzenie Rady Ministrów;

z chwilą utraty mocy obowiązującej przez przepis upoważniający;

z chwilą uprawomocnienia się wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego nieważność danego rozporządzenia Rady Ministrów;

z chwilą upływu okresu obowiązywania rozporządzenia Rady Ministrów, w przypadku gdy zostało ono przyjęte na czas określony.

Rozporządzenia Banku Łotwy, Komisji Rynku Finansowego i Kapitałowego oraz Komisji Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej

Przepisy dotyczące promulgacji, wejścia w życie i uchylenia rozporządzeń Banku Łotwy, Komisji Rynku Finansowego i Kapitałowego oraz Komisji Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej są analogiczne do przepisów dotyczących promulgacji, wejścia w życie i uchylenia rozporządzeń Rady Ministrów.

Wiążące akty prawa miejscowego (rozporządzenia miejscowe)

Przedłożenie projektów rozporządzeń miejscowych radzie samorządowej

Projekty rozporządzeń miejscowych mogą być przedkładane radzie samorządowej przez jej przewodniczącego, komisje rady, radnych samorządowych, osobę wnoszącą o przeprowadzenie nadzwyczajnego posiedzenia oraz przez kierującego administracją samorządową.

Rozpatrywanie i przyjmowanie projektów rozporządzeń miejscowych

Projekt rozporządzenia miejscowego uznaje się za przyjęty – oraz uznaje się go za obowiązujący – jeżeli zagłosowała za nim co najmniej połowa radnych obecnych podczas głosowania, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

Rada przekazuje rozporządzenie i jego uzasadnienie Ministerstwu Ochrony Środowiska i Rozwoju Regionalnego w formie papierowej i elektronicznej w terminie trzech dni od daty jego podpisania. Ministerstwo ocenia jego legalność w terminie miesiąca od daty jego otrzymania, a następnie przekazuje swoją opinię radzie.

Jeżeli ministerstwo nie wyraziło żadnych zastrzeżeń co do legalności rozporządzenia lub nie przesłało opinii do rady w wyznaczonym terminie, rada ogłasza przyjęcie rozporządzenia miejscowego.

Jeżeli w opinii ministerstwa podniesiono zastrzeżenie, że akty te są niezgodne z prawem w całości lub części, rada wprowadza do rozporządzeń poprawki według zaleceń zawartych w opinii i wydaje w ten sposób zmieniony akt. Jeżeli rada nie zgadza się z opinią w całości lub w części, przedstawia swoje uzasadnienie w decyzji i wydaje określone rozporządzenie. Rozporządzenia są przesyłane do Ministerstwa Ochrony Środowiska i Rozwoju Regionalnego w formie pisemnej i elektronicznej w terminie trzech dni od dnia, w którym zostały podpisane.

Promulgacja wiążących aktów prawa miejscowego (rozporządzeń miejscowych)

Rada samorządowa (*Pašvaldības novada dome*) promulguje wiążące akty prawa miejscowego poprzez ogłoszenie ich w dzienniku lokalnym lub w każdym innym bezpłatnym biuletynie. Rada miejska (*Republikas pilsētas dome*) promulguje wiążące akty prawa miejscowego w łotewskim dzienniku urzędowym („Latvijas Vēstnesis”). Uzasadnienie publikuje się razem z rozporządzeniem.

Rozporządzenia – po ich wejściu w życie – są publikowane w internecie na stronie internetowej organów administracji samorządowej. Rozporządzenia miejscowe rad samorządowych (*novada domes*) są również udostępniane w ich lokalach oraz w lokalach organów administracji samorządowej.

Ministerstwo Ochrony Środowiska i Rozwoju Regionalnego publikuje je na swojej stronie internetowej.

Wejście w życie wiążących aktów prawa miejscowego (rozporządzeń miejscowych)

Wiążące akty prawa miejscowego wchodzi w życie w dniu następującym po dniu ich ogłoszenia w lokalnym dzienniku urzędowym lub w dowolnym bezpłatnym biuletynie, chyba że wskazują one inną datę wejścia w życie.

Uchylenie wiążących aktów prawa miejscowego (rozporządzeń miejscowych)

Wiążące akty prawa miejscowego tracą moc w następujących sytuacjach:

z chwilą wejścia w życie obowiązującego rozporządzenia miejscowego uchylającego wcześniejsze rozporządzenie miejscowe;

z chwilą wejścia w życie przepisów końcowych (derogacyjnych) innego rozporządzenia miejscowego uchylających wcześniejsze rozporządzenie miejscowe;

z chwilą utraty mocy przepisu ustawy lub rozporządzenia zawierającego delegację pozwalającą na wydanie wiążącego aktu prawa miejscowego (rozporządzenia miejscowego);

z chwilą uprawomocnienia się wyroku Trybunału Konstytucyjnego, który uchylił odpowiednie rozporządzenia miejscowe;

w przypadku rozporządzeń miejscowych przyjętych na czas określony, jeżeli okres ich obowiązywania upłynął.

Prawnicze bazy danych

Latvijas Vēstnesis – łotewski dziennik urzędowy

Urzędowy publikator „Latvijas Vēstnesis” jest łotewskim dziennikiem urzędowym. Ogłoszenie informacji w tym dzienniku stanowi promulgację.

Opublikowane w dzienniku urzędowym akty zawierają autentyczną treść norm prawnych, przy czym aktom tym przysługuje przymiot mocy prawnej.

Nie można się powoływać na nieznaną treść aktów prawnych lub urzędowych ogłoszeń opublikowanych w dzienniku urzędowym.

Od 1 lipca 2012 r. dziennik urzędowy „Latvijas Vēstnesis” jest publikowany oficjalnie w elektronicznej formie na stronie internetowej <https://www.vestnesis.lv/>. Z informacji opublikowanych na stronie internetowej <https://www.vestnesis.lv/> przed tą datą można korzystać jedynie do celów informacyjnych. Wcześniej za promulgację uznawano jedynie publikację aktu prawnego w wydaniu drukowanym dziennika urzędowego.

Ujednolicone wersje aktów normatywnych

Ujednolicone wersje ustaw, rozporządzeń Rady Ministrów i innych ustaw oraz rozporządzeń są dostępne na łotewskiej stronie internetowej <http://www.likumi.lv/>. Wszystkie ujednolicone wersje ustaw i rozporządzeń są publikowane jedynie do celów informacyjnych. Strona internetowa jest zarządzana przez wydawcę publikatorów [VSIA Latvijas Vēstnesis](http://www.vesia.lv/).

Wydawca publikatorów

Dziennik urzędowy „Latvijas Vēstnesis” jest publikowany przez tego samego wydawcę, który wydawał ukazujący się wcześniej dziennik urzędowy: [VSIA Latvijas Vēstnesis](http://www.vesia.lv/).

Urzędowy publikator działa zgodnie z międzynarodowymi standardami ISO 9001:2008 (system zarządzania) oraz ISO 27001:2005 (bezpieczeństwo informacji).

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp do „Latvijas Vēstnesis” jest bezpłatny. Elektroniczne archiwum dziennika „Latvijas Vēstnesis” jest również dostępne **bezpłatnie**. Dostęp do strony internetowej, na której zamieszczono wersje ujednolicone aktów prawnych, jest również bezpłatny.

Łączy

[Parlament Republiki Łotewskiej \(Saeima\)](#), [Rada Ministrów Republiki Łotewskiej](#), [Bank Łotwy](#), [Komisja Rynku Finansowego i Kapitałowego](#), [Komisja Przedsiębiorstw Użyteczności Publicznej](#), [Łotewskie organy samorządowe](#), [Dziennik urzędowy „Latvijas Vēstnesis”](#), <http://www.likumi.lv/>

Ostatnia aktualizacja: 07/01/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Litwa

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące litewskiego systemu prawnego oraz przegląd prawa Litwy.

Źródła prawa

Źródła prawa to oficjalne akty, które w swojej treści zawierają przepisy prawne.

Akt prawny jest oficjalnym dokumentem pisemnym – przyjętym przez właściwy organ państwowy – w którym zawarto przepisy prawne oraz w którym je wyjaśniono bądź w którym wskazano podstawę prawną zastosowania przepisów w indywidualnym przypadku. W zależności od treści prawnych w nich zawartych wyróżnia się poniższe rodzaje aktów prawnych. Są to:

instrumenty ustawodawcze – akty wydawane przez organy państwowe w formie pisemnej określające, zmieniające lub uchylające przepisy o charakterze abstrakcyjnym, skierowane do nieokreślonej grupy adresatów oraz usankcjonowane przez państwo. Instrumenty ustawodawcze dzielą się na dwie kategorie:

ustawy – akty prawne stojące najwyżej w hierarchii norm prawnych, które są przyjmowane przez parlament Republiki Litewskiej (Seimas) lub w drodze referendum, określające abstrakcyjne przepisy prawne regulujące główne obszary stosunków międzyludzkich i mające nadrzędną moc prawną. Ustawy uznaje się za podstawowe źródło prawa;

akty prawa wtórnego – akty prawne wydawane na podstawie ustaw, mające nadać im konkretną postać, w celu ich wykonania. Akty prawa wtórnego nie mogą być sprzeczne z ustawami. Obejmują one:

uchwały parlamentu;

uchwały rządu;

zalecenia i zarządzenia ministerstw;

uchwały i decyzje organów samorządu terytorialnego i organów administracji publicznej,

inne instrumenty;

akty zawierające wykładnię – wydawane w celu wyjaśnienia treści obowiązujących przepisów prawnych. Są wydawane przez organ, który jest uprawniony do dokonywania wykładni prawa;

indywidualne akty wykonawcze, w których wymogi określone w aktach prawnych, przyjmują konkretną formę. Indywidualne akty wykonawcze wywołują skutki prawne w taki sam sposób jak instrumenty ustawodawcze, jednak nie są one uznawane za źródła prawa, ponieważ nie tworzą powszechnie obowiązujących przepisów o charakterze abstrakcyjnym, a są skierowane do określonych osób w określonych okolicznościach i są jednorazowe w tym sensie, że przestaje się je stosować z chwilą, w której dany stosunek (rekrutacja, ogłoszenie, przyznanie prawa do emerytury) wygasa.

Inne źródła prawa

Oprócz instrumentów ustawodawczych za źródła prawa pierwotnego uznaje się również poniższe elementy.

Ogólne zasady prawa (dobra wiara, słusność, odpowiedzialność osobista, racjonalność) są uznawane za integralną część litewskiego systemu prawnego do celów zarówno wykładni przepisów ustawowych, jak również uzupełniania luk prawnych. Ponadto na podstawie art. 135 ust. 1 konstytucji litewskiej powszechnie uznawane zasady prawa międzynarodowego są również uznawane za integralną część litewskiego systemu prawnego i od sądów litewskich oczekuje się zatem ich stosowania i kierowania się nimi.

Zwyczaj prawny, czyli sposoby zachowania istniejące w społeczeństwie, powtarzalne i długotrwałe, oraz uznane przez państwo. Kodeks cywilny uznaje zwyczaj za bezpośrednie źródło prawa. Zwyczaj można zastosować, gdy prawo lub umowa przewiduje wyraźnie jego zastosowanie lub jeżeli w przepisach występuje luka prawna. Nie można stosować zwyczaju, który jest sprzeczny z ogólnymi zasadami prawa lub bezwzględny przepisami prawa.

Poniższe elementy uznaje się za pochodne źródła prawa.

Precedens, czyli orzeczenie sądowe w konkretnej sprawie, które jest wskazówką dla sądów tej samej lub niższej instancji w toku analizowania podobnych spraw. W litewskim systemie prawnym precedensy mają raczej charakter pomocniczy.

Doktryna prawna

Hierarchia norm

Hierarchia norm prawnych jest następująca:

konstytucja;

ustawy konstytucyjne;

ratyfikowane traktaty;

ustawy;

inne akty prawne wprowadzające ustawy (akty wydane przez Prezydenta, rząd, Trybunał Konstytucyjny itp.).

System instytucjonalny:

Litewski parlament (Seimas) jest jedynym organem uprawnionym do przyjmowania ustaw. Akty prawne przyjmowane przez inne organy administracji państwowej muszą być spójne z konstytucją litewską i innymi ustawami.

Inne instrumenty ustawodawcze mogą być przyjęte przez:

litewski parlament (uchwały);

Prezydenta (dekrety);

rząd (uchwały);

ministerstwa i inne organy rządowe (zarządzenia);

organy samorządu terytorialnego (decyzje; zarządzenia).

Prawnicze bazy danych

 Litewska baza danych aktów prawnych (Lietuvos teisės aktų duomenų bazė) jest prowadzona przez **litewski parlament**.

Zawiera ona:

przyjęte akty prawne;

projekty aktów prawnych;

uchwały;

wnioski;

dokumenty legislacyjne innego rodzaju.

Dokumenty zawarte w tej bazie danych nie są dokumentami oficjalnymi ani nie są prawnie wiążące.

Bazę można przeszukiwać zarówno w języku angielskim, jak i litewskim. Dostęp do różnych rodzajów dokumentów legislacyjnych można uzyskać poprzez kliknięcie na rozwijane menu obok słowa „Rūšį” (rodzaj).

Ustawodawstwo i inne dokumenty prawne można również znaleźć w **rejestrze aktów prawnych Litwy** (Lietuvos teisės aktų registras). Stronę tę prowadzi

Państwowe Centrum Rejestrów (valstybė įmonė Registrų centras), a nadzoruje ją **Ministerstwo Sprawiedliwości**. Od 31 sierpnia 2013 r. rejestr będzie prowadzony przez kancelarię litewskiego parlamentu.

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp zarówno do rejestru, jak i bazy danych aktów prawnych Litwy jest **bezpłatny**.

Ostatnia aktualizacja: 18/02/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Luksemburg

Ta część zawiera zarys informacji o różnych źródłach prawa w Luksemburgu.

Źródła prawa

Hierarchia norm

Pojęcie „źródła prawa” jest obrazowe: odwołuje się do początków i pochodzenia prawa.

Obecnie za główne źródła prawa można uznać **konstytucję** oraz **ustawę**.

Konstytucja Luksemburga

Pierwsza konstytucja Luksemburga została opracowana w roku 1841, dwa lata po uzyskaniu niepodległości w 1839 r., a następne pochodzą z lat 1848 i 1856.

Obecną konstytucję Luksemburga promulgowano 17 października 1868 r. Aktualnie obowiązujący tekst konstytucji podlegał od tego czasu licznym zmianom. Konstytucja Luksemburga ma **formę pisaną** i jest konstytucją sztywną. Z uwagi na swój charakter ustawy zasadniczej Konstytucja cechuje się większą stabilnością niż zwykła ustawa.

Obecna Konstytucja składa się ze **121 artykułów, podzielonych na 13 rozdziałów**. Opisano w niej konstytucyjne podstawy państwa, gwarancje praw i wolności obywatelskich oraz sposób organizacji władzy publicznej.

Rozdział I: O państwie, jego terytorium oraz o Wielkim Księżciu

Rozdział II: O swobodach obywatelskich oraz prawach podstawowych

Rozdział III: O władzy zwierzchniej

Rozdział IV: O Izbie Deputowanych

Rozdział V: O rządzie Wielkiego Księstwa

Rozdział V bis: O Radzie Stanu

Rozdział VI: O wymiarze sprawiedliwości

Rozdział VII: O siłach zbrojnych

Rozdział VIII: O finansach

Rozdział IX: O gminach

Rozdział X: O instytucjach publicznych

Rozdział XI: Postanowienia ogólne

Rozdział XII: Postanowienia przejściowe i dodatkowe

Ustawa jako źródło prawa

System ustawodawczy

W systemie ustawodawczym Wielkiego Księstwa Luksemburga z **inicjatywą ustawodawczą** może wystąpić **Chambre des députés** (Izba Deputowanych) lub **rząd**.

Prawo inicjatywy rządu nosi nazwę „inicjatywy rządowej” i jest realizowane poprzez przedstawianie „**projektów ustaw**”.

Prawo inicjatywy Izby Deputowanych nosi nazwę „inicjatywy parlamentarnej” i jest realizowane poprzez przedstawianie „**propozycji ustaw**”.

Następnie te projekty lub propozycje są przedkładane do zaopiniowania różnym instytucjom, których dotyczą (izby zawodowe), a przede wszystkim **Conseil d'Etat** (Radzie Stanu). Po uzyskaniu stanowiska Rady Stanu projekt lub propozycja ustawy jest przesyłana do Izby Deputowanych.

W luksemburskim jednoizbowym systemie parlamentarnym po głosowaniu nad projektem powinna się wypowiedzieć Izba Deputowanych, przy czym drugie głosowanie dotyczy całości tekstu i odbywa się po upływie co najmniej trzech miesięcy, chyba że Izba oraz Rada Stanu (każda we własnym zakresie) podejmą decyzję o odstąpieniu od drugiego głosowania. Ustawa przyjęta ostatecznie przez Izbę Deputowanych może zacząć obowiązywać dopiero po jej promulgowaniu przez Wielkiego Księcia i **ogłoszeniu w** [Mémoriale](#).

System rozporządzeń wykonawczych

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 12 lipca 1996 r. o reformie Rady Stanu żaden **projekt rozporządzenia** przyjętego w celu wykonania ustaw i traktatów nie może zostać przedłożony Wielkiemu Księciu, zanim **Rada Stanu** nie przedstawi swojego **stanowiska**.

Rząd może jednak odstąpić od zastosowania tej zasady ogólnej w przypadku nagłej konieczności (co podlega ocenie przez Wielkiego Księcia dokonywanej w oparciu o sprawozdanie z uzasadnieniem sporządzone przez ministra, który wystąpił z inicjatywą wydania danego aktu) i zwolnić się tym samym z wymogu wystąpienia do Rady Stanu z wnioskiem o przedstawienie stanowiska. Jednakże możliwość odwołania się do tej **procedury nadzwyczajnej** jest ograniczona i dotyczy wyjątkowych przypadków.

Ponadto jeżeli ustawa zawiera wymóg formalny, zgodnie z którym należy uzyskać stanowisko Rady Stanu dotyczące rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy, w żadnym przypadku nie można skorzystać z procedury nadzwyczajnej. Taka sama zasada dotyczy poprawek do projektu rozporządzenia, w odniesieniu do którego Rada Stanu wcześniej przedstawiła stanowisko.

Podobnie jak w przypadku ustaw, Rada Stanu formułuje swoje stanowisko w przedmiocie projektów rozporządzeń w formie **sprawozdania z uzasadnieniem**, zawierającego rozważania ogólne, analizę tekstu projektu oraz – w stosownym przypadku – własny projekt.

Analiza Rady Stanu odnosi się zarówno do kwestii merytorycznych, jak i do formy projektów rozporządzeń, a także ich zgodności z nadrzędną normą prawa.

Prawnicze bazy danych

Strona [Légilux](#) jest internetowym portalem prawnym rządu Wielkiego Księstwa Luksemburga.

Daje on dostęp do luksemburskiego ustawodawstwa w formie tekstów lub skanów Mémorial A bądź publikacji zebranych, w większości znajdujących się w kodeksach oraz zbiorach prawodawstwa.

Strona internetowa dzieli się na trzy główne dziedziny:

[Dział legislacji](#) obejmuje publikacje dotyczące luksemburskiego prawodawstwa oraz różne teksty z tego zakresu.

[Dział administracji](#) obejmuje publikacje określane jako „administracyjne”. Są to przede wszystkim roczniki Mémorial B, jak również l'Annuaire Officiel d'Administration et de Législation (spis urzędowy administracji i ustawodawstwa).

[Dział spółek i stowarzyszeń](#) obejmuje roczniki Mémorial C, publikacje dotyczące przedsiębiorstw oraz organizacji i stowarzyszeń o celu niezarobkowym.

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp do tej bazy danych jest **bezpłatny**.

Ciekawe strony

[Strona internetowa Légilux](#)

[Ministerstwo Sprawiedliwości](#)

Ostatnia aktualizacja: 20/12/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [hu](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Węgry

Na niniejszej stronie przedstawione są informacje o systemie prawnym na Węgrzech.

Źródła prawa

I. Hierarchia norm

1. Ustawa zasadnicza

Na Węgrzech najwyższą usytuowaną w hierarchii norm prawnych aktem jest **Ustawa zasadnicza** (Ustawa zasadnicza Węgier opublikowana w dniu 25 kwietnia 2011 r.), z którą zgodne muszą być wszystkie inne akty prawne. Ustawa zasadnicza została uchwalona przez **Zgromadzenie Narodowe**, a jej **zmiana** wymaga **większości dwóch trzecich głosów wszystkich deputowanych** do Zgromadzenia Narodowego [art. 5 ust. 2 Ustawy zasadniczej].

Ustawa zasadnicza i jej przepisy przejściowe (przepisy przejściowe do Ustawy zasadniczej Węgier opublikowane w dniu 31 grudnia 2011 r.) **weszły w życie w dniu 1 stycznia 2012 r.**

Ustawa zasadnicza Węgier składa się z **6 części**: preambuły noszącej tytuł **Narodowe wyznanie wiary** oraz sekcji zatytułowanych **Fundamenty** (art. A–T), **Wolność i odpowiedzialność** (art. I–XXXI), **Państwo** (art. 1–54), **Szczególny reżim prawny** oraz **Postanowienia końcowe**.

Część zatytułowana **Fundamenty** zawiera przepisy ogólne określające:

ustrój państwa,

podstawowe zasady funkcjonowania państwa,

przekazanie pewnych kompetencji Unii Europejskiej,

stolicę Węgier i jednostki podziału administracyjnego,

najważniejsze przepisy dotyczące obywatelstwa węgierskiego i sposobów jego nabycia,

język urzędowy, godło, flagę, hymn, święta narodowe i oficjalną walutę Węgier,

miejsce ustawy zasadniczej w węgierskim systemie prawnym, zgodnie z którym ustawa zasadnicza jest podstawą systemu prawnego Węgier,

zasady przyjmowania i dokonywania zmian Ustawy zasadniczej,

rodzaje węgierskich aktów prawnych,

pewne zasady podstawowe, takie jak:

zakaz zdobywania i sprawowania władzy przemocą,

odpowiedzialność za los Węgrów żyjących poza granicami państwa,

współpraca w ustanawianiu jedności europejskiej,

ochrona instytucji małżeństwa,
zapewnienie warunków uczciwej konkurencji gospodarczej,
zasada zrównoważonego, przejrzystego i trwałego zarządzania budżetem,
obowiązek ochrony i utrzymania zasobów naturalnych,
zapewnienie i ochrona pokoju i bezpieczeństwa oraz dążenie do międzynarodowej współpracy ze wszystkimi narodami i państwami świata na rzecz trwałego rozwoju ludzkości.

W części pt. **Wolność i odpowiedzialność** określono podstawowe prawa i obowiązki. Za **prawa podstawowe** uznaje się między innymi:

prawo do życia i ludzkiej godności,
zakaz torturowania, nieludzkiego, poniżającego traktowania lub karania, niewolnictwa i handlu ludźmi,
zakaz wszelkich praktyk eugenicznych oraz wykorzystania ludzkiego ciała i jego części dla zysku, a także zakaz klonowania,
prawo do wolności i osobistego bezpieczeństwa oraz przepisy gwarancyjne dotyczące pozbawienia wolności,
prawo do swobodnego przemieszczania się i wyboru miejsca zamieszkania,
prawo do życia prywatnego i rodzinnego,
prawo do ochrony danych osobowych i dostępu do danych istotnych dla interesu publicznego,
prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania,
prawo do pokojowych zgromadzeń,
prawo do wolności słowa,
prawo do zdobywania wykształcenia,
prawo do swobodnego wyboru pracy i zajęcia oraz prawo przedsiębiorczości,
prawo do posiadania własności,
zakaz wydalenia węgierskich obywateli z terytorium Węgier,
prawo do azyłu,
równość wobec prawa,
zakaz dyskryminacji,
zakaz pracy dzieci,
prawo do zdrowego środowiska naturalnego,
prawo do głosowania i kandydowania w wyborach do Zgromadzenia Narodowego i samorządów terytorialnych oraz w wyborach burmistrza, a także w wyborach deputowanych do Parlamentu Europejskiego,
prawo gwarantujące wszystkim, że ich sprawy urzędowe będą rozpatrywane w sposób bezstronny, uczciwy i w rozsądnym terminie,
prawo obywateli węgierskich do ochrony ze strony Węgier podczas pobytu za granicą,
Ustawa zasadnicza określa ponadto najważniejsze prawa narodowości oraz osób objętych postępowaniem karnym.

Zgodnie z Ustawą zasadniczą Węgry dążą między innymi do:

zapewnienia wszystkim obywatelom zabezpieczenia społecznego,
zapewnienia wszystkim dostępu do mieszkania w godnych warunkach i do usług użyteczności publicznej.

W Ustawie zasadniczej określono również pewne **obowiązki**, mianowicie:

obowiązek uczestniczenia w zaspokajaniu wspólnych potrzeb społecznych (ponoszenie ciężarów publicznych),
obowiązek obywateli węgierskich do obrony ojczyzny.

Część Ustawy zasadniczej pt. **Państwo** zawiera podstawowe zasady dotyczące urzędów publicznych i najważniejszych instytucji w państwie, określając status prawny i zadania:

Zgromadzenia Narodowego (Országgyűlés),

prezydenta republiki,

rządu,

autonomicznych organów regulacyjnych (önálló szabályozó szerv),

Trybunału Konstytucyjnego (Alkotmánybíróság),

sądów i prokuratury,

Rzecznika Praw Podstawowych (alapvető jogok biztosa),

samorządów terytorialnych (helyi önkormányzat),

Węgierskiego Banku Narodowego,

Państwowej Izby Obrachunkowej (Állami Számvevőszék),

węgierskich sił zbrojnych,

policji i służb bezpieczeństwa narodowego,

referendum krajowego,

Część Ustawy zasadniczej pt. **Szczególny reżim prawny** zawiera przepisy dotyczące stanu nadzwyczajnego, stanu wyjątkowego, stanu mobilizacji ochronnej, nieoczekiwanej napaści i stanu zagrożenia.

2. Ustawy

Na Węgrzech ustawy są uchwalane przez **Zgromadzenie Narodowe**. Zgodnie z ustawą zasadniczą **przepisy odnoszące się do podstawowych praw i obowiązków** muszą być określone w drodze ustawy. Zgromadzenie Narodowe przyjmuje ustawy **zwykłą większością głosów** (ponad połowy obecnych podczas głosowania deputowanych), z wyjątkiem określonych w ustawie zasadniczej tzw. **ustaw organicznych** (sarkalatos törvény), do których przyjęcia i zmiany wymagana jest większość **dwóch trzecich** głosów **obecnych** podczas głosowania deputowanych.

Zgodnie z Ustawą zasadniczą w ustawie organicznej określa się przepisy dotyczące na przykład obywatelstwa, kościołów, praw narodowości żyjących na Węgrzech, statusu i wynagrodzenia członków Zgromadzenia Narodowego i prezydenta republiki, Trybunału Konstytucyjnego, samorządów terytorialnych, szczegółowych zasad stosowania godła i flagi oraz odznaczeń państwowych.

Zgodnie z ustawą zasadniczą większości głosów dwóch trzecich wszystkich członków Zgromadzenia Narodowego wymagają: upoważnienie do uznania wiążącej mocy traktatów założycielskich i zmieniających Unii Europejskiej, ogłoszenie stanu wyjątkowego, stanu wojennego i zawarcia pokoju.

Przed przyjęciem ustawy nr XXXI z 1989 r. w sprawie zmiany Konstytucji Rada Prezydencka Węgier była uprawniona do wydawania rozporządzeń (z mocą ustawy). Z punktu widzenia hierarchii norm prawnych obowiązujące nadal rozporządzenia z mocą ustawy są uznawane za mające taki sam status jak ustawy.

3. Rozporządzenia (rendeletek)

W Ustawie zasadniczej uznaje się następujące rodzaje rozporządzeń: rozporządzenie rządu, rozporządzenie premiera, rozporządzenie ministra, rozporządzenie prezesa Węgierskiego Banku Narodowego, rozporządzenie kierownika autonomicznego organu regulacyjnego, rozporządzenie samorządowe.

Ponadto w czasie stanu nadzwyczajnego rozporządzenie może wydać Rada Obrony Kraju (Honvédelmi Tanács), a w czasie stanu wyjątkowego – prezydent republiki.

3.1. Rozporządzenie rządu

Uprawnienie rządu do wydawania rozporządzeń może mieć charakter **pierwotny** lub opierać się na **delegacji ustawowej**. Uprawnienie pierwotne określa art. 15 ust. 3 Ustawy zasadniczej, zgodnie z którym rząd, działając w ramach swych uprawnień, wydaje rozporządzenia w sprawach nieregulowanych ustawą. Rozporządzenie rządu nie może być sprzeczne z ustawą. Nie stanowi to ograniczenia uprawnień Zgromadzenia Narodowego, bowiem Zgromadzenie Narodowe może włączyć do swych uprawnień dowolny obszar legislacyjny.

Zgodnie z Ustawą zasadniczą oraz ustawą o prawodawstwie nr CXXX z 2010 r. rząd może również, na mocy konkretnej delegacji ustawowej, uchylać rozporządzenia wykonawcze do ustaw. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o prawodawstwie w upoważnieniu do uchwalania aktów wykonawczych należy określić podmiot upoważniony oraz przedmiot i zakres upoważnienia. Upoważniony podmiot nie może udzielać dalszych delegacji innemu podmiotowi (zakaz subdelegacji).

3.2. Rozporządzenie premiera

Ustawa zasadnicza przewiduje, że również premier rządu może wydawać rozporządzenia, na przykład rozporządzenie, w którym wyznacza spośród ministrów zastępcę lub zastępców premiera. W hierarchii norm prawnych rozporządzenie premiera zajmuje taką samą pozycję, jak rozporządzenia ministrów.

3.3. Rozporządzenie ministra

W hierarchii norm prawnych **rozporządzenia ministrów** znajdują się poniżej rozporządzeń rządu. Zgodnie z Ustawą zasadniczą minister na podstawie swych ustawowych uprawnień bądź **upoważnienia** otrzymanego w drodze rozporządzenia rządowego, działając w ramach swych kompetencji, może samodzielnie albo w porozumieniu z innym ministrem wydać rozporządzenie, które nie może być sprzeczne z ustawą, rozporządzeniem rządowym ani rozporządzeniami prezesa Narodowego Banku Węgierskiego.

3.4. Rozporządzenie prezesa Narodowego Banku Węgierskiego

Prezes Węgierskiego Banku Narodowego **na podstawie ustawowego upoważnienia**, w ramach swoich uprawnień wynikających z ustawy organicznej, może wydawać rozporządzenia, które nie mogą być sprzeczne z ustawą.

3.5. Rozporządzenie kierownika autonomicznego organu regulacyjnego

Zgodnie z art. 23 ust. 4 Ustawy zasadniczej kierujący autonomicznym organem regulacyjnym, na podstawie upoważnienia określonego ustawą i działając w zakresie swoich kompetencji określonych ustawą organiczną, wydaje rozporządzenia, które nie mogą być sprzeczne z ustawami ani z rozporządzeniami rządu, rozporządzeniami premiera, rozporządzeniami ministrów i rozporządzeniami prezesa Węgierskiego Banku Narodowego.

3.6. Rozporządzenie samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 32 ust. 2 Ustawy zasadniczej, działając w ramach swych uprawnień, samorząd terytorialny może uchylać rozporządzenia na podstawie ustawowego upoważnienia w celu uregulowania spraw lokalnych nieuregulowanych ustawowo lub w innych aktach normatywnych.

Rozporządzenia samorządu nie mogą być sprzeczne z żadnymi innymi przepisami prawa.

Szczegółowe przepisy dotyczące rozporządzeń przyjmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego zawiera ustawa nr CLXXXIX z 2011 r. w sprawie samorządów terytorialnych Węgier.

4. Umowy międzynarodowe i zasady prawa międzynarodowego

Rząd Węgier może zawierać umowy międzynarodowe z innymi państwami / rządami innych państw. Na Węgrzech stosunek pomiędzy umowami międzynarodowymi a prawem krajowym opiera się na systemie dualistycznym, tzn. umowy międzynarodowe stają się częścią prawa krajowego w wyniku ich ogłoszenia w węgierskich aktach prawnych (promulgacja).

Zasady prawa międzynarodowego

Zgodnie z art. Q ust. 3 Ustawy zasadniczej Węgry przyjmują powszechnie uznane reguły prawa międzynarodowego. Międzynarodowe prawo zwyczajowe oraz ogólne zasady prawa międzynarodowego stają się więc automatycznie częścią prawa węgierskiego bez konieczności ich transformacji.

II. Pozostałe szerzej pojęte źródła prawa, niezaliczane do prawodawstwa

1. Instrumenty prawne administracji publicznej (közjogi szervezetszabályozó eszközök)

Węgierski system prawny obejmuje również instrumenty prawne administracji publicznej, które nie są uznawane za przepisy prawa, mimo że zawierają przepisy normatywne.

W ustawie o prawodawstwie (ustawa nr CXXX z 2010 r.) wyróżniono dwa rodzaje instrumentów prawnych administracji publicznej: decyzje normatywne (normatív határozat) i zalecenia normatywne (normatív utasítás). Są to zasady postępowania, które nie są powszechnie wiążące i nie obowiązują wszystkich, lecz są wewnętrznymi przepisami, zasadami organizacji i funkcjonowania, które mają zastosowanie tylko do podmiotu wydającego oraz podległych mu podmiotów i osób. W decyzjach i zaleceniach normatywnych nie można ustanawiać praw i obowiązków obywateli. Instrumenty prawne administracji publicznej nie mogą być sprzeczne z przepisami prawa i nie mogą być powtórzeniem przepisów prawa.

We wcześniejszej ustawie o prawodawstwie (ustawa nr XI z 1987 r.) za źródła prawa niezaliczane do przepisów prawa (tzw. pozostałe instrumenty prawne sprawowania rządów) uznano także **komunikaty statystyczne** i **wytyczne prawne**. W nowej ustawie o prawodawstwie już się ich nie wymienia, jednak podczas gdy wytyczne prawne utraciły swoją moc z wejściem w życie nowej ustawy (w dniu 1 stycznia 2011 r.), wydane przed tą datą komunikaty statystyczne pozostają w mocy aż do ich uchylecia. (Wydane przez przewodniczącego Głównego Urzędu Statystycznego komunikaty statystyczne zawierają wiążące prawnie przepisy, które obejmują wyłącznie statystyczne pojęcia, metody, klasyfikacje, wykazy i liczby).

1.1. Decyzje normatywne

W drodze decyzji normatywnej Zgromadzenie Narodowe, rząd i pozostałe jednostki centralnej administracji publicznej, a także Trybunał Konstytucyjny oraz rada budżetowa (Költségvetési Tanács) mogą określać swoją organizację i funkcjonowanie oraz program działania.

Również jednostki samorządu terytorialnego mogą określać w drodze decyzji normatywnej swoją działalność i program działania, a także działalność, program działania, organizację i funkcjonowanie podległych im podmiotów. Podobnie organy samorządowe reprezentujące narodowości mogą określać w decyzji normatywnej organizację, funkcjonowanie, działalność i program działania – swoje i podległych im podmiotów.

1.2. Zalecenia normatywne

W ramach swoich kompetencji i zgodnie z przepisami prawa prezydent republiki, premier, przewodniczący centralnych organów administracji publicznej (z wyjątkiem rządu), przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa, prokurator krajowy, rzecznik praw podstawowych, prezes Węgierskiego Banku Narodowego, przewodniczący Krajowej Izby Obrachunkowej, przewodniczący stołecznych i regionalnych instytucji rządowych, a także burmistrzowie i notariusze publiczni (jegyző) mogą wydawać zalecenia normatywne określające organizację i funkcjonowanie oraz działalność podmiotów podległych im pod względem zarządzania lub nadzoru.

Ponadto Zgromadzenie Narodowe, prezydent republiki, Trybunał Konstytucyjny, rzecznik praw podstawowych, autonomiczne organy regulacyjne, a także kierujący kancelarią premiera i ministerstwami mogą wydawać zalecenia normatywne w dziedzinach określonych ustawą, mające zastosowanie do członków personelu danej instytucji.

2. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego odgrywają ważną rolę w węgierskim systemie źródeł prawa.

Zgodnie z ustawą o Trybunale Konstytucyjnym (ustawa nr CLI z 2011 r.) do **zadań** Trybunału należy:

sprawdzanie zgodności przepisów prawa z Ustawą zasadniczą w trybie *ex post* (kontrola następcza);

kontrola (prewencyjna) zgodności z Ustawą zasadniczą niektórych przepisów już uchwalonych, lecz jeszcze nieopublikowanych ustaw i umów międzynarodowych;

indywidualne postępowanie kontrolne na podstawie wniosku sędziego: jeśli w trakcie rozpatrywania danej sprawy sędzia musi zastosować przepis prawny, który uważa za niezgodny z Ustawą zasadniczą lub taką niezgodność stwierdził już Trybunał Konstytucyjny, wówczas sędzia poza zawieszeniem postępowania sądowego może się zwrócić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności danego przepisu lub aktu prawnego z Ustawą zasadniczą oraz o uchylenie jego stosowania;

rozpatrywanie skarg konstytucyjnych składanych z powodu naruszenia praw zagwarantowanych w Ustawie zasadniczej: skargę konstytucyjną może złożyć osoba fizyczna lub organizacja, której dotyczy sprawa, jeśli w toku postępowania prowadzonego w tej sprawie zastosowano przepis niezgodny z Ustawą zasadniczą, a więc doszło do naruszenia prawa zagwarantowanego w Ustawie zasadniczej, oraz wykorzystano istniejące środki zaskarżenia bądź takie środki nie przysługują;

badanie zgodności przepisów z umowami międzynarodowymi;

usuwanie niezgodności z Ustawą zasadniczą wynikających z beczynności ustawodawcy;

rozstrzygnięcie konfliktów kompetencyjnych w obrębie organów publicznych oraz pomiędzy instytucjami samorządowymi i innymi organami publicznymi;

dokonywanie wykładni przepisów Ustawy zasadniczej;

prowadzenie postępowań we wszystkich sprawach, które ustawowo wchodzą w zakres jego kompetencji.

Trybunał Konstytucyjny szczegółowo uzasadnia swoje orzeczenia. Orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego nie można zaskarżyć, orzeczenia te są dla wszystkich wiążące.

3. Orzecznictwo sądów

Wywiązując się z obowiązku zapewnienia jednolitego stosowania prawa i udzielania wskazówek sądom niższej instancji, Sąd Najwyższy (**Kúria** przed dniem 1 stycznia 2012 r. zwana Sądem Najwyższym) wydaje **orzeczenia dotyczące jednolitego stosowania prawa** (jogegységi határozat) oraz **orzeczenia dotyczące zasad** (elvi határozat).

Procedura dotycząca jednolitości może zostać wszczęta wówczas, w przypadku gdy rozwój lub jednolitość praktyki sądowniczej wymaga przyjęcia orzeczenia służącego zapewnieniu jednolitości w zasadniczych kwestiach, bądź w przypadku gdy jedna z izb Sądu Najwyższego zamierza dokonać odstępstwa od orzeczenia wydanego przez inną izbę Sądu Najwyższego. Orzeczenie dotyczące jednolitości prawa jest wiążące dla sądów.

Orzeczenia dotyczące zasad wywodzą się z praktyki izb Sądu Najwyższego i również sprzyjają jednolitości w orzekaniu.

Orzeczenia w sprawie jednolitości prawa oraz orzeczenia co do zasady są publikowane w **urzędowym zbiorze orzecznictwa Sądu Najwyższego**.

III. Zakres stosowania prawa

Zasięg terytorialny przepisów prawa obejmuje terytorium Węgier; w przypadku rozporządzeń samorządów terytorialnych zasięg ten jest ograniczony do obszaru właściwości danego organu samorządowego. Zakres obowiązywania przepisów prawa obejmuje osoby fizyczne, podmioty prawne i organizacje niemające osobowości prawnej, znajdujące się na terytorium Węgier, oraz obywateli węgierskich przebywających za granicą. W przypadku rozporządzeń samorządów terytorialnych zakres ten obejmuje osoby fizyczne, podmioty prawne i organizacje niemające osobowości prawnej, znajdujące się na obszarze właściwości danego organu samorządowego.

Ustawa o prawodawstwie zawiera zakaz **stosowania prawa z mocą wsteczną**, stwierdzając, że w przepisie prawa nie można ustanawiać ani zwiększać obowiązków, znosić ani ograniczać praw, ani też uznać jakiegoś działania za niezgodne z prawem w odniesieniu do okresu poprzedzającego ogłoszenie tego przepisu.

W akcie prawnym należy zawsze określić datę jego **wejścia w życie** w taki sposób, aby zapewnić odpowiedni czas na przygotowanie się do jego stosowania.

Akty ustawowe i przepisy wykonawcze do nich muszą mieć tę samą datę wejścia w życie. Akt prawny (lub przepis prawny) traci moc w wyniku uchylenia lub – jeśli zawiera tylko przepisy zmieniające lub uchylające – na podstawie ustawy o prawodawstwie.

IV. Prawnicze bazy danych

Dziennikiem urzędowym na Węgrzech jest **Magyar Közlöny**, który jest publikowany w postaci elektronicznej i jego treść musi być uznawana za autentyczną.

Dziennik urzędowy zawiera akty prawne (z wyjątkiem rozporządzeń samorządów terytorialnych) oraz następujące rodzaje dokumentów:

rozstrzygnięcia i orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które muszą być opublikowane w Dzienniku Urzędowym zgodnie z przepisami prawa lub na podstawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego;

decyzje Zgromadzenia Narodowego;

orzeczenia dotyczące jednolitości prawa wydawane przez Sąd Najwyższy;

opinie Centralnej Komisji Wyborczej;

załączniki, w tym zbiór decyzji (Határozatok Tára);

oficjalne sprawozdanie.

Narodowa baza aktów prawnych (**Nemzeti Jogszabálytár**) zawiera wszystkie przepisy prawa (z wyjątkiem rozporządzeń samorządów terytorialnych) i inne instrumenty administracji publicznej obowiązujące w dniu wyszukiwania. Prawodawstwo przedstawione jest w formie ujednoliconej wraz z poprawkami i innymi zmianami.

Bazę można przeszukiwać według tytułu i numeru, istnieje również możliwość przeszukiwania treści.

Dostęp do baz danych jest **bezpłatny** i niczym nieograniczony.

Powiązane linki

 [Hiteles Elektronikus Magyar Közlöny](#)

 [Nemzeti jogszabálytár](#)

Ostatnia aktualizacja: 16/02/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Malta

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym na Malcie.

Źródła prawa

Ustawy (prawo pierwotne);

Rozporządzenia, zarządzenia, nakazy, regulaminy (prawo wtórne); oraz prawo UE, w tym orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Konstytucja jest podstawowym źródłem prawa krajowego i stanowi, że ustawy uchwalane są przez parlament w formie ustaw parlamentarnych. Parlament może jednak delegować kompetencje ustawodawcze na rzecz innych organów (tj. ministrów, władz i organów publicznych itp.), które uprawnione są do przyjmowania ustawodawstwa wtórnego w zakresie umocowania przekazanego ustawą parlamentu.

Krajowy porządek prawny musi być również postrzegany z perspektywy prawodawstwa UE, a szczególnie Traktatu o przystąpieniu.

Na Malcie orzecznictwo sądowe nie ma charakteru precedensu: sądy dokonują wykładni przepisów prawnych zawartych w poszczególnych aktach. Nie oznacza to jednak, że orzeczenia sądowe nie mają charakteru wiążącego. W rzeczywistości sędziowie co do zasady nie odchodzą od zasad ustanowionych na podstawie utrwalonego orzecznictwa, chyba że zaistnieją ku temu ważne przyczyny. W praktyce sądy niższej instancji stosują się do wykładni Sądu Najwyższego.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Traktaty międzynarodowe mogą również stanowić część wewnętrznego ustawodawstwa Malty.

Europejska konwencja praw człowieka

Na mocy przyjętej przez maltański parlament ustawy XIV z 1987 r., europejska konwencja praw człowieka została włączona do prawa maltańskiego. Żaden przepis ustawowy na Malcie nie może stać w sprzeczności z prawami i wolnościami określonymi w konwencji. Kontrolę przestrzegania wspomnianej zasady powierzono sądom.

Hierarchia norm

Na szczeblu krajowym konstytucja jest najwyższym aktem normatywnym, na kolejnych szczeblu znajdują się ustawy parlamentu, a następnie ustawodawstwo wtórne. Jednak, jak wspomniano powyżej, Traktat o przystąpieniu i regulacje wydane przez UE są prawnie wiążące i obowiązują na Malcie, tak jak we wszystkich państwach członkowskich, i muszą być brane pod uwagę obok prawa UE.

Ramy instytucjonalne

Instytucje odpowiedzialne za stanowienie prawa

Zasadniczo stosowany jest system podziału i równowagi (*checks and balances*) władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej. Choć te trzy filary władzy wykonują swoje kompetencje ustawodawcze, wykonawcze i sędziowskie w zastrzeżonych dla nich sferach, system podziału i równowagi, który Malta przejęła z angielskiej zasady państwa prawa, pozwala na sprawne funkcjonowanie systemu prawnego na Malcie.

Proces ustawodawczy

System parlamentarny Malty oparty jest na modelu brytyjskim, co po 180 latach rządów brytyjskich nie jest zaskoczeniem. Minister przedstawia projekt ustawy, który jest następnie publikowany w dzienniku ustaw w celu przeprowadzenia w parlamencie pierwszego czytania. W zależności od wagi rozpatrywanej ustawy, istnieje możliwość opublikowania wcześniej białej księgi. Izba Reprezentantów (House of Representatives) powołuje następnie komisję i po drugim czytaniu, podczas którego posłowie mają możliwość przedstawienia ogólnych uwag dotyczących proponowanego projektu ustawodawczego, na etapie pracy w komisjach analizuje się szczegółowo każdy artykuł i proponuje poprawki. Po zakończeniu etapu prac w komisjach projekt zostaje odesłany do parlamentu do ostatniego, trzeciego czytania, a następnie po uzyskaniu zgody Prezydenta Republiki, staje się ustawą. Co do zasady ustawa wchodzi w życie w dniu jej opublikowania, o ile w samej ustawie nie określono, że właściwy minister może wprowadzić ją w życie (w całości lub w części) w innym terminie.

Prawnicze bazy danych

Krajowa legislacyjna baza danych: [Zbiór praw Malty](#) – usługi prawne

Za pośrednictwem tej bazy danych udostępniane są bezpłatnie:

wszystkie akty krajowego ustawodawstwa - pierwotnego i wtórnego;

publikacje prawne, w tym pozostałe akty prawne, projekty, obwieszczenia prawne i uchwały jednostek samorządu terytorialnego.

Powiązane strony

[Zbiór praw Malty](#)

Ostatnia aktualizacja: 20/12/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [nl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Niderlandy

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje na temat systemu prawnego w Niderlandach

W skład rządu niderlandzkiego wchodzi ministrowie, sekretarze stanu oraz monarcha. Pod tym względem czyni to Niderlandy nietypowym przypadkiem wśród zachodnioeuropejskich monarchii, ponieważ w większości z nich monarcha nie wchodzi w skład rządu. Od czasu gruntownej zmiany konstytucji w 1848 r. Niderlandy są monarchią konstytucyjną z systemem parlamentarnym.

Źródła prawa

Rodzaje aktów prawnych – opis

Konstytucja zapewnia ramy prawne organizacji państwa niderlandzkiego oraz tworzy podstawę dla ustawodawstwa. Umowy pomiędzy Niderlandami a innymi państwami stoją najwyżej w hierarchii źródeł prawa. Artykuł 93 konstytucji stanowi, iż postanowienia umów oraz decyzji instytucji międzynarodowych mogą mieć bezpośredni skutek prawny w niderlandzkim systemie prawnym, w którym to przypadku postanowienia te mają pierwszeństwo przed prawem niderlandzkim. Zatem na terytorium Królestwa Niderlandów nie stosuje się obowiązujących przepisów ustawowych, jeżeli są niezgodne z tymi postanowieniami. Stąd też przepisy unijne zawarte w traktatach, rozporządzeniach i dyrektywach są głównym źródłem prawa w Niderlandach.

Statut Królestwa Niderlandów reguluje stosunki pomiędzy trzema częściami Królestwa (Niderlandami oraz dwoma terytoriami zamorskimi: Antylami Holenderskimi oraz Arubą).

Prawo stanowi się na szczeblu krajowym.

W drodze delegacji ustawowej, rząd centralny może określać (dalsze) przepisy w formie zarządzeń oraz rozporządzeń ministerialnych. Istnieje możliwość wydawania zarządzeń innego typu (nie mających podstawy ustawowej), ale ich nieprzestrzeganie nie pociąga za sobą zastosowania sankcji karnej.

Konstytucja nadaje uprawnienia do przyjmowania aktów normatywnych organom niższego szczebla podlegającym prawu publicznemu (prowincjom, miastom oraz zarządom gospodarki wodnej).

Dla rządu oraz wymiaru sprawiedliwości istotne są również ogólne zasady prawa. Czasami ogólne zasady wskazuje samo prawo, na przykład kodeks cywilny (zasadność i uczciwość). Sąd może również uwzględniać ogólne zasady prawa przy wydawaniu orzeczeń.

Kolejnym źródłem prawa jest zwyczaj. Co do zasady, zwyczaj stosuje się jedynie wówczas, gdy odsyła do niego akt normatywny, ale w przypadku sprzeczności sąd może również uwzględnić zwyczaj w swoim orzeczeniu. Zwyczaj nie może być źródłem prawa w przypadku orzekania o popełnieniu przestępstwa (art. 16 konstytucji).

Precedens jest również źródłem prawa, bowiem znaczenie orzeczeń sądowych wykracza poza rozstrzygnięcie konkretnej sprawy, w której wydano dane orzeczenie. Orzeczenia sądów wyższej instancji służą jako wskazówki. Orzeczenia Sądu Najwyższego (Hoge Raad) mają szczególne znaczenie, ponieważ zadaniem tego sądu jest zapewnianie jednolitego stosowania prawa. Zatem w nowych sprawach sąd niższej instancji przy wydawaniu wyroku uwzględni orzeczenie Sądu Najwyższego.

Hierarchia źródeł prawa

Art. 94 konstytucji stanowi, iż niektóre międzynarodowe przepisy prawa mają charakter nadrzędny w hierarchii norm prawnych: przepisy ustawowe niezgodne z tymi przepisami nie mają zastosowania. Prawo europejskie, ze względu na swój charakter, ma pierwszeństwo przed prawem krajowym. Po nim w hierarchii kolejno znajdują się statut, konstytucja oraz ustawy. Stoją one wyżej w hierarchii niż inne przepisy. Akty normatywne przyjmuje wspólnie rząd i parlament (Staten-Generaal – czyli przedstawiciele narodu pochodzący z wyborów).

Przyjmuje się również, że akt normatywny może w całości lub w części stracić moc obowiązującą tylko w wyniku przyjęcia kolejnego aktu normatywnego.

Ponadto zgodnie z ogólną zasadą wykładni przepisy szczególne stoją wyżej w hierarchii niż przepisy ogólne.

W tradycji kontynentalnej akt normatywny uważa się za źródło prawa stojące wyżej w hierarchii niż precedens.

Struktura instytucjonalna

Organy odpowiedzialne za stanowienie prawa

Proces legislacyjny

Konstytucja nie przewiduje „władzy ustawodawczej”. Ustawy są wynikiem wspólnej decyzji podjętej przez rząd i parlament. Projekty ustaw może przedstawiać rząd lub niższa izba parlamentu (Tweede Kamer der Staten-Generaal). Rada Państwa (Raad van State) doradza na temat projektów ustaw i zarządzeń. Opinie pozostałych zainteresowanych stron zasięga się zazwyczaj na etapie przygotowywania projektu ustawy.

Izba niższa ma prawo wprowadzania zmian. Co do zasady, Rada Ministrów przyjmuje projekty ustaw i przekazuje je Radzie Państwa celem uzyskania jej rekomendacji. Rząd przygotowuje odpowiedź na zalecenia w formie sprawozdania. Następnie przesyła projekt ustawy – ze wszelkimi niezbędnymi zmianami – izbie niższej listem królewskim (*Koninklijke boodschap*). Zmiany do projektu ustawy można wprowadzać podczas debaty w izbie niższej. Po przyjęciu projektu przez izbę niższą, debatuje nad nim izba wyższa (Eerste Kamer der Staten-Generaal). Na tym etapie nie można już wprowadzać dalszych zmian; izba wyższa może jedynie przyjąć lub odrzucić projekt ustawy. Po przyjęciu projektu przez izbę wyższą, głowa państwa zatwierdza projekt i staje się on ustawą.

Prawnicze bazy danych

 [Overheid.nl](https://overheid.nl) jest centralnym punktem dostępu do wszelkich informacji na temat instytucji rządowych w Niderlandach. Strona zapewnia dostęp między innymi do:

publikacji urzędowych;

dzienników ustaw;

dokumentów parlamentarnych.

Na stronie [Wet- en regelgeving](https://wet-en-regelgeving.nl) można znaleźć ujednolicone teksty ustawodawcze począwszy od 1 maja 2002 r.

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Dostęp do strony internetowej i bazy danych jest **bezpłatny**.

Łączy

 [Regering.nl](https://regering.nl), [Ministerstwo Spraw Zagranicznych](https://ministerie.nl), [Tweede Kamer](https://tweedekamer.nl)

 [Government.nl](https://government.nl), [Houseofrepresentatives.nl](https://houseofrepresentatives.nl)

Ostatnia aktualizacja: 23/05/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Austria

Wprowadzenie – Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawnego w Austrii oraz przegląd prawa austriackiego.

Źródła prawa:

Prawo austriackie jest głównie **prawem pisanym**. Prawo zwyczajowe odgrywa bardzo ograniczoną rolę. Orzeczenia sądów najwyższej instancji zapewniają cenne wytyczne dotyczące stosowania prawa i mają duże znaczenie, niemniej jednak prawo sędziowskie (precedensy) nie jest formalnie uznawane za źródło prawa.

Austriacka konstytucja stanowi, że powszechnie uznawane zasady prawa międzynarodowego stanowią część austriackiego prawa federalnego, i przewiduje włączenie **umów międzynarodowych** do austriackiego systemu prawnego w drodze przyjęcia szczególnej ustawy przekształcającej lub bez takiej ustawy.

Hierarchia postanowień umów w ramach krajowego systemu prawnego zależy od ich treści.

Aby niższa izba parlamentu (Nationalrat) zatwierdziła umowy międzynarodowe, które zmieniają lub uzupełniają konstytucję, wymagane jest uzyskanie w głosowaniu kwalifikowanej większości głosów przewidzianej dla federalnych ustaw konstytucyjnych. Do umów, które zmieniają lub uzupełniają ustawy, stosuje się te same wymogi dotyczące kworum, jak w przypadku ustaw.

Co do zasady, prezydent federalny zawiera umowy międzynarodowe na wniosek rządu federalnego lub upoważnionego przez rząd ministra federalnego. Zawarcie umowy dotyczącej kwestii politycznych lub umowy, która zmienia lub uzupełnia ustawodawstwo, wymaga uprzedniej zgody niższej izby parlamentu. Prezydent federalny może upoważnić rząd federalny lub właściwych członków rządu federalnego do zawarcia pewnych kategorii umów międzynarodowych, które nie dotyczą kwestii politycznych lub nie zmieniają lub nie uzupełniają ustawodawstwa.

Na podstawie austriackiej konstytucji federalnej w każdym z **dziewięciu krajów związkowych** (*Bundesländer*) obowiązuje własne **prawo konstytucyjne danego kraju związkowego**, obok federalnego prawa konstytucyjnego. Prawo konstytucyjne kraju związkowego nie może być niezgodne z federalnym prawem konstytucyjnym, a zatem jest mu **podporządkowane**. Tego rodzaju porządek pierwszeństwa pomiędzy federalnymi przepisami prawnymi a przepisami krajów związkowych nie jest jednak zasadą. Od 1988 r. kraje związkowe mogą zawierać umowy międzynarodowe w sprawach należących do ich właściwości. W sprawach zagranicznych pierwszeństwo należy jednak do rządu federalnego.

Rodzaje aktów prawnych – hierarchia źródeł prawa

Federalne ustawodawstwo konstytucyjne jest przyjmowane większością dwóch trzecich głosów oddanych w niższej izbie parlamentu w obecności co najmniej połowy posłów. Musi być ono wyraźnie oznaczone jako „ustawa konstytucyjna” lub „przepisy konstytucyjne”.

Aby przyjąć ustawy federalne, wymagana jest obecność przynajmniej jednej trzeciej członków niższej izby parlamentu i absolutna większość oddanych głosów.

1. Naczelne zasady konstytucji federalnej

Do najważniejszych zasad austriackiego porządku prawnego należą następujące naczelne zasady austriackiej konstytucji federalnej:

- zasada państwa demokratycznego,
- zasada rozdziału władz,
- zasada rządów prawa,
- zasada republikańskiej formy państwa,
- zasada państwa federalnego, i
- zasada państwa liberalnego.

Wszystkie naczelne zasady łącznie składają się na **podstawowy porządek konstytucyjny** (*verfassungsrechtliche Grundordnung*).

Mają one ogromne znaczenie konstytucyjne. Jakakolwiek znacząca zmiana konstytucji federalnej musi zostać zatwierdzona w drodze referendum stanowiącego część procesu ustawodawczego. Jeżeli odstępuje się od którejś z naczelnych zasad lub też zaleźność pomiędzy zasadami ulegnie istotnej zmianie, uznaje się, że konstytucja została zmieniona w znaczący sposób.

2. Pierwotne i wtórne prawo unijne

Przystąpienie Austrii do Unii Europejskiej w dniu 1 stycznia 1995 r. wymagało zasadniczej zmiany austriackiej konstytucji federalnej. Od czasu przystąpienia porządek prawny w Austrii określa nie tylko austriackie prawo konstytucyjne, ale również prawo Unii Europejskiej (**dualizm konstytucyjny**). Przeważa pogląd, że pomimo **nadrzędności prawa unijnego nad prawem krajowym**, jak również nad zwykłym federalnym prawem konstytucyjnym, naczelne zasady konstytucji federalnej zachowują nadrzędność.

3. „Zwykłe” federalne prawo konstytucyjne

Prawo konstytucyjne ustanawia reguły działalności o charakterze politycznym, ponieważ określa ono szczegółowo:

- proces ustawodawczy,
- status najwyższych organów w państwie,
- stosunek między rządem federalnym i krajami związkowymi w procesie tworzenia prawa i jego stosowania, oraz
- kontrolę działalności rządu przez sądy.

4. Ustawodawstwo federalne

Podstawowa zasada rządów prawa określona w konstytucji stanowi, że organy administracji publicznej i organy sądowe są związane ustawą. Konstytucja federalna dzieli uprawnienia ustawodawcze pomiędzy rząd federalny i kraje związkowe.

5. Rozporządzenia

Rozporządzenia (*Verordnungen*) to **przepisy prawne o charakterze abstrakcyjnym i powszechnym, wydawane przez organy administracji**. Konstytucja przyznaje ogólne upoważnienie, do wydawania rozporządzeń wykonawczych w celu wykonania przepisów aktów o bardziej ogólnym charakterze – zazwyczaj na szczeblu ustawowym. Rozporządzenia zmieniające lub uzupełniające ustawę wymagają wyraźnej delegacji konstytucyjnej.

6. Decyzje

Decyzje (*Bescheide*) są głównie aktami wydawanymi przez administrację, zawierającymi rozstrzygnięcie konkretnej sytuacji prawnej, które są skierowane jedynie do określonych adresatów.

Ramy instytucjonalne

Władza ustawodawcza

Konstytucja federalna dzieli władzę między rząd federalny i kraje związkowe, oraz różne organy biorące udział w procesie ustawodawczym.

Ustawy federalne są uchwalane przez obie izby parlamentu: **izbę niższą** (Nationalrat) i **izbę wyższą** (Bundesrat). 183 członków niższej izby parlamentu jest wybieranych bezpośrednio przez obywateli. Izba wyższa jest wybierana przez rady krajów związkowych (Landtage). Co do zasady izba wyższa ma kompetencje jedynie do zgłoszenia zawieszającego zastrzeżenia co do ustawy.

Ustawy krajów związkowych są przyjmowane przez rady krajów związkowych.

Proces ustawodawczy

W izbie niższej inicjatywa ustawodawcza przysługuje:

- samym członkom izby niższej;
- rządowi federalnemu;
- izbie wyższej parlamentu.

Izba niższa jest zobowiązana do rozpatrzenia inicjatywy obywatelskiej, gdy podpisało się pod nią 100 000 wyborców lub jedna szóstka wyborców w trzech krajach związkowych.

W praktyce większość **ustaw** jest stanowiona przez **rząd federalny**. Ustawy rządu federalnego muszą być zatwierdzone przez rząd federalny (na posiedzeniu) jednogłośnie. Właściwy minister sporządza projekt takiej ustawy, lecz zanim zostanie on zatwierdzony przez rząd, odbywają się konsultacje w trakcie których kraje związkowe i inne grupy interesów mogą zgłaszać uwagi.

Po przyjęciu ustawy w izbie niższej wymagana jest zgoda izby wyższej. (Ustawy federalne dotyczące finansów nie muszą być przedkładane w izbie wyższej. Następnie kanclerz przedkłada ustawę prezydentowi w celu **poświadczenia** (*Beurkundung*).

Izba niższa może podjąć decyzję, że w sprawie danej ustawy odbędzie się **referendum**. O potrzebie przeprowadzenia referendum może również zadecydować większość członków izby niższej. Ustawa, nad którą odbyła się już debata w izbie niższej, musi zostać zatwierdzona w drodze referendum, zanim zostanie poświadczona. Referendum jest również wymagane w przypadku kompleksowej zmiany konstytucji.

Prezydent poświadcza, że ustawa została przyjęta zgodnie z konstytucją poprzez jej podpisanie. **Poświadczenie** musi uzyskać kontrasygnatę kanclerza. Z chwilą uzyskania kontrasygnaty kanclerza, ustawy federalne są ogłaszane w Bundesgesetzblatt (federalnym dzienniku ustaw). O ile ustawa federalna nie stanowi inaczej (działanie z mocą wsteczną lub określone *vacatio legis*), **ustawa wchodzi w życie** z końcem dnia, w którym ją opublikowano i dokonano dystrybucji wydania Bundesgesetzblatt, w której została ogłoszona.

Ustawę można uchylić albo w sposób wyraźny albo w drodze przyjęcia nowej ustawy, której treść nie jest spójna z wcześniejszymi przepisami (*lex posterior derogat legi priori*). Prawo o większym stopniu szczególności należy stosować przed prawem bardziej ogólnym (*lex specialis derogat legi generali*). Można również z góry określić okres obowiązywania aktu prawnego.

Prawnicze bazy danych

 System informacji prawnej Republiki Austrii (Rechtsinformationssystem des Bundes — RIS) koordynowany i obsługiwany przez biuro kanclerza federalnego udostępnia *online* ustawodawstwo austriackie.

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Dostęp do systemu informacji prawnej Republiki Austrii (RIS) jest bezpłatny.

Krótki opis treści

Baza danych RIS zawiera informacje na następujące tematy:

Prawo federalne

prawo federalne

urzędowa wersja Bundesgesetzblatt (federalny dziennik ustaw) od 2004 r.

Bundesgesetzblatt (federalny dziennik ustaw) z okresu 1945 – 2003

dzienniki ustaw z okresu 1848–1940

dzienniki ustaw z okresu 1780-1848

niemieckie dzienniki ustaw z okresu 1938–1945

projekty ustaw

projekty rządowe

Prawo krajów związkowych

prawo krajów związkowych

bieżące dzienniki ustaw krajów związkowych z wyjątkiem Dolnej Austrii i Wiednia

Prawo gminne: jedynie wybrane dokumenty z Karyntii, Dolnej Austrii, Salzburga, Styrii i Wiednia

Orzecznictwo

Trybunał Konstytucyjny (Verfassungsgerichtshof)

Trybunał Administracyjny (Verwaltungsgerichtshof)

wykaz aktów prawnych (Normenliste) sporządzony przez Trybunał Administracyjny

Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Oberster Gerichtshof), sądów apelacyjnych (Oberlandsgerichte) i innych sądów

niezależne trybunały administracyjne (Unabhängige Verwaltungssenaten)

Niezależny Trybunał Obrachunkowy (Unabhängiger Finanzsenat)

Trybunał ds. Azylu (Asylgerichtshof)

Niezależny Federalny Senat w sprawach Azylu (Unabhängiger Bundesasylsenat)

Trybunał ds. Ochrony Środowiska (Umweltsenat)

Federalna Rada ds. Komunikacji (Bundeskommunikationssenat)

Organ ds. Kontroli Zamówień (Vergabekontrollbehörden)

Trybunał Odwoławczy (Berufungskommission) oraz Najwyższa Komisja Dyscyplinarna (Disziplinaroberkommission)

Komisja ds. Ochrony Danych (Datenschutzkommission)

Trybunał Nadzorczy ds. Reprezentacji Pracowniczej (PersonalvertretungsAufsichtskommission)

Komisje ds. równego traktowania (Gleichbehandlungskommissionen)

Ogólne okólniki (*Erlasse*)

Okólniki wydawane przez ministrów federalnych

Okólniki wydawane przez federalnego ministra sprawiedliwości

Niektóre ustawy austriackie są również dostępne w języku angielskim.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej [austriackiego systemu informacji prawnej](#).

Powiązane linki

Porządek prawny – Austria

Ostatnia aktualizacja: 29/08/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Polska

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym w Polsce.

Polska jest republiką, w której obowiązuje demokratyczna forma rządów. Władza ustawodawcza należy do Parlamentu składającego się z izby niższej -

Sejmu - i izby wyższej - **Senatu**. Organami władzy wykonawczej są **Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej** i **Rada Ministrów**. Władza sądownicza spoczywa w rękach sądów i trybunałów.

Podstawą polskiego systemu prawnego jest kontynentalny system prawny (**oparty na tradycji prawa cywilnego**). System sądów powszechnych w Polsce tworzą **sądy apelacyjne, sądy okręgowe i sądy rejonowe**. Właściwość ich rozciąga się na sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

Sądownictwo administracyjne sprawowane jest przez Naczelny Sąd Administracyjny, sprawujący kontrolę sądową nad administracją publiczną.

📄 **Sąd Najwyższy** jest najwyższym organem władzy sądowniczej Rzeczypospolitej Polskiej i tym samym najwyższą instancją odwoławczą. Do najważniejszych zadań Sądu Najwyższego należy sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce (wspólnie z sądami powszechnymi, administracyjnymi i wojskowymi), rozpoznawanie kasacji jako nadzwyczajnego środka odwoławczego oraz podejmowanie uchwał dotyczących wykładni prawa.

Organem władzy sądowniczej jest **Trybunał Konstytucyjny**, który orzeka w następujących sprawach:

zgodność wydanych aktów prawnych z konstytucją

spory kompetencyjne między organami administracji centralnej

zgodność celów i działalności partii politycznych z konstytucją

skargi konstytucyjne wniesione przez obywateli.

Wersja angielska ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i innych odpowiednich ustaw znajduje się na stronie internetowej 📄 [polskiego Trybunału](#)

[Konstytucyjnego](#).

Źródła prawa

Źródłami prawa w Polsce są konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia. Konstytucja uznawana jest za najważniejsze źródło polskiego prawa. Znajdują się w niej przepisy regulujące polski system prawny, organizację instytucji, system sądowy oraz organy samorządu terytorialnego. Konstytucja reguluje także wolności i prawa obywatela. Obecnie obowiązująca konstytucja została uchwalona w 1997 r. Tekst polskiej konstytucji jest dostępny na stronie internetowej 📄 [niższej izby polskiego Parlamentu \(Sejmu\)](#) w j. polskim, angielskim, niemieckim, francuskim i rosyjskim.

Rodzaje instrumentów prawnych - opis

Ustawy są źródłem powszechnie obowiązującego prawa, a przedmiotem ich regulacji są istotne kwestie. Ustawa może regulować każdą sprawę. W niektórych przypadkach konstytucja przewiduje regulowanie przez ustawę kwestii o szczególnym znaczeniu, przykładowo budżetu czy statusu prawnego obywateli.

Zgodnie z polską konstytucją ratyfikacja niektórych **umów międzynarodowych** wymaga zgody wyrażonej w ustawie uchwalonej przez Parlament i podpisanej przez Prezydenta. Dotyczy to sojuszy, układów politycznych lub układów wojskowych, wolności, praw i obowiązków obywatelskich, członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacjach międzynarodowych oraz innych spraw przewidzianych w konstytucji.

Rozporządzenia wydawane są przez organy rządowe wskazane w konstytucji na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie.

W kompetencji Rady Ministrów znajduje się wydawanie **uchwał** o charakterze wewnętrznym, które są wiążące tylko w stosunku do jednostek organizacyjnych podległych instytucji wydającej uchwałę. Uchwały nie mogą jednak być podstawą prawną wydawania decyzji dotyczących obywateli, osób prawnych czy innych podmiotów.

Organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej na podstawie upoważnienia ustawowego mogą wydawać **akty prawa miejscowego** obowiązujące w danych jednostkach podziału administracyjnego.

Hierarchia norm

Konstytucja jest najważniejszym źródłem prawa w Polsce. Po konstytucji w hierarchii norm miejsca zajmują kolejno: ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia, dyrektywy i decyzje Unii Europejskiej, ustawy, rozporządzenia rządowe oraz akty prawa miejscowego.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Władza ustawodawcza sprawowana jest przez Sejm i Senat, dwie izby tworzące **polski Parlament**. Posłowie są wybierani na **czteroletnią kadencję**. Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej oraz Radzie Ministrów. Prawo złożenia projektu legislacyjnego przysługuje również grupie **co najmniej 100 000 obywateli** uprawnionych do głosowania w wyborach do Sejmu.

Sejm rozpatruje wnioski w trzech czytaniach. Jeżeli wniosek został przyjęty przez Sejm i Senat, zostaje on przesłany Prezydentowi do podpisu. Przed podpisaniem wniosku Prezydent może skierować go do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania jego zgodności z konstytucją.

Rada Ministrów zapewnia wykonanie **ustaw**, wydaje **rozporządzenia**, zawiera **umowy międzynarodowe wymagające ratyfikacji**, wyraża zgodę na zawarcie **innych umów międzynarodowych** lub wypowiada takie umowy.

Proces decyzyjny

Prawo inicjatywy ustawodawczej

Prawo inicjatywy ustawodawczej przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi, Radzie Ministrów oraz grupie co najmniej 100 000 obywateli uprawnionych do głosowania w wyborach do Sejmu.

W większości przypadków projekty ustaw przedkładane są przez Radę Ministrów lub posłów.

Projekt wraz z uzasadnieniem musi być przedłożony **Marszałkowi Sejmu**, który przekazuje do Prezydentowi, Senatowi oraz Przewodniczącemu Rady Ministrów (premierowi).

Czytanie ustaw

Sejm rozpatruje projekt w trzech czytaniach. Projekty są rozpatrywane także przez określone komisje Sejmu i Senatu.

Przyjęcie

W terminie 30 dni od przedłożenia mu projektu Senat musi przyjąć go bez żadnych poprawek, wnieść poprawki lub odrzucić projekt w całości. **Sejm** może odrzucić poprawki Senatowi wyłącznie absolutną większością głosów w obecności przynajmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Ogłoszenie

Po zakończeniu procedury w Sejmie i Senacie Marszałek Sejmu przedkłada Prezydentowi przyjęty projekt ustawy do podpisania. Prezydent podpisuje projekt w terminie 21 dni od przedłożenia oraz zarządza jego ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni. **Data wejścia w życie** może być również określona w tekście ustawy. Zgodnie z polskim prawem ustawa może zostać uchylona wyłącznie przez inną ustawę. Data utraty mocy prawnej przez ustawę lub inny akt prawny musi być określona w tekście ustawy lub uchylającego aktu prawnego.

Prawnicze bazy danych

Akty prawne wydane począwszy od 1918 r. znajdują się na stronie 📄 [Internetowego Systemu Aktów Prawnych \(Sejm\)](#), łącznie z wykazem tych aktów.

Dostęp do bazy danych jest **bezpłatny**.

Ostatnia aktualizacja: 24/03/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [pt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Portugalia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym w Portugalii.

1. Akty prawne lub źródła prawa, z których wynikają przepisy prawne

Tradycyjnie uznawanymi źródłami prawa w Portugalii są:

- ustawy zasadnicze, obejmujące samą portugalską konstytucję, różne przepisy prawa konstytucyjnego oraz ustawy zmieniające konstytucję.
- „przepisy i zasady ogólnego lub powszechnego prawa międzynarodowego”, „przepisy określone w należycie ratyfikowanych lub zatwierdzonych umowach międzynarodowych”, „przepisy wydane przez właściwe organy organizacji międzynarodowych, do których należy Portugalia (...) pod warunkiem, że jest to przewidziane w odpowiednich traktatach założycielskich” oraz „postanowienia traktatów regulujących funkcjonowanie Unii Europejskiej oraz przepisy wydane przez instytucje unijne w ramach wykonywania powierzonych im zadań” (art. 8 konstytucji).
- zwykle ustawy, obejmujące ustawy uchwalane przez Zgromadzenie Republiki, dekrety z mocą ustawy uchwalane przez rząd oraz regionalne dekrety z mocą ustawy uchwalane przez Zgromadzenia Ustawodawcze Regionów Autonomicznych Azorów i Madery.
- instrumenty równoważne ustawom, takie jak akty prawne zatwierdzające konwencje, traktaty lub umowy międzynarodowe, ogólnie wiążące uchwały Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności określonych środków z konstytucją lub z prawem, układy zbiorowe pracy oraz inne instrumenty zbiorowe regulujące stosunki pracy.
- regulacje lub akty prawne rangi podstawowej uzupełniające ustawy oraz określające przepisy szczegółowe umożliwiające stosowanie lub wprowadzanie ustaw. Obejmują one dekrety wykonawcze, rozporządzenia (*regulamentos*), dekrety, regionalne dekrety wykonawcze, decyzje, rozporządzenia (*regimentos*), zarządzenia (*portarias*), rozporządzenia wykonawcze, przepisy porządkowe wydawane przez gubernatorów cywilnych oraz zarządzenia i regulacje miejskie (*regulamentos autárquicos*).

2. Inne źródła prawa

Istnieją rozbieżne poglądy na temat dopuszczalności i znaczenia innych źródeł spoza sfery uprawnień politycznych państwa w zakresie stanowienia prawa pisanego w zależności od tego, czy uznaje się, że rolą tych źródeł jest stanowienie prawa, wyrażanie jego zasad, czy też jedno i drugie. Czasem wprowadza się rozróżnienie między źródłami bezpośrednimi a pośrednimi pozwalające uniknąć pewnych trudności wynikających z tych różnic koncepcyjnych. Jako potencjalne źródła prawa często podaje się poniższe kategorie.

- Prawo zwyczajowe, czyli powtarzalne, zwyczajowe zachowanie powszechnie uważane za wiążące. Zwyczaj może być postrzegany jako źródło prawa jedynie w niektórych dziedzinach. Powstałe w ten sposób normy prawne można między innymi znaleźć w publicznym prawie międzynarodowym (np. zasada immunitetu jurysdykcyjnego państwa), międzynarodowym prawie prywatnym i prawie administracyjnym.
- Orzecznictwo, czyli zbiór zasad wynikających z orzeczeń i uchwał sądów. W niektórych regionach orzecznictwo nie jest uznawane za źródło prawa jako takie i uznaje się je jedynie za wskazówkę interpretacyjną w trakcie dokonywania wykładni prawa. Rozwiązania przyjęte w orzeczeniach sądowych mogą być wykorzystywane w innych sprawach w zależności od doniosłości argumentów logicznych i merytorycznych, które stanowią ich podstawę. Niektórzy autorzy zaliczają do tej kategorii nie tylko orzeczenia sądowe w konkretnych sprawach, ale również orzeczenia mające moc prawną (ogólnie wiążące uchwały Trybunału Konstytucyjnego), ponieważ uważają, że wszystkie te instrumenty stanowią właściwie źródło ogólnie obowiązującego prawa.
- Prawo słuszności, oznaczające, że sądy mają prawo formułować normy prawne odpowiadające charakterystycznym aspektom poszczególnych rozpatrywanych spraw, polegając na ogólnych zasadach sprawiedliwości i etyki sędziowskiej. „Sądy mogą podejmować decyzje w oparciu o zasadę słuszności jedynie w przypadku, gdy: a) istnieje przepis prawny, który na to zezwala; b) strony osiągnęły w tej sprawie porozumienie oraz istnieje możliwość odwołania się do sądu wyższej instancji; c) strony ustaliły wcześniej, że będą polegać na zasadzie słuszności” – art. 4 kodeksu cywilnego.
- Praktyka, czyli powtarzające się praktyki społeczne, które nie są uznawane za obowiązkowe, ale są postrzegane jako istotne dla czynności prawnych, szczególnie w przypadku formalizowania stosunków prawnych, zwłaszcza w dziedzinie handlu. Praktyka może być brana pod uwagę przez sądy w przypadku, gdy jest to przewidziane prawem oraz nie jest „sprzeczne z zasadami dobrej wiary” (art. 3 kodeksu cywilnego). W związku z tym sama praktyka nie ma charakteru prawotwórczego i często nie jest uznawana za źródło prawa jako takie.
- Teoria prawa, czy też piśmiennictwo, nie powinna być uznawana za źródło prawa jako takie, chociaż odgrywa ważną rolę w rozwoju naukowym i technicznym wiedzy prawnej oraz ma istotny wpływ na ostateczne rezultaty prac osób odpowiedzialnych za wykładnię i stosowanie norm prawnych.

3. Hierarchia norm prawnych

Odniesienia do hierarchii norm prawnych dotyczą względnego statusu poszczególnych aktów prawnych, czyli ich pozycji w uporządkowanej strukturze. Pojawiają się argumenty, że hierarchię można ustalić jedynie na podstawie metody tworzenia prawa. Zgodnie z tym poglądem hierarchia nie opiera się na względnym statusie norm prawnych. Ustala się ją na podstawie źródeł, z których pochodzą te przepisy.

Kolejność tę można ustalić niezależnie od tego, które podejście zostanie przyjęte.

Hierarchia źródeł prawa wymienionych w części pierwszej kształtuje się następująco:

- konstytucja i ustawy zasadnicze;
- normy i zasady ogólnego lub powszechnego prawa międzynarodowego oraz umów międzynarodowych (tj. wszystkie akty prawne wymienione w pkt 1 lit. b));
- ustawy i dekrety z mocą ustawy;
- regionalne dekrety z mocą ustawy;
- akty prawne równoważne z ustawą;
- rozporządzenia.

4. Procedury wprowadzania do portugalskiego porządku prawnego przepisów prawa międzynarodowego

Wprowadzanie międzynarodowych aktów prawnych do prawa portugalskiego dokonuje się zgodnie z następującymi zasadami określonymi w art. 8 konstytucji portugalskiej:

- „przepisy i zasady ogólnego lub powszechnego prawa międzynarodowego są integralną częścią prawa portugalskiego”.
- „przepisy określone w należycie ratyfikowanych lub zatwierdzonych umowach międzynarodowych obowiązują w prawie portugalskim z chwilą ich oficjalnej publikacji i pozostają w mocy, dopóki są wiążące dla państwa portugalskiego na gruncie międzynarodowym”.
- „przepisy wydane przez właściwe organy organizacji międzynarodowych, do których należy Portugalia, obowiązują bezpośrednio w prawie portugalskim pod warunkiem, że jest to przewidziane w odpowiednich traktatach założycielskich”.

d) „postanowienia traktatów regulujących funkcjonowanie Unii Europejskiej oraz przepisy wydane przez instytucje unijne w ramach wykonywania powierzonych im zadań obowiązują w prawie portugalskim zgodnie z postanowieniami prawa unijnego oraz z poszanowaniem podstawowych zasad demokratycznego państwa prawa”.

5. Różne organy mające kompetencje do przyjmowania przepisów prawnych

Organami mającymi kompetencje do przyjmowania przepisów prawnych są Zgromadzenie Republiki, rząd, rządy regionalne i Zgromadzenia Ustawodawcze Azorów i Madery, władze lokalne oraz niektóre organy administracji.

6. Proces ustawodawczy

Sposób stanowienia prawa zależy od konkretnych procedur obowiązujących poszczególne organy odpowiedzialne za stanowienie prawa. Akty prawne, w zależności od ich rodzaju, są przyjmowane w odmiennych trybach. Poniżej opisano dwie najbardziej sformalizowane i najważniejsze procedury stanowienia prawa.

Najbardziej złożona procedura, z udziałem Zgromadzenia Republiki, składa się z poniższych etapów.

- a) Inicjatywa ustawodawcza: uprawnionymi podmiotami są członkowie Zgromadzenia, grupy parlamentarne oraz rząd, a także, na warunkach określonych prawem, grupy zarejestrowanych wyborców. Uprawnienie do wniesienia inicjatywy ustawodawczej w odniesieniu do regionów autonomicznych posiada odpowiednie Zgromadzenie Ustawodawcze (art. 167 ust. 1 konstytucji).
- b) Wstępne dopuszczenie, publikacja, rejestracja, nadanie numeru i ocena: etap ten obejmuje ocenę dopuszczalności projektu ustawy, publikację tekstu w Dzienniku Urzędowym Zgromadzenia Republiki, procedurę administracyjną oraz, na koniec, ocenę jego treści.
- c) Debata i przyjęcie – obejmują debatę dotyczącą zagadnień ogólnych, kolejną debatę dotyczącą kwestii szczegółowych, głosowanie nad całością projektu, głosowanie nad jego kwestiami szczegółowymi oraz końcowe głosowanie ogólne. Do przyjęcia projektu ustawy może być konieczna zwykła większość, bezwzględna większość lub kwalifikowana większość głosów.
- d) Kontrola przez prezydenta Republiki w terminie przewidzianym prawem, po zakończeniu której prezydent promulguje ustawę w proponowanym brzmieniu lub korzysta z prawa weta. W tym drugim przypadku akt prawny zostaje powtórnie poddany pod dyskusję przez Zgromadzenie Republiki. W przypadku potwierdzenia wyników głosowania lub wprowadzenia poprawek wniosek zostaje ponownie przekazany prezydentowi do promulgacji, co również musi nastąpić w określonym terminie. Do zadań prezydenta należą „promulgacja ustaw, dekretów z mocą ustawy oraz dekretów wykonawczych i zarządzanie ich publikacją, a także podpisywanie uchwał Zgromadzenia Republiki dotyczących zatwierdzania umów międzynarodowych i innych dekretów rządowych” (art. 134 lit. b) konstytucji).
- e) Publikacja: po promulgacji tekstu nowego aktu prawnego prezydent musi zarządzić jego publikację w Dzienniku Urzędowym Republiki Portugalskiej (Diário da República).

Procedura stanowienia prawa przez rząd obejmuje poniższe etapy.

- a) Inicjatywa ustawodawcza: kancelaria danego ministra występuje z wnioskiem ustawodawczym.
- b) Konsultacje: na tym etapie minister zgłaszający wniosek ma obowiązek przeprowadzić konsultacje. Jest zobowiązany do zasięgnięcia opinii organów określonych w konstytucji i przepisach prawnych.
- c) Ocena wstępna i szczegółowa: po wstępnym zatwierdzeniu wnioski podlegają badaniu i ocenie.
- d) Zatwierdzenie: chociaż niektóre rodzaje aktów prawnych nie wymagają zatwierdzenia przez Radę Ministrów, to na niej zazwyczaj spoczywa obowiązek zatwierdzenia projektu.
- e) Kontrola: „W terminie czterdziestu dni od otrzymania jakiegokolwiek dekretu rządowego celem jego ogłoszenia (...) prezydent Republiki albo promulguje dekret, albo korzysta z prawa weta. W tym drugim przypadku prezydent ma obowiązek poinformować rząd na piśmie o przyczynach swojej decyzji” (art. 136 ust. 4 konstytucji).
- f) publikacja ostatecznego tekstu w Dzienniku Urzędowym Republiki Portugalskiej.

7. Procedury wprowadzania w życie przepisów prawa krajowego

„Ustawy obowiązują dopiero po ich publikacji w Dzienniku Urzędowym”. „Opublikowana ustawa wchodzi w życie po upływie określonego w niej terminu, a jeżeli taki termin nie został w niej określony, po upływie terminu przewidzianego w ustawodawstwie szczególnym” (art. 5 kodeksu cywilnego).

Zgodnie z art. 2 ustawy nr 74/98 z dnia 11 listopada 1998 r. zmienionej ustawą nr 26/2006 z dnia 30 czerwca 2006 r.:

„1. Akty prawne oraz inne akty powszechnie obowiązujące wchodzi w życie w terminie w nich określonym; w żadnym wypadku nie wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.

2. Jeżeli taki termin nie został określony, akty, o których mowa w ust. 1, wchodzi w życie na całym terytorium Portugalii i za granicą piątego dnia po ich opublikowaniu.

4. Bieg terminu, o którym mowa w ust. 2, rozpoczyna się w dniu następującym bezpośrednio po publikacji na stronie internetowej prowadzonej przez Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA”.

8. Metody usuwania ewentualnych kolizji między różnymi przepisami prawnymi

W tej kwestii najważniejszą rolę odgrywa Trybunał Konstytucyjny, który ma obowiązek orzekać o niekonstytucyjności wszelkich przepisów, które są niezgodne z konstytucją portugalską lub zapisanymi w niej zasadami.

Orzekając w konkretnych sprawach, sądy nie mogą stosować przepisów, które naruszają konstytucję lub wynikające z niej zasady.

W trakcie interpretacji mającej na celu ocenę okoliczności faktycznych sądy mają obowiązek usuwać potencjalne kolizje między różnymi przepisami prawnymi, uwzględniając przy tym każdorazowo wspomnianą powyżej hierarchię źródeł prawa. Jednocześnie muszą tego dokonywać, mając na względzie jednolitość systemu prawnego, pomijając luki i niespójności, w szczególności te o charakterze logicznym lub semantycznym, oceniając okoliczności stanowiące przesłanki uchwalenia przepisów oraz szczególne warunki panujące w toku postępowania, zawsze wymagając przynajmniej minimalnej zgodności w brzmieniu przepisów, nawet jeżeli są one wyrażone w sposób niedoskonały, z podejściem przyjętym w ustawodawstwie oraz zakładając, że ustawodawca wybrał „najbardziej rozsądne” rozwiązania oraz był w stanie „wyrazić swoje zamiary w odpowiedni sposób” (art. 9 kodeksu cywilnego).

Aby uzyskać informacje na temat kolizji w dziedzinie prywatnego prawa międzynarodowego, proszę zapoznać się z tematem „Prawo właściwe – Portugalia”.

Prawnicze bazy danych

 Digesto to urzędowa prawnicza baza danych zawierająca treści publikowane w Dzienniku Urzędowym.

Digesto — Zintegrowany System Informacji Prawnej

Typ dostępu

Dostęp bezpłatny

Dostęp do strony internetowej jest bezpłatny.

Wyszukiwanie według typu, numeru i daty publikacji. Można w ten sposób wyszukać:

streszczenia i pełne teksty aktów prawnych;

daty ich wejścia w życie

Dostęp abonentowy

Informacje, które zostały opatrzone uwagami, skatalogowane i uporządkowane pod różnymi tytułami

Wersja elektroniczna Dziennika Urzędowego (DRE)

Typ dostępu

Dostęp bezpłatny

Wyszukiwanie według typu, numeru i daty publikacji. Można w ten sposób wyszukać: streszczenia i pełne teksty aktów ustawodawczych

Dostęp abonamentowy

Wyszukiwanie tekstowe

Krótki opis zawartości

Bazy danych prawodawstwa

W Portugalii istnieją następujące bazy danych ustawodawstwa:

PCMLEX – centralna baza danych w ramach systemu Digesto

Dziennik Urzędowy (Diário da República), seria I

Najważniejsze akty ustawodawcze i administracyjne publikowane w Dzienniku Urzędowym (Diário da República), seria II

LEGAÇOR – regionalna baza danych ustawodawstwa Azorów

Dziennik Urzędowy Azorów, seria I

Bazy danych zawierające inne dokumenty niż ustawodawstwo

W Portugalii istnieją następujące bazy danych zawierające inne dokumenty niż ustawodawstwo:

DGO-Dout – specjalna baza danych zawierająca okólniki i opinie Dyrekcji Generalnej do spraw Budżetu

DGAP-Opinio – specjalna baza danych Dyrekcji Generalnej do spraw Administracji Publicznej

REGTRAB – specjalna baza danych dotycząca układów zbiorowych pracy

Interoperacyjność

Baza danych Digesto jest zintegrowana z bazami danych:

Dziennika Urzędowego (Diário da República);

Zgromadzenia Republiki (portugalskiego parlamentu);

Trybunału Konstytucyjnego;

Sądu Najwyższego;

Najwyższego Sądu Administracyjnego;

sądów apelacyjnych;

opinii komitetu doradczego prokuratora generalnego;

EUR-Lex.

Wersja elektroniczna Diário da República jest zintegrowana z bazami danych:

Dziennika Urzędowego (Diário da República);

orzeczeń Najwyższego Sądu Administracyjnego;

Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej.

Przydatne linki

Dziennik Urzędowy - Portugalia

Ostatnia aktualizacja: 18/07/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Rumunia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o rumuńskim systemie prawnym, a także zarys prawa rumuńskiego.

Źródła prawa

Źródłami rumuńskiego prawa są:

rumuńska konstytucja;

ustawy uchwalone przez parlament (ustawy konstytucyjne, ustawy organiczne i ustawy zwykłe);

dekrety prezydenta Rumunii;

rządowe akty prawne (rozporządzenia, rozporządzenia w trybie pilnym, decyzje);

akty prawne wydawane przez centralną administrację rządową (zarządzenia ministerialne, instrukcje i regulaminy);

akty prawne wydawane przez administrację samorządu terytorialnego (rady okręgowe, rady lokalne, Rada Generalna Bukaresztu);

prawodawstwo UE (rozporządzenia, dyrektywy);

traktaty międzynarodowe ratyfikowane przez Rumunię.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

W Rumunii wyróżnia się następujące instrumenty prawne:

Konstytucja jest nadrzędnym aktem prawnym Rumunii. Reguluje ona ustrój Rumunii jako państwa narodowego, unitarnego i niepodzielnego oraz stosunki pomiędzy organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, a także pomiędzy organami państwa a obywatelami i osobami prawnymi.

Ustawy konstytucyjne są uchwalane na mocy uprawnień konstytucyjnych, tzn. na podstawie decyzji wybieranego i zwoływanego w tym celu zgromadzenia konstytucyjnego.

Ustawy organiczne regulują kwestie o dużym znaczeniu dla państwa, takie jak granice państwowe, obywatelstwo rumuńskie, godło państwowe i pieczęć państwowa, prawo własności i dziedziczenia, organizacja i przeprowadzanie referendów, czyny uznawane za przestępstwa, wymiar kar i zasady ich odbywania, organizacja i sposób funkcjonowania Najwyższej Rady Sądownictwa, sądów, prokuratury i Trybunału Obrachunkowego, prawa osób pokrzywdzonych przez organy publiczne, system obrony narodowej, organizacja organów rządowych, partie polityczne.

Ustawy zwykłe regulują wszystkie pozostałe kwestie nieobjęte zakresem regulacji ustaw organicznych. Ustawa zwykła nie może wprowadzać poprawek ani zmian do aktów normatywnych wyższego rzędu, takich jak ustawa organiczna lub konstytucja.

W szczególnych przypadkach (okresy między sesjami parlamentarnymi) niektóre dziedziny określone przez parlament mogą być regulowane **rozporządzeniami rządowymi** na mocy prawnie przyznanego uprawnienia. Takie rozporządzenia wydawane są na mocy specjalnej ustawy delegacyjnej, zgodnie z przewidzianymi w niej warunkami i zakresem działania. W nadzwyczajnych sytuacjach rząd może uchylać rozporządzenia w trybie pilnym w każdej dziedzinie, jeżeli uzna to za konieczne.

Decyzje rządowe określają sposób skutecznego wykonywania ustaw, jak również różne inne aspekty organizacyjne ich wykonania.

Akty prawne wydawane przez centralną administrację rządową (zarządzenia i instrukcje) wydawane są wyłącznie na mocy ustaw, rządowych decyzji i rządowych rozporządzeń jako odnoszące się do nich akty wykonawcze.

Akty niezależnych organów administracji.

Akty prawne wydawane przez administrację samorządu terytorialnego (rady okręgowe, rady lokalne, Radę Generalną Bukaresztu) regulują sprawy z zakresu kompetencji samorządów terytorialnych.

Inne źródła prawa

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i orzecznictwo sądów UE.

Chociaż orzecznictwo krajowe nie jest źródłem prawa, orzeczenia Wysokiego Trybunału Kasacyjnego i Sprawiedliwości zapewniające jednolitą wykładnię norm prawnych są bez wątpienia wtórnymi źródłami prawa. Ponadto orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które są skuteczne *erga omnes* a nie tylko *inter partes litigantes*, mogą być również uznawane za wtórne źródło prawa.

Zgodnie z art. 1 ustawy nr 287/2009 kodeks cywilny źródłami prawa cywilnego są: prawo stanowione, prawo zwyczajowe i ogólne zasady prawa. Prawo zwyczajowe obejmuje tradycję (zwyczaj) i praktyki zawodowe.

Wspomniana wyżej ustawa przewiduje następujące zasady stosowania zwyczaju jako źródła prawa:

zwyczaj stosuje się w przypadkach nieuregulowanych przez prawo. Jeżeli nie obowiązują żadne zwyczaje, zastosowanie mają przepisy prawne dotyczące podobnych sytuacji, a jeśli nie ma takich przepisów, obowiązują ogólne zasady prawa;

w sytuacjach uregulowanych przez prawo zwyczaj stosuje się tylko wtedy, gdy akt prawny wyraźnie się do niego odwołuje;

za źródło prawa mogą zostać uznane jedynie zwyczaje, które są zgodne z porządkiem publicznym i przyjętymi zasadami moralności.

zainteresowana strona zobowiązana jest dowieść istnienia zwyczaju i jego treści. O istnieniu zwyczaju świadczy jego uwzględnienie w zbiorach opracowanych i opublikowanych przez właściwe podmioty lub organizacje, o ile nie stwierdzono inaczej.

Hierarchia norm

Hierarchia norm prawnych w Rumunii jest następująca:

Konstytucja Rumunii i ustawy konstytucyjne usytuowane są na szczycie hierarchii norm. Wszystkie inne akty legislacyjne i normy muszą być z nimi zgodne.

Ustawy organiczne zajmują drugie miejsce w hierarchii norm prawnych. Parlament uchyla ustawy organiczne kwalifikowaną większością głosów.

Ustawy zwykłe to trzeci pod względem ważności rodzaj norm prawnych. Ustawy zwykłe uchwalane są przez parlament zwykłą większością głosów. Żadna ustawa zwykła nie może wprowadzać poprawek do ustaw organicznych lub konstytucji ani ich zmieniać.

Rozporządzenia rządowe znajdują się na czwartym miejscu w hierarchii norm.

Decyzje rządowe są piątym z kolei rodzajem unormowań w hierarchii norm prawnych.

Akty prawne wydawane przez centralną administrację rządową i niezależne organy administracji stanowią szósty szczebel w hierarchii norm.

Akty prawne wydawane przez administrację samorządu terytorialnego (rady okręgowe, rady lokalne, Radę Generalną Bukaresztu) zajmują ostatnią pozycję w hierarchii norm prawnych.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za stanowienie prawa

Zgodnie z konstytucją państwo opiera się na konstytucyjnych, demokratycznych zasadach **podziału władzy** (na ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską) **oraz na zasadach równowagi sił i systemie hamulców i równowagi (ang. checks and balances)**.

Zgodnie z zasadą podziału władzy, do jej sprawowania uprawnione są następujące podmioty: parlament, rząd oraz organy wymiaru sprawiedliwości.

Trybunał Konstytucyjny, rumuński Rzecznik Praw Obywatelskich, Izba Obrachunkowa i Rada Legislacyjna także gwarantują równowagę sił pomiędzy władzami publicznymi a obywatelami.

Parlament jest najwyższym organem przedstawicielskim obywateli i jedynym organem władzy ustawodawczej kraju. Składa się z [Izby Deputowanych](#) i [Senatu](#). Władza ustawodawcza należy co do zasady wyłącznie do parlamentu, jednak w pewnych przypadkach dzieli on tę funkcję z władzą wykonawczą (rządem) i elektoratem (obywatelami).

[Rząd](#) może wydawać rozporządzenia na podstawie szczególnej ustawy delegacyjnej uchwalonej przez parlament. W wyjątkowych i nadzwyczajnych okolicznościach wymagających natychmiastowej reakcji rząd może również wydawać rozporządzenia w trybie pilnym.

Legislacyjny proces decyzyjny

Legislacyjny proces decyzyjny składa się z trzech etapów:

1. Etap rządowy, zwany przedparlamentarnym, obejmuje:

przygotowanie i przyjęcie projektu aktu ustawodawczego na szczeblu rządowym;

przekazanie projektu aktu ustawodawczego do konsultacji społecznych na warunkach określonych przepisami;

zatwierdzenie projektu aktu ustawodawczego przez Radę Legislacyjną, zatwierdzenie projektu aktu ustawodawczego w wyniku uzgodnień międzyresortowych, a także zatwierdzenie projektu aktu ustawodawczego przez inne instytucje;

przyjęcie projektu aktu ustawodawczego na szczeblu rządowym.

2. Etap parlamentarny obejmuje:

przekazanie projektu aktu ustawodawczego do jednej z izb parlamentu (Izby Deputowanych lub Senatu jako izby pierwszej), zależnie od kompetencji przyznanych im na mocy konstytucji Rumunii;

debatę i przyjęcie sprawozdania/opinii na temat projektu aktu ustawodawczego w stałych komisjach parlamentarnych (w niektórych sytuacjach można tworzyć komisje specjalne);

posiedzenie plenarne, na którym izba pierwsza wypowiada się na temat projektu aktu ustawodawczego i związanych z nim wniosków legislacyjnych. Izba pierwsza ma 45 dni na ustosunkowanie się do projektu aktu ustawodawczego i wniosków legislacyjnych, licząc od daty ich przedstawienia w prezydium.

W przypadku kodeksów lub innych szczególnie obszernych uregulowań prawnych termin wynosi 60 dni od daty ich przedstawienia w prezydium.

Termin zostaje skrócony do 30 dni dla rządowych rozporządzeń uchwalanych w trybie pilnym.

W przypadku przekroczenia wyznaczonego terminu projekt aktu ustawodawczego lub wniosek legislacyjny uważa się za przyjęty. Zostaje on przekazany do Izby Deputowanych, która podejmuje ostateczną decyzję.

Projekty aktów ustawodawczych / wnioski legislacyjne są następnie poddawane pod głosowanie (są przyjmowane lub odrzucone) i przekazywane do izby „decyzyjnej” (Izby Deputowanych lub Senatu), która przyjmuje ostateczną wersję aktu ustawodawczego.

3. Etap postparlamentarny polega na:

kontroli konstytucyjności ustawy (kontrola *a priori*; Trybunał Konstytucyjny sprawdza zgodność danej ustawy z konstytucją). Z wnioskiem o zbadanie zgodności ustawy z konstytucją może wystąpić [Prezydent Rumunii](#), przewodniczący jednej z izb parlamentu, rząd, Wysoki Trybunał Kasacyjny i Sprawiedliwości, rumuński Rzecznik Praw Obywatelskich, co najmniej 50 posłów lub co najmniej 25 senatorów. Kontrola może być również przeprowadzona z urzędu.

Na koniec **ustawa zostaje ogłoszona** przez prezydenta w terminie 20 dni od jej otrzymania. Jeżeli prezydent zażądał ponownego rozpatrzenia ustawy (z takim żądaniem można wystąpić tylko raz) lub jeżeli zwrócił się o zbadanie jej zgodności z konstytucją, ogłoszenie ustawy następuje w terminie 10 dni od otrzymania ustawy po jej ponownym rozpatrzeniu albo od otrzymania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego potwierdzającego zgodność tej ustawy z konstytucją.

Ustawa wchodzi w życie w terminie trzech dni od daty jej opublikowania w części I rumuńskiego Dziennika Urzędowego lub w terminie późniejszym, określonym w ustawie.

Prawnicze bazy danych

[Rumuńska prawnicza baza danych](#), którą tworzy, prowadzi i aktualizuje Rada Legislacyjna, umożliwia społeczeństwu bezpłatny dostęp do rumuńskich aktów prawnych.

Jest to wersja online rumuńskiego rejestru legislacyjnego (*Repertoriul legislației României®*) – oficjalnego archiwum rumuńskich aktów prawnych, skąd można uzyskać dokładne i rzetelne informacje na temat stanu prawnego każdego z aktów w różnych okresach.

Baza danych obejmuje okres od 1864 r. do chwili obecnej.

Dostęp do danych można uzyskać, stosując następujące kryteria wyszukiwania:

kategoria/rodzaj aktu prawnego,

numer,

rok (okres) wydania,

przedział czasowy publikacji,

ogłoszenie w rumuńskim Dzienniku Urzędowym (rodzaj dziennika, numer dziennika, rok wydania),

słowa kluczowe w tytule,

stan prawny aktu (obowiązujący, wygasły),

inne kryteria (akty prawne, jednostkowe, ogłoszone, nieogłoszone).

W ramach wewnętrznej sieci komputerowej **Rady Legislacyjnej** działa na bieżąco aktualizowana baza danych zawierająca szczegółowe informacje prawne niezbędne w procesie przyjmowania projektów aktów ustawodawczych lub wykorzystywane w procesie legislacyjnym.

Dostęp do kolejnej prawniczej [bazy danych](#) (choć inaczej zorganizowanej) można uzyskać ze strony internetowej [Izby Deputowanych](#) (jednej z izb parlamentu). Przeszukiwanie może odbywać się według:

rodzaju aktu prawnego,

numeru,

daty,

organu władzy publicznej, który wydał akt prawny,

daty publikacji i słów kluczowych (zarówno w tytule, jak i w głównym tekście aktu).

Czy dostęp do bazy danych jest bezpłatny?

Tak, dostęp do tej bazy danych jest **bezpłatny**.

Ostatnia aktualizacja: 20/03/2014

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [sl](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Słowenia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawnego w Słowenii.

Źródła prawa

Rodzaje aktów prawnych – opis

Abstrakcyjne normy prawne w systemie prawnym Republiki Słowenii przyjmowane są zarówno na szczeblu państwowym, jak i na szczeblu samorządowym.

Akty prawne przyjmowane na szczeblu państwowym to konstytucja (*ustava*), ustawy (*zakoni*) oraz przepisy wykonawcze, dzielące się na dwie główne kategorie: dekrety (*uredbe*, niekiedy tłumaczone jako zarządzenia) oraz rozporządzenia (*pravilniki*).

Rady gmin co do zasady wydają uchwały (*odloki*).

W systemie prawnym Słowenii nie uznaje się precedensu sądowego, co oznacza, że sądy niższej instancji nie są formalnie związane wyrokami sądów wyższej instancji. Sądy niższej instancji biorą jednak pod uwagę orzecznictwo sądów wyższej instancji oraz Sądu Najwyższego (Vrhovno sodišče).

Sąd Najwyższy obradujący w pełnym składzie może wydawać **opinie prawne** (*načelna pravna mnenja*) na temat zasad prawnych, które mogą wpływać na jednolite stosowanie prawa. Na mocy ustawy o sądach (*Zakon o sodiščih*) tego rodzaju opinie są wiążące jedynie dla izb Sądu Najwyższego i mogą zostać zmienione wyłącznie, gdy sąd ponownie obraduje w pełnym składzie. Sądy niższych instancji składają się jednak do przestrzegania tych opinii, a Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wymaga, aby odpowiednio uwzględniano stanowisko strony przytaczającej wcześniej przyjętą opinię prawną dotyczącą danej kwestii.

Ustawy i inne przepisy muszą być zgodne z ogólnie obowiązującymi zasadami prawa międzynarodowego i wiążącymi Słowenię umowami międzynarodowymi (jak określono w art. 8 konstytucji). Ratyfikowane i opublikowane umowy międzynarodowe muszą być stosowane bezpośrednio. Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego Słowenii (Ustavno sodišče) dotyczącym hierarchii aktów prawnych umowy międzynarodowe mają pierwszeństwo przed przepisami ustawowymi. Ratyfikowane umowy międzynarodowe stają się częścią krajowego systemu prawnego, a tym samym tworzą prawa i obowiązki osób fizycznych i prawnych w Słowenii (pod warunkiem, że stosowane są bezpośrednio).

Słoweński system prawny należy do rodziny systemów kontynentalnych i jest systemem opartym na prawie rzymskim, co oznacza, że prawo zwyczajowe nie stanowi części systemu prawnego. Prawo zwyczajowe jest jednak w pewnym stopniu uznawane przez słoweńskiego ustawodawcę. Na przykład na mocy art. 12 kodeksu zobowiązań (Obligacijski zakonik) regulującego umowy między osobami fizycznymi i prawnymi, zwyczaj stosowane w działalności gospodarczej, uzusy i praktyki ustalone między stronami, uwzględniane są przy ocenie wymaganego działania oraz jego skutków dla zobowiązań podmiotów gospodarczych względem innych podmiotów gospodarczych.

W wykonywaniu swoich obowiązków sędzia jest związany konstytucją, ustawami, ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego oraz ratyfikowanymi i opublikowanymi umowami międzynarodowymi. Ustawa o sądach stanowi, że gdy sprawa cywilna nie może zostać rozstrzygnięta na podstawie obowiązujących przepisów, sędzia ma obowiązek wziąć pod uwagę przepisy mające zastosowanie w podobnych przypadkach. Jeżeli pomimo to rozstrzygnięcie sprawy pozostaje prawnie wątpliwe, sędzia jest zobowiązany wydać orzeczenie w oparciu o ogólne zasady krajowego porządku prawnego. Rozstrzygając sprawę, ma obowiązek postępować zgodnie z tradycją prawną i zasadami doktryny prawa. Sędzia musi zawsze działać tak, jakby miał orzekać w nieskończonej liczbie przypadków tego samego rodzaju.

Hierarchia norm prawnych

Wszystkie normy prawne muszą być zgodne z konstytucją. Ustawy i inne przepisy muszą być zgodne z powszechnie przyjętymi zasadami prawa międzynarodowego i z wiążącymi Słowenię umowami (jak określono w art. 8 ust. 1 konstytucji). Przepisy wykonawcze i uchwały samorządowe powinny ponadto być zgodne z ustawami.

Akty o charakterze ogólnym wydawane w ramach wykonywania uprawnień władz publicznych (*splošni akti za izvrševanje javnih pooblastil*) muszą być zgodne z konstytucją, ustawami i przepisami wykonawczymi.

Poszczególne akty i czynności organów państwowych, organów samorządowych oraz osób sprawujących władzę publiczną muszą być oparte na ustawie lub rozporządzeniu.

W odniesieniu do pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej, konstytucja daje podstawę do uznania tego pierwszeństwa w słoweńskim systemie prawnym poprzez stwierdzenie, że akty prawne i decyzje przyjęte w obrębie organizacji międzynarodowych, na rzecz których Słowenia przekazała część swoich suwerennych praw (w tym przypadku – Unii Europejskiej), muszą być stosowane w Słowenii zgodnie z przepisami prawnymi tych organizacji.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie aktów normatywnych

Ustawy przyjmowane są przez izbę niższą dwuizbowego parlamentu słoweńskiego, tj. przez **Zgromadzenie Narodowe** (Državni zbor). Zgodnie z art. 80 i 81 konstytucji w skład Zgromadzenia Narodowego wchodzi 90 posłów reprezentujących obywateli Słowenii. Osiedziesięciu ośmiu posłów wybieranych jest w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym. W skład Zgromadzenia Narodowego wchodzi zawsze jeden przedstawiciel narodowej wspólnoty włoskiej i jeden przedstawiciel narodowej wspólnoty węgierskiej wybierani głosami członków tych wspólnot. Zgromadzenie Narodowe wybierane jest na czteroletnią kadencję.

Rozporządzenia wydawane są przez **rząd**, podczas gdy **zarządzenia** wydawane są przez **poszczególnych ministrów** rządu. Zgodnie z art. 110-119 konstytucji w skład rządu wchodzi premier i ministrowie. W granicach swoich kompetencji rząd i poszczególni ministrowie są niezależni i ponoszą odpowiedzialność przed Zgromadzeniem Narodowym, które może ich postawić w stan oskarżenia (przed Trybunałem Konstytucyjnym), głosować nad wotum zaufania lub zakończyć okres sprawowania przez nich urzędu w drodze interpelacji. Premier wybierany jest przez Zgromadzenie Narodowe, a następnie przedstawia kandydatów na ministrów, którzy są powoływani (i odwoływani) przez Zgromadzenie Narodowe.

Trybunał Konstytucyjny pełni kluczową rolę w strukturach instytucjonalnych, ponieważ może unieważniać ustawy, przepisy wykonawcze i uchwały samorządowe, które uzna za niezgodne z konstytucją. Sąd ten wydaje również opinie w sprawie konstytucyjności umów międzynarodowych i orzeka w sprawach indywidualnych skarg konstytucyjnych obywateli, które można składać po wyczerpaniu wszystkich innych środków ochrony prawnej.

Uchwały samorządowe przyjmowane są przez rady gmin i rady miejskie (*občinski sveti, mestni sveti*) wybierane w wyborach bezpośrednich przez mieszkańców gminy.

Proces ustawodawczy

Projekt ustawy może być wniesiony do Zgromadzenia Narodowego z inicjatywy rządu, poszczególnych posłów Zgromadzenia Narodowego, izby wyższej parlamentu, tj. Rady Narodowej (Državni svet), oraz pięciu tysięcy wyborców. Zgodnie z regulaminem (Poslovnik Državnega zbora) zwykła procedura w Zgromadzeniu Narodowym obejmuje trzy czytania projektu ustawy.

Ponadto regulamin przewiduje postępowanie w trybie pilnym, tj. nadzwyczajnym. Zgodnie z art. 86 Zgromadzenie Narodowe może podejmować decyzje, o ile na posiedzeniu obecna jest większość posłów i jeżeli ustawa zostanie przyjęta większością głosów obecnych posłów, chyba że określona jest inna większość. Rada Narodowa może zawetować przyjętą ustawę, a Zgromadzenie Narodowe może uchylić takie weto większością głosów wszystkich posłów.

Referendum ustawodawcze (przewidziane w art. 90 konstytucji) reguluje ustawa o referendum i inicjatywie obywatelskiej (*Zakon o referendumu in o ljudski iniciativi*); referendum może zostać zarządzone z inicjatywy samego Zgromadzenia Narodowego lub na wniosek Rady Narodowej, jednej trzeciej liczby posłów oraz czterdziestu tysięcy wyborców. Wyborcy mają możliwość zatwierdzenia lub odrzucenia ustawy przyjętej przez Zgromadzenie Narodowe, zanim zostanie ona ogłoszona przez **prezydenta**.

Prezydent musi ogłosić przyjętą ustawę w terminie ośmiu dni od jej przyjęcia. Zgodnie z art. 154 konstytucji wszystkie akty normatywne muszą zostać ogłoszone przed ich wejściem w życie. Akty normatywne przyjmowane przez instytucje państwowe publikowane są w Dzienniku Urzędowym Republiki Słoweńskiej (Uradni list Republike Slovenije), a uchwały i inne przepisy samorządowe publikowane są w dziennikach samorządowych.

Poprawki do konstytucji przyjmuje się w drodze szczególnej procedury przewidzianej w konstytucji. Wniosek dotyczący zmiany konstytucji może złożyć 20 posłów Zgromadzenia Narodowego, rząd lub trzydzieści tysięcy wyborców. Zgromadzenie Narodowe podejmuje decyzje w sprawie takiego wniosku większością dwóch trzecich głosów obecnych posłów, poprawkę można jednak przyjąć, jedynie jeżeli zostanie ona zatwierdzona większością dwóch trzecich głosów wszystkich posłów. Artykuł 87 konstytucji stanowi, że prawa i obowiązki obywateli i innych osób mogą zostać określone przez Zgromadzenie Narodowe wyłącznie na mocy ustawy.

Rozporządzenia i decyzje UE wydawane przez instytucje UE są w Republice Słowenii stosowane bezpośrednio. Aby przepisy te miały zastosowanie, nie jest wymagana ich ratyfikacja ani publikacja w dzienniku urzędowym.

Umowy międzynarodowe, których Republika Słowenii jest sygnatariuszem, wchodzi w życie z dniem ich ratyfikowania przez Zgromadzenie Narodowe w drodze szczególnej procedury. Umowy międzynarodowe są ratyfikowane na mocy ustawy zgłoszonej przez rząd. Ustawa w sprawie ratyfikacji umowy międzynarodowej przyjmowana jest zwykłą większością głosów obecnych posłów, chyba że w konstytucji lub ustawie przewidziano inaczej.

Prawnicze bazy danych

Rejestr przepisów Republiki Słowenii (Register predpisov RS)

Baza danych [rejestru przepisów](#) zawiera łącza do pełnych tekstów ustaw przyjętych od dnia 25 czerwca 1991 r. oraz przepisów wykonawczych przyjętych od 1995 r. Dostęp do innych przepisów wykonawczych uzależniony jest od czasu potrzebnego na umieszczenie wersji elektronicznej na stronie dziennika urzędowego.

Ustawodawstwo Zgromadzenia Narodowego (Zakonodajna državna zbornica)

Baza danych [ustawodawstwa Zgromadzenia Narodowego](#) zawiera teksty wszystkich ustaw i innych aktów przedłożonych do dyskusji Zgromadzenia Narodowego. Zawiera ona:

jednolite teksty ustaw (*prečiščena besedila zakonov*) – oficjalne ujednolicone wersje tekstów ustaw przyjętych od dnia 29 listopada 2002 r. i opublikowanych w dzienniku urzędowym oraz nieoficjalne ujednolicone wersje tekstów ustaw od dnia 17 czerwca 2007 r.;

przyjęte ustawy (*sprejeti zakoni*) – ustawy przyjęte przez Zgromadzenie Narodowe i opublikowane w dzienniku urzędowym od odzyskania niepodległości w dniu 25 czerwca 1991 r.;

przyjęte akty (*sprejeti akti*) – akty przyjęte przez Zgromadzenie Narodowe i opublikowane w dzienniku urzędowym od dnia 28 listopada 1996 r.;

projekty ustaw (*predlogi zakonov*) – projekty ustaw przedłożone do dyskusji w bieżącej kadencji Zgromadzenia Narodowego (baza danych zawiera również przyjęte projekty ustaw, które nie zostały jeszcze opublikowane w dzienniku urzędowym);

czytania ustaw (*obravnave zakonov*) (zakończenie procedury) – zbiory dokumentów dotyczących wszystkich posiedzeń, na których odbyło się czytanie aktów przedłożonych do dyskusji w Zgromadzeniu Narodowym po dniu 28 listopada 1996 r.;

projekty aktów (*predlogi aktov*) – projekty aktów przedłożone do dyskusji w bieżącej kadencji Zgromadzenia Narodowego (baza danych zawiera również przyjęte projekty aktów, które nie zostały jeszcze opublikowane w dzienniku urzędowym);

czytania aktów (*obravnave aktov*) (zakończenie procedury) – zbiory dokumentów dotyczących wszystkich posiedzeń, na których odbyło się czytanie aktów przedłożonych do dyskusji w Zgromadzeniu Narodowym po dniu 28 listopada 1996 r.;

projekty uchwał (*predlogi odlokov*) – projekty uchwał przedłożone do dyskusji w bieżącej kadencji Zgromadzenia Narodowego (baza danych zawiera również przyjęte projekty uchwał, które nie zostały jeszcze opublikowane w dzienniku urzędowym);

czytania uchwał (*obravnave odlokov*) (zakończenie procedury) – zbiory dokumentów dotyczących wszystkich posiedzeń, na których odbyło się czytanie uchwał przedłożonych do dyskusji w Zgromadzeniu Narodowym po dniu 28 listopada 1996 r.

System informacji prawnej (Pravno-informacijski sistem – PIS)

[System informacji prawnej](#) – **rejestr przepisów** Republiki Słowenii (*Register predpisov Republike Slovenije*) powiązany jest ze zbiorem przepisów innych organów państwa i dziennika urzędowego.

Dziennik Urzędowy Republiki Słowenii (Uradni list Republike Slovenije; UL RS)

Wszystkie przepisy krajowe są publikowane w [Dzienniku Urzędowym Republiki Słowenii](#). Wszystkie dokumenty publikowane są w trybie online.

Powiązane strony

[Słoweński system prawny](#) [Ustawodawstwo Zgromadzenia Narodowego](#), [System informacji prawnej](#), [Dziennik Urzędowy Republiki Słowenii](#)

Ostatnia aktualizacja: 02/11/2016

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [sk](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Słowacja

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje dotyczące systemu prawnego Słowacji. Proszę zapoznać się ze stroną pt. „Porządek prawny – Słowacja” [europejskiej sieci sędziowskiej w sprawach cywilnych: porządek prawny](#).

Źródła prawa

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Terminu „źródła prawa” użyto tu w trzech znaczeniach:

źródła prawa w sensie materialnym – materialne źródła prawa;

źródła prawa w sensie epistemologicznym – źródła wiedzy o prawie;

źródła prawa w sensie formalnym – formalne źródła prawa.

Ze względu na sposób powstawania norm prawnych i na obowiązujące formy ich wyrażania, tradycyjnie rozróżnia się następujące źródła prawa:

zwyczaj prawny;

precedens (prawo tworzone przez sędziów);

akty normatywne,

umowy o charakterze normatywnym;

ogólne zasady prawa;

zasady współżycia społecznego;

współczesne opracowania, literatura prawna i opinie ekspertów;

umowy międzynarodowe, jeżeli zostały należycie włączone do systemu prawa Republiki Słowackiej.

Hierarchia norm prawnych

Jedną z podstawowych zasad słowackiego porządku prawnego jest hierarchia norm prawnych. Zrozumienie jej właściwego miejsca w praktyce ustawodawczej oraz w stosowaniu prawa ma podstawowe znaczenie. Hierarchia norm nie jest jednak wyłącznie kwestią zwykłego logicznego pierwszeństwa lub podporządkowania. Dotyczy ona całości kwestii **prawowitej władzy** i obejmuje również kategorię imperatywu, zgodnie z którym przepis może zostać ustanowiony jedynie przez organ uprawniony do tego na mocy ustawy – w granicach określonych w tej ustawie oraz w ramach kompetencji ustawodawczych tego organu.

Przepisy klasyfikuje się według tzw. „mocy prawnej”. **Moc prawna** odnosi się do właściwości norm prawnych, które przesądzają o tym, że jeden przepis jest podrzędny względem drugiego (tj. przepisu o wyższej mocy prawnej) lub do sytuacji, w której konkretny przepis wyprowadzony został z przepisu o wyższej mocy prawnej. W sytuacji, w której występują przepisy o różnej mocy prawnej, przepis o niższej mocy prawnej nie może być sprzeczny z przepisem o wyższej mocy prawnej, natomiast przepis o wyższej mocy prawnej może uchylić przepis o niższej mocy prawnej.

Pod względem poziomów mocy prawnej przepisy można sklasyfikować hierarchicznie w sposób następujący:

Ustawodawstwo pierwotne (ustawy)

ustawy konstytucyjne (zawsze pierwotne),

ustawy (należące zawsze do ustawodawstwa pierwotnego lub wywodzące się z ustaw konstytucyjnych).

Ustawodawstwo wtórne (zwane również prawem pochodnym)

rozporządzenia rządu – zawsze będące ustawodawstwem wtórnym,
przepisy wydawane przez organy administracji centralnej – zawsze będące ustawodawstwem wtórnym,
przepisy wydawane przez organy samorządowe – będące ustawodawstwem pierwotnym lub wtórnym,
przepisy wydawane w wyjątkowych okolicznościach przez organy inne niż organy administracji centralnej – zawsze będące prawodawstwem wtórnym.
W systemie prawnym nadrzędność aktu oznacza, że wszystkie inne przepisy muszą z niego wypływać, muszą być z nim zgodne i nie mogą być z nim sprzeczne. W praktyce oznacza to, że gdy przepis usytuowany niżej w hierarchii jest sprzeczny z przepisem wyższej rangi, przestrzegać należy przepisu wyższej rangi.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie przepisów prawa

Do przyjmowania przepisów prawa uprawnione są organy wymienione poniżej (organy stanowiące prawo):

Rada Narodowa Republiki Słowackiej (Národná rada Slovenskej republiky) – konstytucja, ustawy konstytucyjne, ustawy, umowy międzynarodowe rangi ponadustawowej, umowy międzynarodowe z mocą ustawy,
rząd Republiki Słowackiej – rozporządzenia rządu,
ministerstwa i inne organy administracji centralnej – decyzje wykonawcze, dekrety wykonawcze i rozporządzenia wykonawcze;
rady gmin i miast – uchwały powszechnie obowiązujące,
obywatele Republiki Słowackiej (wyborcy) – wyniki referendum z mocą ustawy konstytucyjnej; wyniki referendum z mocą ustawy,
mieszkańcy gminy lub miasta – wyniki referendum lokalnego z mocą uchwały powszechnie obowiązującej,
organy władz gminnych i miejskich oraz organy samorządowe – uchwały powszechnie obowiązujące.

Proces legislacyjny

Etapy procesu legislacyjnego:

wniesienie projektu ustawy – inicjatywa ustawodawcza,
debaty nad projektem ustawy,
głosowanie (decyzja w sprawie projektu ustawy),
podpisanie przyjętego projektu ustawy,
ogłoszenie (publikacja) ustawy.

Proces decyzyjny

Proces legislacyjny

Wniesienie projektu ustawy – inicjatywa ustawodawcza

Na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy nr 460/1992 (konstytucja Republiki Słowackiej), projekty ustaw mogą być wnoszone przez:

komisje Rady Narodowej Republiki Słowackiej,
członków Rady Narodowej Republiki Słowackiej (zwanych także posłami),
rząd Republiki Słowackiej.

Zgłoszone projekty ustaw przedstawiane są w podziale na artykuły i opatrzone uzasadnieniem.

Debaty nad projektem ustawy

Zgodnie z regulaminem Rady Narodowej Republiki Słowackiej (ustawą nr 350/1996), projekty ustaw są rozpatrywane w trzech czytaniach:

Pierwsze czytanie obejmuje ogólną debatę nad istotą lub tzw. „filozofią” proponowanej ustawy. Na tym etapie nie można zgłaszać poprawek lub uzupełnień.

W trakcie drugiego czytania projekt ustawy jest omawiany w komisji lub komisjach Rady Narodowej, do których został skierowany. Każdy projekt ustawy musi również zostać przeanalizowany przez Komisję Konstytucyjną, przede wszystkim w celu zapewnienia **zgodności ze słowacką konstytucją**, ustawami konstytucyjnymi, umowami międzynarodowymi wiążącymi Republikę Słowacką, ustawami oraz prawem Unii Europejskiej. Na tym etapie **istnieje możliwość zgłaszania poprawek i uzupełnień**, które są poddawane pod głosowanie po zakończeniu prac w komisjach. Z tego względu konieczne jest uzgodnienie stanowisk zanim projekt ustawy zostanie poddany pod dyskusję w Radzie Narodowej. Po **zatwierdzeniu przez Komisję Koordynacyjną, w trybie specjalnej uchwały, wspólnego sprawozdania komisji**, projekt ustawy zostaje przekazany do Rady Narodowej Republiki Słowackiej. Sprawozdanie to stanowi podstawę debaty w słowackiej Radzie Narodowej i głosowania nad projektem ustawy w drugim czytaniu.

Trzecie czytanie ogranicza się do tych przepisów projektu ustawy, do których wprowadzono poprawki lub które uzupełniono w drugim czytaniu. W trzecim czytaniu jedynymi zmianami, jakie mogą zaproponować członkowie parlamentu, są poprawki błędów w redakcji legislacyjnej oraz błędów gramatycznych i ortograficznych. Poprawki i uzupełnienia mające na celu usunięcie innych błędów muszą zostać zaproponowane przez co najmniej 30 członków Rady Narodowej Republiki Słowackiej. Po ich przedyskutowaniu projekt ustawy jest poddawany pod głosowanie w całości.

Głosowanie (decyzja w sprawie projektu ustawy)

Aby ustawa została uchwalona, **za jej przyjęciem musi głosować co najmniej połowa obecnych posłów**.

Zmiana konstytucji oraz uchylenie jej poszczególnych artykułów wymagają większości kwalifikowanej, tzn. trzech piątych wszystkich członków Rady Narodowej Republiki Słowackiej (3/5 ze 150).

Osiągnięcie kworum Rady Narodowej Republiki Słowackiej wymaga obecności co najmniej połowy posłów.

Podpisanie przyjętego projektu ustawy

Przyjęty projekt ustawy podpisuje:

Prezydent Republiki Słowackiej,
Przewodniczący Rady Narodowej Republiki Słowackiej,
Premier Republiki Słowackiej.

Ten etap procedury obejmuje sprawdzenie treści, poprawności proceduralnej i ostatecznej formy przyjętego projektu ustawy. Wspomniani urzędnicy najwyższą rangą według konstytucji zatwierdzają treść ustawy poprzez jej podpisanie.

Prezydent ma prawo zgłosić „weto zawieszające” i odmówić podpisania przyjętej ustawy, jeżeli uzna, że jej treść zawiera wady. Prezydent odsyła następnie taką przyjętą ustawę, wraz ze swoimi uwagami, do Rady Narodowej Republiki Słowackiej w celu ponownego rozpatrzenia.

W takim przypadku ustawa przechodzi następnie przez drugie i trzecie czytanie. Na tym etapie Rada Narodowa Republiki Słowackiej może uwzględnić uwagi Prezydenta, choć nie ma takiego obowiązku. Rada Narodowa może odrzucić „weto zawieszające” w ponownym głosowaniu, w którym to przypadku ustawa zostaje ogłoszona, nawet bez podpisu Prezydenta.

Ogłoszenie (publikacja) ustawy

Ostatnim etapem procesu legislacyjnego jest ogłoszenie ustawy. Przepisy mające zastosowanie do całego terytorium państwa podlegają publikacji w Dzienniku Ustaw (Zbierka zákonov) Republiki Słowackiej; za publikację odpowiada słowackie Ministerstwo Sprawiedliwości.

Wejście w życie

Przepisy wchodzą w życie z dniem ogłoszenia.

Ze względu na ich ograniczony terytorialnie zakres stosowania, przepisy lokalne ogłaszane są poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń urzędowych przez określony czas, zwykle 15 dni.

Sposoby rozstrzygania konfliktów między różnymi źródłami prawa

Akt normatywny o niższej mocy prawnej nie może być sprzeczny z aktem normatywnym o wyższej mocy.

Akt normatywny można zmienić lub uchylić tylko aktem normatywnym o takiej samej lub wyższej mocy prawnej.

W praktyce przy rozstrzyganiu sprzeczności między aktami prawnymi o takiej samej mocy prawnej stosuje się zasadę, że późniejszy akt prawny uchyla lub zmienia akt wcześniejszy, a bardziej szczegółowa norma prawna uchyla lub zmienia normę prawną o charakterze ogólnym.

Trybunał Konstytucyjny Republiki Słowackiej orzeka w przedmiocie:

zgodności ustaw z konstytucją;

zgodności rozporządzeń rządu i powszechnie obowiązujących przepisów wydanych przez ministerstwa i organy administracji centralnej z konstytucją, ustawami konstytucyjnymi i ustawami;

zgodności powszechnie obowiązujących uchwał wydanych przez organy samorządowe z konstytucją i ustawami;

zgodności powszechnie obowiązujących przepisów wydanych przez lokalne organy administracji centralnej z konstytucją i innymi powszechnie obowiązującymi przepisami;

zgodności powszechnie obowiązujących przepisów z umowami międzynarodowymi ogłoszonymi w trybie określonym dla ogłaszania ustaw.

W przypadku stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny istnienia konfliktu między przepisami, przepisy te, ich części lub poszczególne artykuły tracą moc obowiązującą. W przypadku gdy organy, które wydały takie przepisy nie zharmonizują ich z właściwymi przepisami o wyższej mocy prawnej w przewidzianym ustawowo terminie liczonym od chwili wydania orzeczenia, przepisy, ich części lub artykuły tracą moc.

Prawnicze bazy danych

Baza danych JASPI Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Słowackiej

 Baza danych JASPI Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Słowackiej umożliwia dostęp do:

ustaw i innych przepisów,

ich wersji skonsolidowanych po każdej nowelizacji,

umów międzynarodowych i innych źródeł prawa (opublikowanych w Dzienniku Ustaw Republiki Słowackiej),

orzeczeń sądów i opinii sądów (opublikowanych w zbiorach orzeczeń (Zbierka súdnych rozhodnutí) Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej),

orzeczeń, opinii i uchwał Trybunału Konstytucyjnego Republiki Słowackiej,

wybranych orzeczeń sądów rejonowych i okręgowych,

informacji o biegłych, tłumaczach pisemnych i tłumaczach ustnych.

Ponadto baza danych JASPI zawiera:

ustawy i inne przepisy opublikowane w Dzienniku Ustaw Republiki Słowackiej od 1945 r.,

zaktualizowane teksty przyjętych ustaw, obwieszczeń i innych przepisów,

teksty opinii i orzeczeń Sądu Najwyższego Republiki Słowackiej od 1961 r.,

dokumenty Trybunału Konstytucyjnego Republiki Słowackiej od chwili utworzenia niepodległej Republiki Słowackiej (w dniu 1 stycznia 1993 r.),

wybrane orzeczenia sądów rejonowych i okręgowych,

informacje o biegłych, tłumaczach pisemnych i tłumaczach ustnych.

Baza danych JASPI to otwarty niekomercyjny system mający na celu zapewnienie obywatelom swobodnego dostępu do kompleksowych informacji prawnych dotyczących państwa. Ideą tego przedsięwzięcia jest zapewnienie szybkiego i przejrzystego dostępu do informacji prawnej.

System informacyjny dotyczący przebiegu prac legislacyjnych obejmuje dwie aplikacje funkcjonalne.

Pierwsza z nich to **edytor projektów ustaw**, którego główną funkcją jest tworzenie projektów ustaw, projektów nowelizacji i zbiorczych nowelizacji. Edytor automatycznie tworzy dokument prawny o określonej strukturze (w formacie XML) zgodnie z przyjętymi regułami legislacyjnymi rządu Republiki Słowackiej.

W przypadku nowelizacji użytkownik może bezpośrednio edytować skonsolidowaną wersję aktualnego dokumentu prawnego (ustawy, rozporządzenia rządu itp.), po czym aplikacja automatycznie tworzy znowelizowaną wersję. Użytkownik może przeglądać dokument prawny w wersji skonsolidowanej z zaznaczonymi zmianami. Ostatecznym wynikiem jest dokument o odpowiedniej strukturze, w formacie XML. Następnie projekt ustawy jest publikowany w różnych formatach w przeznaczonej do tego aplikacji w ramach portalu norm prawnych (Portál právnych predpisov).

W portalu tym można **śledzić proces legislacyjny** dla wszystkich rodzajów tekstów prawnych. Szczególną uwagę poświęcono procedurze konsultacji międzyresortowych, które obejmują także konsultacje społeczne (każdy obywatel może zgłaszać uwagi). Użytkownicy portalu mogą z łatwością wyszukiwać dokumenty według szeregu kryteriów, a także otrzymywać pocztą elektroniczną lub kanałem RSS powiadomienia o kolejnych etapach prac legislacyjnych nad nowymi projektami w wybranych przez nich dziedzinach. Ma to na celu zapewnienie większej przejrzystości i powszechnej dostępności procesu legislacyjnego.

Przydatne linki

 [Portal legislacyjny Ministerstwa Sprawiedliwości Republiki Słowackiej](#)

Ostatnia aktualizacja: 18/03/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Finlandia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o systemie prawnym w Finlandii.

Źródła prawa

„Źródła prawa” to źródła norm prawnych. W Finlandii wyróżnia się krajowe i międzynarodowe źródła prawa.. Niektóre z nich są pisane, inne niepisane.

Poniżej przedstawiono w skrócie wszystkie źródła prawa.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Krajowe źródła prawa

Najważniejszym krajowym źródłem prawa są pisane akty normatywne (prawo stanowione). W tym kontekście termin „akty normatywne” powinien być interpretowany szeroko, jako oznaczający konstytucję, ustawy zwykłe (zwane również ustawami parlamentu), dekrety wydawane przez Prezydenta Republiki, Radę Ministrów lub przez ministerstwa, oraz akty prawne wydawane przez organy niższych szczebli. Akty prawne wydawane przez organy

niższych szczebli oraz dekrety mogą być wydawane tylko na podstawie delegacji zawartej w konstytucji albo ustawie zwykłej, która zazwyczaj określa instytucję lub organ uprawniony do wydania takiego aktu.

Jeżeli dana sytuacja nie jest regulowana prawem stanowionym, art. 1 ust. 11 kodeksu postępowania stanowi, że zwyczaj może być źródłem prawa. Aby zwyczaj mógł być źródłem prawa, musi być oparty na zasadzie słuszności. Prawo zwyczajowe pochodzi z dawnych czasów i jego dzisiejsze rozumienie jest raczej mało konkretne. „Zwyczaj” oznacza obecnie głównie pewne przyjęte praktyki, występujące na przykład w działalności handlowej. Ponieważ zakres unormowań zawartych w prawie stanowionym jest obecnie dość obszerny, zwyczaj stosunkowo rzadko ma znaczenie jako źródło prawa. Jednakże w niektórych dziedzinach, takich jak prawo zobowiązań, nawet obecnie prawo zwyczajowe odgrywa znaczną rolę.

Legislacyjne prace przygotowawcze i orzeczenia sądów są również źródłami prawa. Legislacyjne prace przygotowawcze dostarczają informacji o intencjach ustawodawcy i z tego powodu dokumenty takie wykorzystywane są w wykładni ustawodawstwa. Wśród orzeczeń różnych sądów największe znaczenie jako źródła prawa mają orzeczenia sądów najwyższej instancji, a mianowicie Sądu Najwyższego i Najwyższego Sądu Administracyjnego. Orzeczenia tych dwóch sądów nazywane są precedensami. Jakkolwiek precedensy nie są prawnie wiążące, to mają ogromne znaczenie w praktyce. Orzeczenia innych sądów mogą również stanowić istotne źródła prawa. W przypadkach gdy orzeczenie sądu niższej instancji kończy postępowanie w sprawie, praktyka sądów niższych instancji może istotnie mieć duże znaczenie praktyczne.

Doktryna prawa, ogólne zasady prawa i argumenty faktyczne również stanowią krajowe źródła prawa. Szczególną rolę doktryny prawa jest badanie treści systemu prawnego – wykładni i klasyfikacji norm prawnych – i z tego powodu ma ona również znaczenie jako źródło prawa. Ogólne zasady prawa i argumenty faktyczne są również źródłami prawa. Jak zostanie wykazane poniżej, pozycja tych źródeł w hierarchii źródeł prawa jest jednak słabsza niż pozycja innych źródeł, o których wspomniano powyżej.

Międzynarodowe źródła prawa oraz prawo Unii Europejskiej

Przyjęte przez Finlandię umowy międzynarodowe i inne zobowiązania międzynarodowe są w Finlandii wiążącymi źródłami prawa. Praktyka organów międzynarodowych stosujących takie umowy również odgrywa rolę źródła prawa. Jednym z przykładów źródła prawa należącego do tej kategorii jest Konwencja o ochronie praw człowieka, stąd też praktyka Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ma znaczenie dla interpretacji tej konwencji.

Jako państwo członkowskie Unii Europejskiej Finlandia jest również związana jej aktami normatywnymi – rozporządzeniami i dyrektywami. Są to jedne z najważniejszych elementów prawodawstwa Unii Europejskiej. Rozporządzenia są bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich, natomiast dyrektywy muszą zostać wdrożone przez państwa członkowskie. Z punktu widzenia prac wstępnych nad przepisami wdrażającymi znaczenie ma interpretacja prawa UE, choć znaczenie to jest wyraźnie dużo mniejsze niż w przypadku prac przygotowawczych nad ustawodawstwem krajowym.

Inne instrumenty regulacyjne UE są wiążące dla Finlandii w takim samym stopniu, jak dla innych państw członkowskich. Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich są również źródłami prawa, ponieważ stanowią część prawa unijnego.

Hierarchia norm

Fińskie źródła prawa dzieli się zwyczajowo na silnie wiążące, słabo wiążące oraz źródła niewiążące. Do źródeł silnie wiążących należą akty normatywne i zwyczaj. Zajmują one zatem najwyższe miejsce w hierarchii. Ich stosowanie jest urzędowym obowiązkiem organów odpowiedzialnych za egzekwowanie prawa; niestosowanie się do nich uważane jest za bezprawne działanie organu. Hierarchia ustawodawstwa krajowego wygląda następująco:

konstytucja

ustawy zwykłe (ustawy parlamentu)

dekrety wydane przez Prezydenta Republiki, Radę Ministrów i ministerstwa

akty prawne wydane przez organy niższego szczebla.

Słabo wiążące źródła prawa, czyli źródła znajdujące się o jeden szczebel niżej w hierarchii, obejmują legislacyjne prace przygotowawcze oraz orzeczenia sądowe. Nieuwzględnienie tych źródeł nie powoduje sankcji za bezprawne działanie organu odpowiedzialnego za egzekwowanie prawa, natomiast wzrasta prawdopodobieństwo zakwestionowania decyzji organu przez sąd/organ wyższej instancji. Do niewiążących źródeł prawa należy doktryna prawa, ogólne zasady prawne oraz argumenty faktyczne. Źródła te nie są wiążące, ale można je wykorzystać do wzmocnienia wyводу, a tym samym argumentu, i w ten sposób dodania wagi podstawom, na których opiera się orzeczenie.

Umowy międzynarodowe mają taką samą rangę w hierarchii, jak instrument wykorzystany do ich wykonania w Finlandii. A zatem, jeżeli wykonanie umowy międzynarodowej odbywa się za pomocą ustawy, postanowienia tej umowy mają w hierarchii rangę przepisów ustawy. Jednakże jeżeli zobowiązanie międzynarodowe wykonywane jest na mocy dekretu, jego postanowienia zajmują taką samą pozycję w hierarchii jak przepisy dekretu. Przepisy wykonawcze mają więc analogiczną rangę do przepisów krajowych tego samego szczebla w hierarchii.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Zgodnie z fińską konstytucją władzę ustawodawczą w Finlandii sprawuje parlament. Parlament uchwała wszystkie ustawy zwykłe oraz poprawki do konstytucji. Ustawy lub podstawowe akty normatywne uchwalane przez parlament mogą zawierać delegacje dla innych organów do wydawania aktów prawnych w konkretnych sprawach. Na podstawie takich uprawnień Prezydent Republiki, rząd oraz ministerstwo mogą wydawać dekrety. W przypadku braku przepisu określającego organ, który ma wydać dekret, jest on wydawany przez rząd. W pewnych przypadkach organ niższego szczebla może również zostać upoważniony przez ustawę do wydawania aktów prawnych w określonych sprawach. Ma to miejsce wówczas gdy istnieją określone podstawy dotyczące przedmiotu odnośnych przepisów oraz gdy waga tych przepisów nie wymaga, by były uchwalone w formie ustawy lub dekretu. Zakres takiej delegacji musi również być wyraźnie określony. Żadne inne organy poza tymi, o których mowa powyżej, nie są uprawnione do wydawania powszechnie wiążących aktów prawnych.

Proces decyzyjny

Uchwalanie i wejście w życie aktów prawnych

Aby akt prawny został uchwalony, musi być przedmiotem obrad w parlamencie jako projekt rządowy lub jako inicjatywa poselska. Projekty rządowe przygotowywane są w ministerstwach, a następnie omawiane na plenarnych posiedzeniach rządu. Decyzja, czy poddać projekt rządowy pod obrady parlamentu zapada na posiedzeniu prezydiálním.

W parlamencie projekt rządowy jest najpierw przedmiotem debaty wstępnej, po czym zostaje przekazany komisji parlamentarnej do rozpatrzenia. Komisja wysłuchuje opinii ekspertów i sporządza sprawozdanie w sprawie projektu rządowego. Sprawa zostaje następnie przekazana pod obrady sesji plenarnej parlamentu, gdzie sprawozdanie komisji parlamentarnej służy za podstawę do debaty. Decyzja o uchwaleniu projektu ustawy zapada na sesji plenarnej parlamentu w dwóch czytaniach. Parlament może przyjąć projekt ustawy bez wprowadzania poprawek, wprowadzić do niego poprawki lub go odrzucić. Ostateczna decyzja o losie projektu ustawy należy zatem do parlamentu. Projekty zwykłych ustaw uchwalane są zwykłą większością głosów, natomiast poprawka do konstytucji wymaga większości kwalifikowanej.

Po uchwaleniu ustawy przez parlament zostaje ona przesłana do Prezydenta Republiki do zatwierdzenia. Ustawa wchodzi w życie w terminie przewidzianym w projekcie, jednak nie wcześniej niż zostanie opublikowana w organie promulgacyjnym „Ustawy Finlandii”.

Dekrety wydawane przez Prezydenta Republiki, rząd lub jedno z ministerstw przygotowywane są przez ministerstwo zajmujące się daną sprawą. Jeśli chodzi o dekrety prezydenckie, Prezydent Republiki podejmuje decyzję o wydaniu dekretu, działając na podstawie projektów przedstawionych przez rząd. O wydaniu dekretu rządowego decyduje się na posiedzeniu plenarnym rządu, zaś decyzja o wydaniu dekretu ministerialnego zapada w danym ministerstwie. Wszystkie dekrety publikowane są w „Ustawach Finlandii”. Dekret wchodzi w życie w określonym w nim terminie, ale w żadnym przypadku nie wchodzi w życie zanim nie zostanie opublikowany w „Ustawach Finlandii”.

Akty prawne wydawane przez organy niższego szczebla, zazwyczaj nazywane decyzjami bądź rozporządzeniami, przygotowywane są przez zainteresowany organ, który jednocześnie decyduje o ich przyjęciu. Rozporządzenia przyjęte przez organy niższego szczebla wchodzi w życie w przewidzianym terminie i zostają opublikowane w zbiorze rozporządzeń zainteresowanego organu.

Prawnicze bazy danych

Finlex

 Finlex jest prawnym bankiem danych składającym się z ponad trzydziestu baz danych. Informacje o ustawodawstwie w bazie Finlex zorganizowane są w postaci sześciu baz danych. Obejmują one między innymi:

bazę danych tłumaczeń fińskich ustaw i dekretów, w tym tłumaczeń fińskich ustaw parlamentu (w większości w języku angielskim)

teksty skonsolidowane ustaw i dekretów (w języku fińskim i szwedzkim)

referencyjną bazę danych, która obejmuje wykaz zmian wprowadzonych w każdej ustawie lub dekreście ustawy i dekrety w języku sami.

Tłumaczenia fińskich ustaw i dekretów (głównie w języku angielskim) zebrane są w jednej bazie danych. Oryginalne teksty ustaw i dekretów znajdują się w oddzielnych bazach danych. Najnowsze ustawy znajdują się w elektronicznej bazie ustaw Finlandii.

Zbiór orzecznictwa w bazie Finlex składa się z kilkunastu baz danych. Obejmują one precedensy tworzone przez Sąd Najwyższy oraz sprawy rozstrzygane przez Najwyższy Sąd Administracyjny, sądy apelacyjne, sądy administracyjne i sądy szczególne.

Inne bazy danych Finlex zawierają traktaty międzynarodowe, prawodawstwo wtórne i projekty rządowe.

Dostęp do bazy danych jest **bezpłatny**.

Inne bazy danych

Oprócz bazy Finlex, w Finlandii dostępne są inne bazy danych zawierające ustawodawstwo, orzecznictwo, projekty rządowe oraz piśmiennictwo w dziedzinie prawa. Serwisy **Edilex** i **Suomen laki** oferują usługi w postaci wyczerpującej informacji prawnej. Zarówno Edilex, jak i Suomen laki zawierają bazy danych o krajowym ustawodawstwie, orzecznictwie oraz inne materiały. W odniesieniu do tych usług zazwyczaj wymagana jest prenumerata. WSOYPro jest trzecim komercyjnym serwisem informacji prawnej w Finlandii. Dostęp do większości materiałów ograniczony jest do prenumeratorów.

Ostatnia aktualizacja: 30/06/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawo państwa członkowskiego - Szwecja

Na niniejszej stronie przedstawione są informacje o systemie prawnym w Szwecji.

Źródła prawa

W Szwecji istnieją cztery główne źródła prawa: ustawodawstwo, dokumenty przygotowawcze opracowywane w toku procesu ustawodawczego, orzecznictwo i publikacje akademickie.

Ustawodawstwo jest źródłem pierwotnym. Jest ono publikowane w szwedzkim dzienniku ustaw. Ustawodawstwo obejmuje ustawy, rozporządzenia i zarządzenia. Ustawy są przyjmowane przez Riksdag (szwedzki parlament), rozporządzenia – przez rząd, a zarządzenia – przez organy administracji.

 Riksdag jest jedyną instytucją publiczną posiadającą kompetencje do przyjmowania nowych ustaw lub do zmiany obowiązującego ustawodawstwa. Obowiązujące ustawodawstwo może być uchylone lub zmienione jedynie na podstawie uchwały Riksdagu.

Orzecznictwo (orzeczenia sądowe) odgrywa istotną rolę w procesie stosowania prawa. Odnosi się to szczególnie do orzeczeń wydawanych przez sądy najwyższych instancji, czyli Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny.

W procesie stosowania prawa korzysta się również z **dokumentów dotyczących wniosków ustawodawczych**, czyli dokumentów opracowanych w toku procesu ustawodawczego.

Proces decyzyjny

Nowe akty lub zmiany obowiązujących aktów proponuje zazwyczaj rząd. Zanim jednak złoży on projekt nowej ustawy w szwedzkim parlamencie, zwykle dokonuje analizy innych dostępnych wariantów. Zadanie to powierza się komisji powołanej specjalnie do tego celu.

Zanim izba Riksdagu zadecyduje o przyjęciu przedłożonego projektu ustawy lub zmiany do ustawy, projekt musi zostać rozpatrzony w komisji parlamentarnej Riksdagu. Istnieje piętnaście takich komisji, z których każda zajmuje się inną dziedziną, jak np. transport lub oświata.

Po przedstawieniu izbie przez komisję jej zaleceń – w formie sprawozdania komisji – co do decyzji jaką Riksdag powinien podjąć wobec projektów rządowych i poselskich, projekt ustawy poddawany jest debacie, w której uczestniczą wszyscy posłowie do Riksdagu. W następstwie tej debaty podejmowana jest ostateczna decyzja.

Obowiązkiem rządu jest realizowanie uchwał Riksdagu i zapewnienie ich wykonania w sposób określony przez Riksdag. Rządowi pomagają w tym instytucje rządowe, obejmujące wszystkie ministerstwa oraz ok. 300 instytucji państwowych.

Wszystkie ustawy i rozporządzenia publikowane są w szwedzkim dzienniku ustaw (Svensk Författningssamling), dostępnym w formie papierowej oraz w internecie.

Prawnicze bazy danych

Informacje prawne dotyczące administracji państwowej można znaleźć w portalu **Lagrummet**. W portalu tym znajdują się także łącza pozwalające na dostęp do informacji prawnych rządu, Riksdagu, sądów wyższych instancji i podmiotów rządowych.

Dostęp do tego portalu jest **bezpłatny**.

Ostatnia aktualizacja: 22/10/2015

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej [en](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Anglia i Walia

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o prawie i prawniczych bazach danych odnoszących się do systemu prawnego Zjednoczonego Królestwa, ze szczególnym uwzględnieniem jurysdykcji Anglii i Walii.

Źródła prawa

Głównymi źródłami prawa w Zjednoczonym Królestwie na obszarze Anglii i Walii są:

ustawodawstwo pierwotne w formie **ustaw przyjmowanych przez Parlament Zjednoczonego Królestwa i Zgromadzenie Narodowe Walii** oraz **aktów (*Measures*) przyjmowanych przez Zgromadzenie Narodowe Walii**;

prawo Unii Europejskiej;

ustawodawstwo wtórne (lub ustawodawstwo pochodne) w formie **rozporządzeń (*Statutory Instruments*)** przyjmowanych przez monarchę, rząd Zjednoczonego Królestwa, rząd walijski (Welsh Assembly Government) lub inne władze; niektóre inne akty ustawodawstwa wtórnego mogą być wydawane jako **zarządzenia (*Administrative Orders*)**;

common law (prawo precedensowe) rozwijane poprzez orzeczenia sądowe.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Ustawodawstwo pierwotne, czyli ustawy parlamentu (*Acts of Parliament*), uchwała Parlament Zjednoczonego Królestwa w Londynie. Mogą one obowiązywać w całym Zjednoczonym Królestwie lub w jakiegokolwiek jego części. Zgromadzenie Narodowe Walii ma kompetencje do przyjmowania ustaw w 20 dziedzinach objętych dewolucją wymienionych w wykazie 7 **ustawy o rządzie Walii z 2006 r.** (Government of Wales Act 2006). Inne akty ustawodawstwa pierwotnego mogą być wydawane przez monarchę na mocy prerogatyw w różnych formach, takich jak rozporządzenia królewskie (*Orders in Council*), proklamacje (*Proclamations*), akty nominacji (*Royal Warrants*), instrukcje królewskie (*Royal Instructions*), rozporządzenia (*Regulations*) oraz dokumenty nadania praw (*Letters Patent*).

Ustawodawstwo wtórne przyjmowane jest na mocy kompetencji nadanych przez Jej Królewską Mość zasiadającą w radzie (Her Majesty in Council) lub na mocy jej rozporządzenia, przez ministrów, departamenty (ministerstwa), ministrów Walii lub inny organ lub osobę. Jest ono również nazywane ustawodawstwem delegowanym lub wtórnym, a ustawa nadająca to uprawnienie nazywana jest ustawą umocowującą, nadającą uprawnienia lub ustawą „macierzystą” (*parent act*). Akty ustawodawstwa wtórnego mogą nosić różne tytuły (takie jak: *Orders in Council*, *Regulations* lub *Rules*), przy czym są zwane zbiorczo rozporządzeniami (*Statutory Instruments*) lub przepisami prawa wtórnego (*Statutory Rules*).

W lipcu 1999 r. niektóre kompetencje ustawodawcze Parlamentu Zjednoczonego Królestwa przekazano Zgromadzeniu Narodowemu Walii, które ma swoją siedzibę w Cardiff. Zgromadzeniu nadano kompetencje do wydawania rozporządzeń obowiązujących w Walii, jednakże ustawodawstwo pierwotne w sprawach dotyczących Walii jest nadal przyjmowane przez Parlament Zjednoczonego Królestwa. W następstwie uchwalenia **ustawy o rządzie Walii z 2006 r.** Zgromadzenie otrzymało kompetencje do przyjmowania aktów (ustawodawstwo pierwotne) dotyczących Walii w sprawach, w przypadku których Parlament Zjednoczonego Królestwa przyjął uchwały nadające kompetencje ustawodawcze obejmujące zagadnienia określone we wspomnianej ustawie. Akty (*Measures*), zanim zaczną obowiązywać, muszą być jednak zatwierdzone przez monarchę zasiadającego w radzie (Sovereign in Council). Zgromadzenie posiada uprawnienia m.in. w zakresie spraw dotyczących rozwoju gospodarczego, oświaty, środowiska naturalnego, zdrowia, mieszkalnictwa, turystyki oraz transportu, natomiast nie posiada uprawnień w zakresie prawa cywilnego i karnego. Ustawodawstwo walijskie uchwalane przez Zgromadzenie Narodowe i walijskich ministrów (rząd Walii) redagowane jest zarówno w języku angielskim, jak i walijskim.

Uprawnienia do zawierania **traktatów międzynarodowych** w imieniu Zjednoczonego Królestwa należą do Korony, tj. monarchy działającego na mocy prerogatyw królewskich zgodnie z opinią rządu Zjednoczonego Królestwa. Parlament Zjednoczonego Królestwa nie odgrywa formalnej roli w zawieraniu traktatów, jednakże w przypadku gdy traktat wymaga wprowadzenia zmian do ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa lub przyznania środków publicznych, parlament glosuje nad tą kwestią w trybie zwykłym. Aby w Zjednoczonym Królestwie można było wdrożyć każdy z traktatów UE, należy przyjąć odpowiedni akt prawny. Wszystkie traktaty UE podlegają zatem kontroli parlamentarnej. Po wejściu w życie brytyjskiej ustawy o reformie konstytucyjnej i sprawowaniu rządów z 2010 r. (Constitutional Reform and Governance Act) ratyfikacja traktatu będzie możliwa dopiero po: a) uprzednim przedłożeniu parlamentowi przez ministra Korony kopii traktatu, b) opublikowaniu traktatu oraz c) upływie okresu 21 dni sesyjnych, przy czym przez ten okres żadna z izb parlamentu nie opowiedziała się przeciwko ratyfikacji traktatu.

Hierarchia norm

Sądy są głównym organem, który rozstrzyga sprawy dotyczące sprzeczności między różnymi źródłami prawa. Sądy mogą również rozstrzygać spory dotyczące wykładni ustawodawstwa. Jednakże w związku z tym, że Zjednoczone Królestwo nie posiada „pisanej konstytucji”, nie istnieje możliwość zaskarżenia ustawy parlamentu do sądu ze względu na jej sprzeczność z konstytucją. Zgodnie z **konstytucyjną doktryną „suwerenności parlamentarnej”** Parlament Zjednoczonego Królestwa jest najwyższym organem władzy ustawodawczej w takim znaczeniu, że może przyjmować i uchylać wszelkie akty prawne oraz że żaden inny organ nie może uchylić ani zaskarżyć ważności ustawy parlamentarnej.

Jednakże doktrynę suwerenności parlamentarnej ogranicza członkostwo Zjednoczonego Królestwa w Unii Europejskiej. Na mocy ustawy o Wspólnotach Europejskich (European Communities Act) z 1972 r., prawo Unii Europejskiej stanowi część prawa Anglii i Walii (oraz Szkocji i Irlandii Północnej).

Ustawodawstwo krajowe należy poddawać wykładni w taki sposób, by zawsze – gdy to możliwe – było zgodne z prawem UE.

Ustawa z 1998 r. o prawach człowieka (Human Rights Act 1998), która włączyła europejską konwencję praw człowieka do prawa Zjednoczonego Królestwa, nadaje sądom jeszcze jedno uprawnienie umożliwiające zakwestionowanie ustawy parlamentu. Przepisy prawa krajowego należy interpretować – w najszerszym możliwym zakresie – w taki sposób, aby były zgodne z prawami ustanowionymi w konwencji.

Orzeczenia sądów, a w szczególności sądów odwoławczych, odgrywają ważną rolę w rozwoju prawa. Nie tylko zawierają one wiążące rozstrzygnięcia w zakresie wykładni ustawodawstwa, ale są również podstawą *common law*, które wywodzi się z orzeczeń sądów wydanych we wcześniejszych sprawach (inaczej z orzecznictwa).

W odniesieniu do kwestii związania sądów orzeczeniami, ogólna zasada stanowi, że sąd jest związany wcześniejszymi orzeczeniami wydanymi przez sąd wyższej instancji.

W sprawach z zakresu prawa Unii Europejskiej najwyższą instancją jest **Europejski Trybunał Sprawiedliwości**. Dotychczas rolę Sądu Najwyższego Zjednoczonego Królestwa pełniła Izba Lordów (*Law Lords*), ale została ona zastąpiona przez nowo powołany Sąd Najwyższy, który powstał dnia 1 października 2009 r. *Law Lords* zasiadający w Izbie Lordów zostali wówczas pierwszymi sędziami Sądu Najwyższego, a *Senior Law Lord* – jego prezesem.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych i proces decyzyjny

Ustawodawstwo pierwotne uchwała **Parlament Zjednoczonego Królestwa** w Londynie. Zanim **projekt ustawodawczy** (zwany *bill*) stanie się ustawą parlamentarną, musi zostać zatwierdzony przez obie izby parlamentu – Izbę Gmin i Izbę Lordów. W obu izbach prace nad projektem ustawy przebiegają w następujących etapach:

pierwsze czytanie (formalne przedstawienie projektu bez debaty);

drugie czytanie (debata ogólna);

etap pracy w komisjach (szczegółowa analiza, debata i zgłaszanie poprawek). W Izbie Gmin etap ten ma na ogół miejsce w komisji legislacyjnej (Public Bill Committee);

etap sprawozdania (możliwość wniesienia dalszych poprawek);

trzecie czytanie (ostatnia sposobność przeprowadzenia debaty; możliwe jest wniesienie poprawek w Izbie Lordów).

Kiedy projekt zostanie przyjęty przez obie izby, powraca do pierwszej izby (gdzie rozpoczęto prace) celem uwzględnienia poprawek drugiej izby.

Tekst końcowy muszą zatwierdzić obie izby. Może dojść do wielokrotnego przesyłania tekstu pomiędzy izbami, dopóki nie zostanie osiągnięte porozumienie co do każdego słowa projektu. Kiedy to nastąpi, projekt może zostać przedstawiony monarsze do podpisu (*Royal Assent*).

Ustawodawstwo pierwotne jest również przyjmowane przez **Zgromadzenie Narodowe Walii**. Zanim projekt zacznie obowiązywać, odbywa się nad nim debata w Zgromadzeniu, które następnie go przyjmuje. Wówczas może on zostać przedłożony monarsze do podpisu (*Royal Assent*). Ustawa (*Act of Assembly*) obowiązuje i ma zastosowanie w Walii we wszystkich właściwych dziedzinach.

W Zgromadzeniu debata nad projektem rządowym odbywa się w czterech poniżej opisanych etapach.

Etap 1: analiza ogólnych założeń projektu ustawy lub aktu przez komisję (lub komisje) oraz porozumienie Zgromadzenia co do tych głównych założeń.

Etap 2: przeprowadzona przez komisję szczegółowa analiza projektu ustawy lub aktu oraz wszelkich poprawek zgłoszonych przez członków Zgromadzenia.

Etap 3: przeprowadzona przez Zgromadzenie szczegółowa analiza projektu ustawy lub aktu oraz wszelkich poprawek zgłoszonych przez członków Zgromadzenia. Przewodniczący podejmuje decyzję, nad którymi poprawkami Zgromadzenie odbędzie debatę.

Etap 4: głosowanie w Zgromadzeniu nad przyjęciem ostatecznego tekstu projektu ustawy lub aktu.

Kiedy projekt przejdzie przez wszystkie etapy prac parlamentarnych w Parlamencie Zjednoczonego Królestwa lub w Zgromadzeniu Narodowym Walii, zostaje przedstawiony monarsze do podpisu (*Royal Assent*), w następstwie czego zaczyna obowiązywać (staje się **ustawą**). Akty (*Measures*) przyjmowane przez Zgromadzenie Narodowe Walii muszą być przedłożone do zatwierdzenia przez królową zasiadającą w radzie (Queen in Council).

Na ogół ustawodawstwo pierwotne może zostać zmienione lub uchylone tylko przez nowe przepisy ustawodawstwa pierwotnego. Istnieją jednak wyjątki – pewnych zmian i uchyleń można dokonać bowiem na podstawie rozporządzenia. Obejmują one realizację zobowiązań wynikających z członkostwa w UE lub reformy ustawodawczej, która zmniejsza lub eliminuje obciążenia regulacyjne. Takie rozporządzenia, zanim zostaną wydane, muszą być jednak zatwierdzone uchwałą obu izb parlamentu.

Ustawodawstwo pierwotne wchodzi w życie zgodnie z **przepisami o wejściu w życie** zawartymi w ustawie lub akcie (*Measure*). Ustawa lub akt może określać konkretną datę wejścia w życie. Akt prawny może wejść w życie niezwłocznie po uzyskaniu podpisu monarchy (*Royal Assent*), w konkretnym dniu (na ogół co najmniej dwa miesiące po uzyskaniu podpisu monarchy) lub w dniu określonym przez ministra lub ministerstwo w zarządzeniu o wejściu w życie (*Statutory Instrument*). Dla różnych przepisów aktu prawnego mogą zostać określone różne daty.

Data wejścia w życie każdego aktu ustawodawstwa wtórnego jest na ogół określona w samym akcie. Wyjątkowo data wejścia w życie może być określona przez publikację ogłoszenia w biuletynie urzędowym (London Gazette).

Prawnicze bazy danych

Strona [Legislation.gov.uk](http://legislation.gov.uk), zarządzana przez Archiwum Krajowe (National Archives), jest oficjalnym miejscem publikacji ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa.

Na stronie Legislation.gov.uk znajduje się ustawodawstwo obejmujące wszystkie obszary Zjednoczonego Królestwa (Anglia i Walia, Szkocja, Północna Irlandia). Na stronie zamieszczono całe ogólne ustawodawstwo począwszy od 1988 r. do czasów obecnych, większość ustawodawstwa pierwotnego sprzed 1988 r. w wersjach pierwotnych i zmienionych, oraz duży wybór ustawodawstwa od 1948 r., w przypadku gdy jest ono nadal obowiązujące.

Ostatnia aktualizacja: 05/06/2017

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

językowej [en](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie

tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Irlandia Północna

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje o prawie i prawniczych bazach danych w Zjednoczonym Królestwie, ze szczególnym uwzględnieniem jurysdykcji Irlandii Północnej.

Źródła prawa

Głównymi źródłami prawa Zjednoczonego Królestwa w okręgu Irlandii Północnej są:

ustawodawstwo pierwotne w formie ustaw uchwalanych przez Parlament Zjednoczonego Królestwa i ustaw uchwalanych przez Zgromadzenie Irlandii Północnej (Northern Ireland Assembly). Niektóre akty ustawodawstwa pierwotnego odnoszące się do Irlandii Północnej są uchwalane także przez monarchę działającego w radzie prywatnej jako zarządzenia królewskie (*Orders in Council*), czyli jako akty ustawodawcze (*statutory instruments*);

prawo Unii Europejskiej;

ustawodawstwo wtórne (lub ustawodawstwo podporządkowane) w formie aktów ustawodawczych (*statutory instruments*) lub aktów wykonawczych (*statutory rules*) Irlandii Północnej. Niektóre inne akty ustawodawstwa wtórnego mogą być wydawane jako decyzje administracyjne;

common law (prawo precedensowe) rozwijane poprzez orzeczenia sądowe.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Ustawodawstwo pierwotne, czyli **ustawy parlamentarne** (*Acts of Parliament*), uchwała Parlament Zjednoczonego Królestwa w Londynie i mogą one obowiązywać w całym Zjednoczonym Królestwie lub w jakiegokolwiek jego części. Parlament Zjednoczonego Królestwa zatwierdził również przekazanie kompetencji ustawodawczych zdecentralizowanym parlamentom i zgromadzeniom, wskutek czego mogą one przyjmować ustawodawstwo pierwotne obejmujące ograniczony zakres zagadnień i obowiązujące na obszarach ich właściwości. Inne akty ustawodawstwa pierwotnego mogą być wydawane przez monarchę na mocy przywileju w różnych formach, takich jak zarządzenia królewskie (*Orders in Council*), oświadczenia (*proclamations*), nakazy królewskie (*royal warrants*), instrukcje królewskie (*royal instructions*), rozporządzenia oraz dokumenty nadania praw (*letters patent*).

Ustawodawstwo wtórne uchwalane jest na mocy uprawnień przyznanych aktem wydanym przez Jej Królewską Mość działającą w radzie prywatnej (Her Majesty in Council), przez ministra, ministerstwo (Ministry lub Department), organy władzy wykonawczej Irlandii Północnej lub inny organ lub osobę albo też uzyskanych na podstawie takiego aktu. Jest również nazywane **ustawodawstwem delegowanym lub wtórnym**, a akt nadający to uprawnienie określany jest mianem „aktu umocowującego”, „aktu nadającego uprawnienia” lub „aktu macierzystego”. Akty ustawodawstwa wtórnego mogą nosić różne tytuły, takie jak zarządzenia królewskie (*Orders in Council*), regulacje lub przepisy, które nazywane są zbiorczo „aktami ustawodawczymi” (*statutory instruments*) lub „aktami wykonawczymi” (*statutory rules*).

W Irlandii Północnej ustawodawstwo obejmuje akty lub ustawy, którymi mogą być akty Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, Parlamentu Irlandii Północnej (1921–1972) lub Zgromadzenia Irlandii Północnej w Belfaście. W różnych okresach działalność zdecentralizowanych rządów w Irlandii Północnej była zawieszana i wiele aktów prawodawczych zawartych było w „zarządzeniach królewskich”, które z technicznego punktu widzenia są ustawodawstwem wtórnym, lecz wykorzystywane są jako ustawodawstwo pierwotne. Ustawodawstwo w Irlandii Północnej obejmuje również akty wykonawcze (*statutory rules*) – ustawodawstwo wtórne lub podporządkowane – uchwalane na mocy aktu Parlamentu Zjednoczonego Królestwa, zarządzenia królewskiego lub aktu Zgromadzenia Irlandii Północnej.

Uprawnienia do zawierania **traktatów międzynarodowych** w imieniu Zjednoczonego Królestwa należą na mocy przywileju królewskiego do Korony, tj. monarchy działającego zgodnie z zaleceniem rządu Zjednoczonego Królestwa. Parlament Zjednoczonego Królestwa nie odgrywa formalnej roli w zawieraniu traktatów, jednakże gdy traktat wymaga wprowadzenia zmian do ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa lub przyznania środków publicznych, parlament glosuje nad tą kwestią w normalnym trybie. Wszystkie traktaty UE wymagają do ich wdrożenia w Zjednoczonym Królestwie odpowiedniego aktu prawnego, podlegają zatem kontroli parlamentarnej. Zgodnie z przepisami artykułów 20-25 ustawy z 2010 r. o reformie konstytucyjnej i sprawowaniu rządów (Constitutional Reform and Governance Act 2010), które weszły w życie 11 listopada 2010 r., ratyfikacja traktatu będzie możliwa dopiero po: a) przedłożeniu traktatu parlamentowi przez ministra Korony, b) opublikowaniu traktatu, oraz c) upływie okresu 21 dni sesyjnych, przy czym w tym okresie żadna z izb parlamentu nie opowie się przeciwko ratyfikacji traktatu.

Hierarchia norm

W przypadku gdy różne źródła prawa są ze sobą sprzeczne, głównym forum ich rozstrzygnięcia są sądy. Sądy mogą także rozstrzygać spory dotyczące wykładni ustawodawstwa. Jednakże w związku z tym, że Zjednoczone Królestwo nie posiada „pisanej konstytucji”, nie istnieje możliwość zakwestionowania ustawy parlamentu przed sądem, powołując się na jej sprzeczność z konstytucją. Zgodnie z **konstytucyjną doktryną „suwerenności parlamentarnej”** Parlament Zjednoczonego Królestwa jest najwyższym organem władzy ustawodawczej w takim znaczeniu, że może uchylać i uchylać wszelkie akty prawne, a żaden inny organ nie może uchylić ani zakwestionować ważności ustawy parlamentarnej.

Jednakże doktryna suwerenności parlamentarnej jest ograniczona przez członkostwo Zjednoczonego Królestwa w Unii Europejskiej. Na mocy ustawy z 1972 r. o Wspólnotach Europejskich (European Communities Act 1972) prawo Unii Europejskiej stanowi część prawa Irlandii Północnej. Ustawodawstwo krajowe należy poddawać wykładni w taki sposób, by zawsze gdy to możliwe było ono zgodne z prawem UE.

Ustawa z 1998 r. o prawach człowieka (Human Rights Act 1998), która włączyła europejską konwencję praw człowieka do prawa Zjednoczonego Królestwa, nadaje sądom jeszcze jedno uprawnienie do kwestionowania ustaw parlamentu. Na ile to możliwe przepisy prawa krajowego należy interpretować w taki sposób, aby wykładnia była zgodna z prawami ustanowionymi w konwencji.

Orzeczenia sądów, a w szczególności sądów odwoławczych, odgrywają ważną rolę w rozwoju prawa. Dostarczają one nie tylko wiążących decyzji w zakresie wykładni przepisów prawa, ale są również **podstawą systemu *common law***, który wywodzi się z orzeczeń sądów zapadłych we wcześniejszych sprawach (czyli orzecznictwa). Ogólna zasada stanowi, że sąd jest związany wcześniejszymi orzeczeniami wydanymi przez sąd wyższej instancji.

W odniesieniu do spraw z zakresu prawa Unii Europejskiej najwyższą instancją jest Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Lordowie prawa (Law Lords) w ramach Izby Lordów działali jako Sąd Najwyższy Zjednoczonego Królestwa (Supreme Court of the United Kingdom), jednak zostali oni zastąpieni przez nowy Sąd Najwyższy (Supreme Court), który powstał w dniu 1 października 2009 r. Obecni Law Lords zostali pierwszymi sędziami Sądu Najwyższego, a Senior Law Lord objął funkcję jego prezesa.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych

Ustawodawstwo pierwotne uchwalane jest przez **Parlament Zjednoczonego Królestwa** w Londynie. Zanim **projekt ustawy** (tzw. *bill*) stanie się ustawą parlamentarną, musi zostać zatwierdzony przez obie izby parlamentu: Izbę Gmin i Izbę Lordów. W obu izbach proces ten przebiega w następujących etapach:

pierwsze czytanie (formalne przedstawienie projektu bez debaty);

drugie czytanie (debata ogólna);

etap pracy w komisjach (szczegółowe rozważania, debata i poprawki. W Izbie Gmin etap ten odbywa się w komisji legislacyjnej (Public Bill Committee));

etap sprawozdania (możliwość wniesienia dalszych poprawek);

trzecie czytanie (ostatnia sposobność przeprowadzenia debaty; możliwe jest wniesienie poprawek w Izbie Lordów).

Kiedy projekt zostanie przyjęty przez obie izby, powraca do pierwszej izby (gdzie rozpoczęto prace) celem uwzględnienia poprawek drugiej izby.

Tekst końcowy muszą zatwierdzić obie izby. Istnieje możliwość, że tekst będzie wielokrotnie przesyłany pomiędzy izbami, dopóki nie zostanie osiągnięte porozumienie co do każdego słowa projektu. Kiedy to nastąpi, projekt może zostać przedłożony do podpisu przez monarchę (*Royal Assent*).

W **Zgromadzeniu Irlandii Północnej** ma miejsce podobny proces (obejmujący przedstawienie projektu, rozpatrzenie, debatę i głosowanie), chociaż w tym zdecentralizowanym zgromadzeniu jest tylko jedna izba. Ministrowie, komisje i poszczególni posłowie mogą wystąpić z inicjatywą projektu i przedstawić go przewodniczącemu zgromadzenia w celu rozpatrzenia przez zgromadzenie. Jeżeli przewodniczący stwierdza, że projekt mieści się w kompetencjach prawodawczych zgromadzenia, wprowadza projekt do programu prac i poddaje go debacie w izbie. Projekt zostaje następnie przekazany właściwej komisji prawodawczej do analizy. Komisja składa zgromadzeniu sprawozdanie, umożliwiając posłom szczegółowe rozpatrzenie projektu i zgłaszanie poprawek. Jest on następnie rozpatrywany dalej przez zgromadzenie, po czym następuje ostateczne głosowanie.

Kiedy projekt przejdzie przez wszystkie parlamentarne etapy w Parlamencie Zjednoczonego Królestwa lub w Zgromadzeniu Irlandii Północnej, zostaje przedstawiony monarche do podpisu (*Royal Assent*), w następstwie czego staje się **ustawą**.

Na ogół **ustawodawstwo pierwotne** może zostać **zmienione lub uchylone** tylko przez nowe przepisy ustawodawstwa pierwotnego. Istnieją jednak wyjątki – pewne zmiany i uchylenia mogą być poczynione na mocy aktu ustawodawczego, kiedy chodzi o wdrażanie zobowiązań UE lub elementu reformy ustawodawczej, która zmniejsza lub eliminuje obciążenia prawne. Takie akty, zanim zostaną wydane, muszą być jednak zatwierdzone uchwałą obu izb parlamentu.

Ustawodawstwo pierwotne wchodzi w życie zgodnie z **przepisami o wejściu w życie** zawartymi w danym akcie prawnym. Akt prawny może określać konkretną datę wejścia w życie. Może to być z chwilą uzyskania podpisu monarchy, w konkretnym dniu (na ogół co najmniej dwa miesiące po podpisaniu przez monarchę) lub w dniu określonym przez ministra lub ministerstwo w akcie ustawodawczym. Dla różnych przepisów aktu prawnego mogą zostać określone różne daty.

Data wejścia w życie każdego aktu ustawodawstwa wtórnego jest na ogół określona w samym akcie. Wyjątkowo data wejścia w życie może być określona przez publikację ogłoszenia w dziennikach urzędowych (London Gazette lub Belfast Gazette).

Prawnicze bazy danych

Istnieje szereg prawniczych baz danych.

 Serwis legislacyjny Zjednoczonego Królestwa zawiera pełne teksty **wszystkich aktów ustawodawstwa pierwotnego** uchwalonego przez Parlament Zjednoczonego Królestwa, Parlament Szkocji, Zgromadzenie Irlandii Północnej oraz Zgromadzenie Narodowe Walii oraz wszystkich aktów ustawodawstwa wtórnego obowiązującego na całym terytorium Zjednoczonego Królestwa lub w jego częściach. Dostęp do informacji jest bezpłatny.

Zmienione ustawodawstwo pierwotne obejmujące wszystkie części Zjednoczonego Królestwa od roku 1235 do chwili obecnej można znaleźć również w **serwisie legislacyjnym Zjednoczonego Królestwa**.

Powiązane strony

 Serwis legislacyjny Zjednoczonego Królestwa

Ostatnia aktualizacja: 28/08/2018

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Prawo państwa członkowskiego - Szkocja

Na niniejszej stronie przedstawiono informacje na temat prawa i prawniczych baz danych w Zjednoczonym Królestwie, ze szczególnym uwzględnieniem okręgu jurysdykcyjnego Szkocji.

Źródła prawa

Głównymi źródłami prawa Zjednoczonego Królestwa w okręgu jurysdykcyjnym Szkocji są:

ustawodawstwo pierwotne w formie **ustaw przyjmowanych przez parlament Zjednoczonego Królestwa** i **ustaw przyjmowanych przez parlament Szkocji**;

prawo Unii Europejskiej;

ustawodawstwo wtórne (lub ustawodawstwo pochodne) w formie **rozporządzeń** (*Statutory Instruments*) **lub rozporządzeń szkockich** (*Scottish Statutory Instruments*); niektóre inne akty ustawodawstwa wtórnego mogą być wydawane jako **zarządzenia** (*Administrative Orders*);

common law (prawo precedensowe) rozwijane poprzez orzeczenia sądowe.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

Ustawodawstwo pierwotne, czyli **ustawy parlamentarne** (*Acts of Parliament*), przyjmuje parlament Zjednoczonego Królestwa w Londynie, przy czym może ono obowiązywać w całym Zjednoczonym Królestwie lub w jakiegokolwiek jego części. Parlament Zjednoczonego Królestwa zatwierdził również **dewolucję kompetencji ustawodawczych** na rzecz regionalnych parlamentów i zgromadzeń, wskutek czego mogą one przyjmować przepisy ustawodawstwa pierwotnego obejmujące ograniczony zakres zagadnień i obowiązujące na obszarze ich właściwości. Inne akty ustawodawstwa pierwotnego mogą być wydawane przez monarchę na mocy prerogatywy w różnych formach, takich jak rozporządzenia królewskie (*Orders in Council*), proklamacje, nakazy królewskie (*royal warrants*), instrukcje królewskie (*royal instructions*), rozporządzenia oraz dokumenty nadania praw (*letters patent*).

Ustawodawstwo wtórne przyjmowane jest na mocy kompetencji nadanych przez Jej Królewską Mość w obrębie prywatnej rady (*Her Majesty in Council*) lub na mocy jej rozporządzenia, przez ministrów, departamenty (ministerstwa), ministrów Szkocji lub inny organ lub osobę. Jest również nazywane **ustawodawstwem delegowanym lub wtórnym**, a ustawa nadająca to uprawnienie nazywana jest ustawą umocowującą, nadającą uprawnienia lub ustawą „macierzystą” (*parent Act*). Akty ustawodawstwa wtórnego mogą nosić różne tytuły (takie jak: *orders in Council*, *regulations* lub *rules*), przy czym są zwane zbiorczo rozporządzeniami (*Statutory Instruments*) lub rozporządzeniami szkockimi (*Scottish Statutory Instruments*).

Na mocy **ustawy o Szkocji z 1998 r.** (Scotland Act 1998) utworzono parlament szkocki z siedzibą w Edynburgu i przekazano mu uprawnienia. W ten sposób (po przeprowadzeniu referendum) przywrócono Szkocji oddzielny parlament, który utraciła ona z chwilą zawarcia unii z Anglią i Walią w 1707 r. Jako że Szkocja pozostaje częścią Zjednoczonego Królestwa, parlament Zjednoczonego Królestwa jest jednak nadal władny stanowić prawo w niektórych dziedzinach. Ustawodawstwo pierwotne może być przyjmowane przez szkocki parlament w dziedzinach przekazanych mu na mocy ustawy o Szkocji z 1998 r. (oraz ustawy o Szkocji z 2012 r.). Dziedziny te obejmują zdrowie, oświatę, władze lokalne, działalność w zakresie opieki społecznej, gospodarkę mieszkaniową, zagospodarowanie przestrzenne, turystykę i rozwój gospodarczy, niektóre aspekty transportu, obszar sprawiedliwości, wolności i bezpieczeństwa, w tym większość aspektów prawa prywatnego i karnego, policję i straż pożarną, wiele zagadnień z obszaru ochrony środowiska, rolnictwo i rybołówstwo, sport i sztukę, jak również wykonywanie zobowiązań międzynarodowych w obszarach, w których nastąpiło przekazanie kompetencji. Na mocy ustawy o Szkocji z 2012 r. rozszerzono uprawnienia uzyskane na zasadzie dewolucji w dziedzinach dotyczących pewnych kwestii podatkowych. Ministrowie szkoccy w ramach uprawnień przekazanych im przez ustawy parlamentu Zjednoczonego Królestwa lub ustawy parlamentu Szkocji mogą również wydawać rozporządzenia szkockie (*Scottish Statutory Instruments*).

Uprawnienia do zawierania **traktatów międzynarodowych** w imieniu Zjednoczonego Królestwa należą do Korony, tj. monarchy działającego na mocy prerogatyw królewskich zgodnie z zaleceniem rządu Zjednoczonego Królestwa. Parlament Zjednoczonego Królestwa nie odgrywa formalnej roli w zawieraniu traktatów, jednakże w przypadku gdy traktat wymaga wprowadzenia zmian do ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa lub przyznania środków publicznych, parlament głasze nad tą kwestią w trybie zwykłym. Wszystkie traktaty UE wymagają odpowiedniego aktu prawnego, by można było je wdrożyć w Zjednoczonym Królestwie, podlegają zatem kontroli parlamentarnej. Po wejściu w życie brytyjskiej ustawy o reformie konstytucyjnej i sprawowaniu rządów z 2010 r. (Constitutional Reform and Governance Act 2010) ratyfikacja traktatu będzie możliwa dopiero po: a) przedłożeniu najpierw kopii traktatu parlamentowi przez ministra Korony, b) opublikowaniu traktatu oraz c) upływie okresu 21 dni sesyjnych, przy czym przez okres ten żadna z izb parlamentu nie opowie się przeciwko ratyfikacji traktatu.

Hierarchia norm

Sądy są głównym organem, który rozstrzyga sprawy dotyczące sprzeczności pomiędzy różnymi źródłami prawa. Sądy mogą również rozstrzygać spory dotyczące wykładni ustawodawstwa. Jednakże w związku z tym, że Zjednoczone Królestwo nie posiada „pisanej konstytucji”, nie istnieje możliwość zakwestionowania ustawy parlamentu przed sądem ze względu na jej sprzeczność z konstytucją. Zgodnie z **konstytucyjną doktryną „suwerenności parlamentarnej”** parlament Zjednoczonego Królestwa jest najwyższym organem władzy ustawodawczej, w takim znaczeniu, że może przyjmować i uchylać wszelkie akty prawne oraz że żaden inny organ nie może uchylić ani zakwestionować ważności ustawy parlamentarnej.

Jednakże doktryna suwerenności parlamentarnej jest ograniczona przez członkostwo Zjednoczonego Królestwa w Unii Europejskiej. Na mocy ustawy o Wspólnotach Europejskich (European Communities Act) z 1972 r., **prawo Unii Europejskiej** stanowi część prawa Anglii i Walii (oraz Szkocji i Irlandii Północnej). Ustawodawstwo krajowe należy poddawać wykładni w taki sposób, by zawsze – gdy to możliwe – było ono zgodne z prawem UE. Ustawa z 1998 r. o prawach człowieka (Human Rights Act 1998), która włączyła europejską konwencję praw człowieka do prawa Zjednoczonego Królestwa, nadaje sądom jeszcze jedno uprawnienie do kwestionowania ustaw parlamentu. Na ile to możliwe, przepisy prawa krajowego należy interpretować w taki sposób, aby wykładnia była zgodna z prawami zawartymi w konwencji.

Orzeczenia sądów, a w szczególności sądów odwoławczych, odgrywają ważną rolę w rozwoju prawa. Nie tylko zawierają one wiążące rozstrzygnięcia w zakresie wykładni ustawodawstwa, ale są również podstawą *common law*, które wywodzi się z orzeczeń sądów wydanych we wcześniejszych sprawach (inaczej z orzecznictwa). W odniesieniu do kwestii związania sądów orzeczeniami, ogólna zasada stanowi, że sąd jest związany wcześniejszymi orzeczeniami wydanymi przez sąd wyższej instancji. W odniesieniu do spraw z zakresu prawa Unii Europejskiej najwyższą instancją stanowi Europejski Trybunał Sprawiedliwości. Sądem karnym najwyższej instancji w Szkocji jest **High Court of Justiciary**, natomiast funkcję sądu cywilnego najwyższej instancji (Supreme Court for Civil Matters) pełnili w Szkocji dotychczas **lordowie prawa** (*Law Lords*) wchodzący w skład Izby Lordów. Zastąpił ich jednak Sąd Najwyższy, który powstał w dniu 1 października 2009 r. *Law Lords* zostali przy tym pierwszymi sędziami Sądu Najwyższego, a *Senior Law Lord* – jego prezesem.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za przyjmowanie regulacji prawnych i proces decyzyjny

Ustawodawstwo pierwotne uchwała parlament Zjednoczonego Królestwa w Londynie. Zanim **projekt legislacyjny** (tzw. *Bill*) stanie się **ustawą parlamentarną**, musi zostać zatwierdzony przez obie izby parlamentu – Izbę Gmin i Izbę Lordów. W obu izbach proces ten przebiega w następujących etapach:

pierwsze czytanie (formalne przedstawienie projektu bez debaty);

drugie czytanie (debaty ogólna);

etap pracy w komisjach (szczegółowe rozpatrywanie, debata i zgłaszanie poprawek). W Izbie Gmin etap ten ma na ogół miejsce w komisji legislacyjnej (Public Bill Committee).

etap sprawozdania (możliwość wniesienia dalszych poprawek);

trzecie czytanie (ostatnia sposobność przeprowadzenia debaty; możliwe jest wniesienie poprawek w Izbie Lordów).

Kiedy projekt zostanie przyjęty przez obie izby, jest on przekazywany z powrotem do pierwszej izby (gdzie rozpoczęto prace) celem uwzględnienia poprawek drugiej izby.

Tekst końcowy muszą zatwierdzić obie izby. Może dojść do wielokrotnego przesyłania tekstu pomiędzy izbami, dopóki nie zostanie osiągnięte porozumienie co do każdego słowa projektu. Kiedy to nastąpi, projekt może zostać przedstawiony monarche do podpisania (*Royal Assent*).

W parlamencie szkockim ma miejsce podobny proces obejmujący przedstawienie projektu, rozpatrzenie, debatę i głosowanie, jakkolwiek w tym przypadku w obrębie parlamentu, któremu przekazano uprawnienia, istnieje **tylko jedna izba**. Proces ten ma trzy etapy:

etap 1: właściwa komisja parlamentarna (lub komisje) zapoznaje się z projektem i sporządza sprawozdanie na temat jego ogólnych zasad. Następnie podczas sesji parlamentu projekt zostaje rozpatrzony i odbywa się debata nad tym, czy należy zgodzić się z ogólnymi zasadami projektu. Jeśli parlament wyrazi zgodę, projekt przechodzi do drugiego etapu;

etap 2: projekt rozpatrywany jest szczegółowo przez komisję, a czasem przez komisję całego parlamentu (Committee of the Whole Parliament). Podczas tego etapu mogą być wprowadzane zmiany, zwane poprawkami do projektu;

etap 3: projekt jest ponownie rozpatrywany na sesji parlamentu. Mogą być wnoszone dalsze poprawki, parlament poddaje projekt pod debatę i podejmuje decyzję, czy uchwalić projekt w jego ostatecznym kształcie.

Kiedy projekt przejdzie przez wszystkie etapy prac parlamentarnych w parlamencie Zjednoczonego Królestwa lub Szkocji, zostaje przedstawiony monarche do podpisania (*Royal Assent*), po tym staje się **ustawą**. W Szkocji przewidziano okres czterech tygodni, podczas których projekt może zostać zakwestionowany przez urzędników parlamentu ds. prawnych (*Law Officers*), jeżeli uznają oni, że projekt nie mieści się w kompetencjach ustawodawczych parlamentu szkockiego.

Na ogół ustawodawstwo pierwotne może zostać **zmienione lub uchylone** tylko przez nowe przepisy ustawodawstwa pierwotnego. Istnieją jednak wyjątki – pewne zmiany i uchylenia mogą być wprowadzone na mocy *Statutory Instrument*, jeżeli dotyczą one wdrażania zobowiązań UE lub elementu reformy ustawodawczej, która zmniejsza lub eliminuje obciążenia regulacyjne. Zanim zostaną wydane, rozporządzenia takie muszą być jednak zatwierdzone uchwałą przyjętą przez obie izby parlamentu.

Ustawodawstwo pierwotne wchodzi w życie zgodnie z **przepisami wprowadzającymi** zawartymi w ustawie. Ustawa może określać konkretną datę wejścia w życie. Może to nastąpić niezwłocznie w dniu podpisania przez monarchę (*Royal Assent*), w określonym dniu, który przypada na ogół co najmniej dwa miesiące po podpisaniu przez monarchę lub w dniu określonym przez ministra lub ministerstwo w akcie wprowadzającym (*Commencement Order – Statutory Instrument*). Dla różnych przepisów aktu prawnego mogą zostać określone różne daty.

Data wejścia w życie każdego aktu ustawodawstwa wtórnego jest na ogół określona w samym akcie. Wyjątkowo data wejścia w życie może być określona w drodze obwieszczenia w dziennikach urzędowych (London Gazette lub Edinburgh Gazette).

Prawnicze bazy danych

Dostępny jest szereg prawniczych baz danych.

Na stronie internetowej Urzędu Informacji Sektora Publicznego (Office of Public Sector Information – OPSI) znajdują się pełne teksty **wszystkich aktów ustawodawstwa pierwotnego** uchwalonych przez parlament Zjednoczonego Królestwa, parlament Szkocji, zgromadzenie Irlandii Północnej oraz zgromadzenie narodowe Walii, jak również **wszystkich aktów ustawodawstwa wtórnego** obowiązujących na całym terytorium Zjednoczonego Królestwa lub w jego częściach. Dostęp do tych informacji jest bezpłatny.

Ustawodawstwo pierwotne wraz ze zmianami od 1235 r. do chwili obecnej, obejmujące wszystkie części Zjednoczonego Królestwa, można znaleźć w bazie aktów prawa stanowionego Zjednoczonego Królestwa ([🔗 UK Statute Law Database](#)). Dostęp do bazy danych jest bezpłatny.

Chociaż **całość szkockiego ustawodawstwa** dostępna jest na stronie internetowej OPSI, wszystkie akty ustawodawstwa pierwotnego i wtórnego uchwalone i wprowadzone w życie od momentu dewolucji w 1999 r. są również dostępne na stronie internetowej Urzędu Drukarni Królewskiej dla Szkocji ([🔗 Office of the Queen's Printer for Scotland](#)). Dostęp do tego ustawodawstwa jest bezpłatny.

Strona internetowa [🔗 legislation.gov.uk](#) – obejmująca zarówno stronę internetową OPSI, jak i Statute Law Database, oraz zastępująca ustawodawstwo publikowane na stronie internetowej Urzędu Drukarni Królewskiej dla Szkocji – jest oficjalnym miejscem publikacji ustawodawstwa Zjednoczonego Królestwa.

Powiązane strony

[🔗 Urząd Informacji Sektora Publicznego](#), [🔗 Baza aktów prawa stanowionego Zjednoczonego Królestwa](#), [🔗 legislation.gov.uk](#), [🔗 Urząd Drukarni Królewskiej dla Szkocji](#)

Ostatnia aktualizacja: 30/04/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.